

ARGIA

J.J. LASSERRE

«Badakit hemengo
jende gehienak
Euskal Departamendua
nahi duela»

EKONOMIA

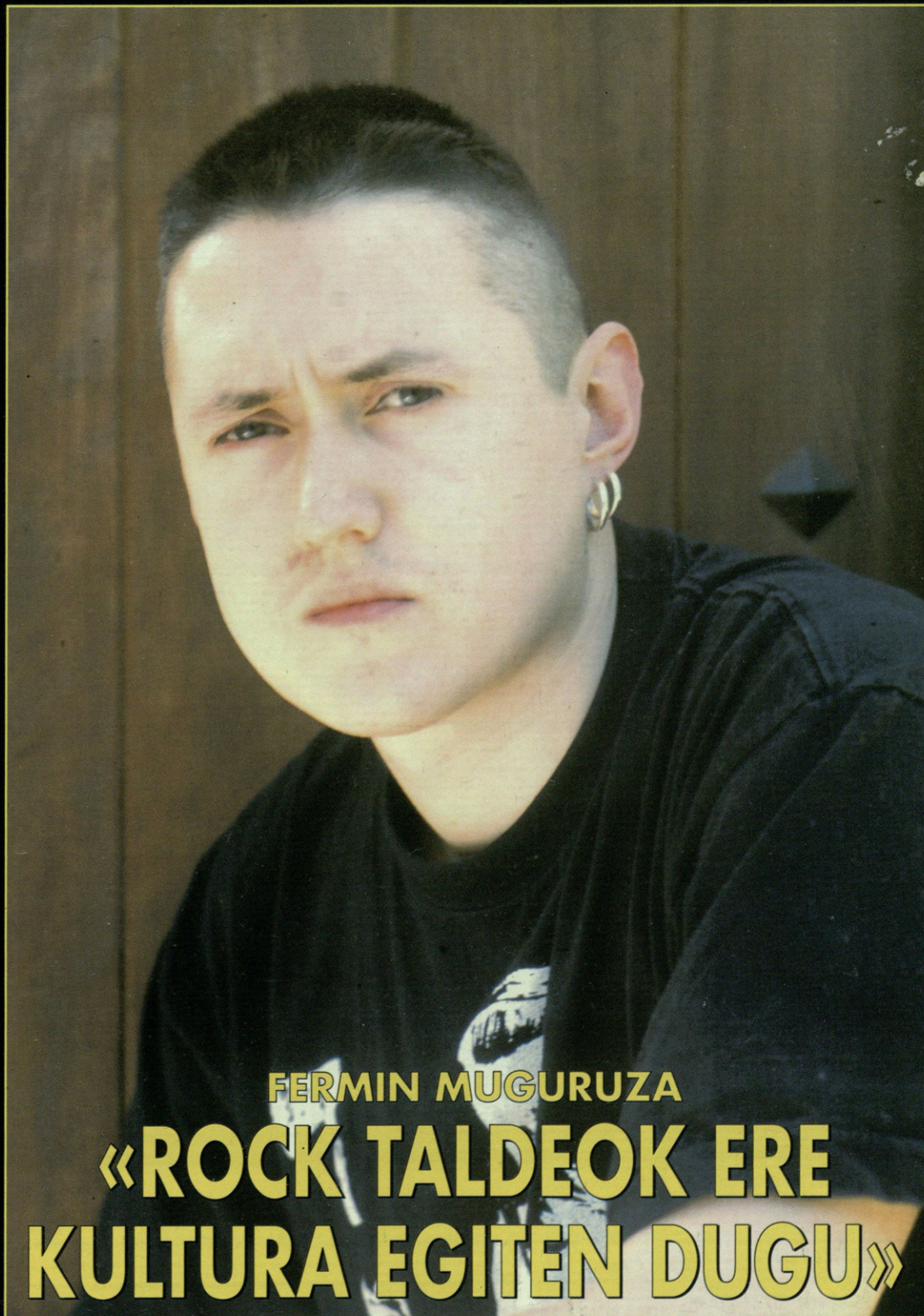
fagor-ek Marokkon
eta ondoren Egipton
jarriko ditu martxan
elektrogailu lantegiak

ESKUBIDEAK

Tortura zuriz
jazten doaz
ziega beltzak

TXIROTASUNA

Kaleetako miseriari
paperezko alternatiba:
behartsuen prentsa

FERMIN MUGURUZA

**«ROCK TALDEOK ERE
KULTURA EGITEN DUGU»**

A circular view through a hole in a stone wall looking out onto a lush, green, hilly landscape. The scene is framed by a dark, irregular circular opening. The landscape beyond is a dense, rolling green valley. In the foreground, there are dark, dense trees and foliage. The middle ground shows a cluster of small, light-colored houses with dark roofs, nestled among the trees. The background consists of rolling green hills under a clear, pale blue sky. The overall impression is one of a peaceful, secluded rural setting viewed from a hidden vantage point.

DIAPOAK...

Apirilaren 8an, Urruñako Iturbidea salan, gaueko 9,30etan.

URRUÑAK IKASTOLA AMETS: Txanbelo, Agurtzi,
dantzaririk, Kepa Agirre, Bientza Ostolaza, Elzeber Iakob, Kevin Amalio, Joni Txandier,
Jonasario Amorena, Xabardin, Betti Bidart, J.M. Beltron, Andoni Egola, Irene Gato, Nerea
Ezquerri korala, Hondaiako Berben Eskola, Txanbela, Jakar, Jan Poma eta Juli, Zorin

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Jean Jacques Lasserre: «Euskal Departamendua egun batean iritsiko dela pentsatzen dut». JOJO BIDART.

12. Asteaz zehar. XABIER LETONA.

14. Dawa Thondup, Dalai Lamaren ordezkaria. «Bide baketsua emankorra izan da eta honela jarraituko dugu». XABIER LETONA.

16. Garapen Gailurraren Foro Alternatiboa. Txiroen garrasia Kopenhagen. IÑAKI BARCENA.

18. Iñaki Belategi, Fagor-eko gerentea. «Orain Marokkon, eta urrian Egipton lantegia jarriko dugu». XABIER LETONA.

20. Behartsuen aldizkariak Hego Euskal Herrira iritsi dira. Miseriari alternatiba Parisko ereduari jarraiki. JULEN ARRIOLA.

23. Amaitzeko bidean da bokartaren gerra. JOSU TELLERIA.

26. Tortura psikologikoa gora doa TATen 94ko txostenaren arabera. Ziega beltzak tortura zuriz jatzten doaz. ARANTXA ERASUN.

28. Fermin Muguruza: «Txakurrak jo ta bertan hil» abesteak ez du arrakasta ziurtatzen». MIKEL JAUREGI.

34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

38. Nafarroako Bertsolari Txapelketa. Leitzak jantziko dio txapela bero-bero datorren finalari. GUILLERMO GURRRUTXAGA eta IMANOL GARCIA.

42. Ekin eta jarrai... baina diru faltan noraino? MAITE ARTOLA.

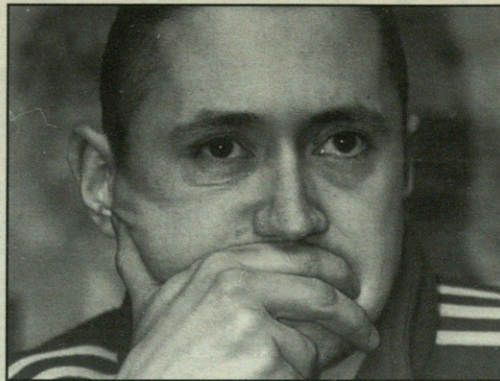
45. Argitalpenak. AINHOA GERRA.

48. Irrati-telebista. AINHOA GERRA.

52. Aukeran. AINHARA ZUAZABEITIA.

56. Denborapasa.

58. Pakearen zai. RAMON LABAIEN.

NAFARROAKO BERTSOLARI

TXAPELKETA:

Aldude, Doneztebe eta Barañango ziten ondotik, Leitzan jokatu da Nafarroako Bertsolari Txapelketako txapela. Erreleboa prest dator Elizagoieni burutik kentzeko, helduen koadrila ez da ordea, gazteen aurrean mutu geratuko. Txapelketa bestalde, bertsoez gain, polemikaz jantzia dator aurtengoan, eta guztiarekin, finaleko saioak emango du zeresanik. Honetaz eta hartaz aritu gara, iritzi, bertso eta marrazkiaz lagundurik. /38

FERMIN MUGURUZA: Negu Gorriak-en estudioko laugarren lana laster izango dugu kalean. Izenburua, «Ideia zabaldu». Lan berriaren nondik-norakoak jakin asmoz Fermin Muguruzarengana jo dugu. «*Irrikitan gaude azken emaitzaren zain*» azpimarratu digu. Horretaz gain, Euskal Herriko rock musikaz, euskaraz eta beste zenbait kontuz jardun dugu solasean. /28

ARGIA ESKURATZEN DUZUN HORRI!

ESKA EZAZU ARGIAren
EUSKARRI TAULA

Argia astekaria non ipinia izateaz gain egur koloreko euskarri honek ziur txokoren bat apainduko duela. Egin ezazu eskaria goizeko 9etatik 1era edo eta arratsaldeko 3etatik 7ak bitarte, ARGIAren 37 15 45 telefonora deituz (2000 pta. + 300 pta. bidalketa)

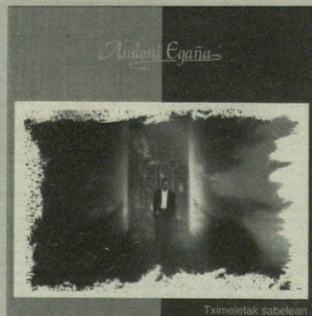
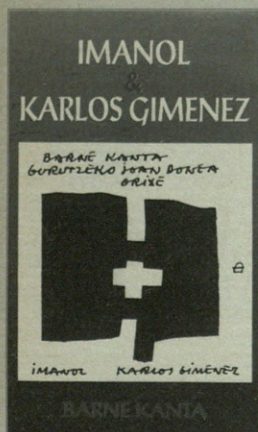
ARGIA ASTERO ETXEAN

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

- ✕ ARGIA etxean hartzeak abantaila guztiak ditu.
- ✕ Zenbaki guztiak jasoko dituzu, kalean baino % 20 merkeago.
- ✕ Euskal Kulturaren Urtekaria etxera iritsiko zaizu.
- ✕ ARGIAzaleen elkarteko partaide izango zara.
- ✕ ARGIAren eskaintza berezietan parte hartu ahal izango duzu.

ORAIN ARGIAKO HARPIDEDUN EGINEZ GERO
HAUETAKO KONPAKTO, BIDEO EDO LIBURU BAT
ESKURATUKO DUZU

DOHAINIK

BARNE KANTA

KD

BIDEOA

TXIMELETAK SABELEAN
ANDONI EGAÑA

MANHATTAN
EDORTA JIMENEZ

IMANOL / KARLOS GIMENEZ

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2.DEITURA _____	HELBIDEA _____
TFNOA _____	HERRIA _____
POSTA KODEA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA	
Entitatea	Sukurtsala
K.D	Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria
11.600 pzta
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 11.600 pzta
Beste Atzerriak
15.100 pzta
Airez 23.850 pzta

Autodeterminazioak dakarrena

AUTODETERMINAZIO berbak nahi du esan une bakoitzean, denboran zehar, nazio batek baduela eskubidea bere politika orokorra, detaileetan ere sartuz, zehazteko eta definitzeko diferenteki. Nahi dezake halakoekin batera ibili garai batean, baina gero ez badu nahi, separatzen ahal da, zeditutako poterea berreskuratuz, eta horrela. Eta nola gaur egun hori estatu nazionalekin parekatzen ahal den, horrek esan nahi du ejerzitioa ere eraikitzen ahal dela eta eraikitzen dela nazio guztietan, behintzat besteen aurrean zerbait nahi bada izan, errespetuan eta tratuan. Existitzen den bitartean. Beraz, nik ez dut hain garrantzitsua ikusten ETak armak laga behar hori, autodeterminazio prozesu baten barruan ETA hori bihurtzen joan daiteke euskal erjerzito horren hazia (Ertzaintzak ere beste alderdi batetik halako bilakaera eduki dezake), nola Israeleko ejerzitioa talde terrorista batzuetatik datorren, edo nola Palestinako talde terroristak Palestina libreago baten barruan bertako ejerzitioaren hazia diren, edo IRAko kasua Irlandan.

Pakea bermatuko da errazago su-praestatal konfederazioetan sartuz, itunak sinatuz eta horrela (konstituzioa kosmolita batez, Kanten berbekin). Seguritate globaleko konzepzio baten barruan eta horrela. Eta aldi berean jarraituz estudiatzen gerraren «etiopatologia», mediku berbak erabiliz.

Niretzat ezin dena da, realista piska bat izanik, Ponpeiok Julio Zesarri proposatutakoa. Esan zion Rubicon alde hartatik zeuzkan lejoak lizentziazteko eta gero Erromara joateko, eta han berba egingo zutela. Julio Zesarek, ezer baino lehen, levak egin zituen, hau da, soldaduak kontratatu eta bere lejoak handitu, ugaritu eta hornitu, eta hortara bakeari buruz karta hunkigarri bat bidali zion, bitartean Rubicon famatu hura gurutzatzen zuela bere lejoak mugiaraziz.

ROMAN GARMENDIA
SORALUZE (GIPUZKOA)

Eusko Trenbideak txapuzen erreinu

GERTATU berri den istripu larria morboz jaztea bere asmoa ez bada ere, honen ondorioz izan dira zenbait gertakari, asalatzeko modukoak, ene ustez.

Jakin dugunez, trena bere bidetik irtetearen arrazoia abiadura gehiegizkoa izan zen; behar zuenaren bikoitza, hain zuzen ere. Hau dela eta, zoritxarrez tartean hildakoak izan behar zerbait aldatzeko, orain mantso-mantso dabilta trenak batetik bestera. Lehengo ere bizpahiru istripu izan dituen treneko gidaria bere lanpostutik bota

omen dute, hala entzun dugu, behintzat, komunikabideetan. baina bada zerbait oraindik ere ulertzea kosta egiten zaidana, hots, abiadura geldoagoz dabilzanetik ez da tren bakar bat atzerapenarekin iristen ez dena (eta ez naiz 5-10 minutuko atzerapenaz hitzegiten ari).

Hau ikusirik, azal diezadala norbaitek tren-ordutegia egitean zenbateko abiadura-mediarekin kalkulatu diren aipatu ordutegiak.

A! eta interbentore (pika) euskaldunak noizko?

IBON URKIA
DEBA (GIPUZKOA)

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15.pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 47 17 10

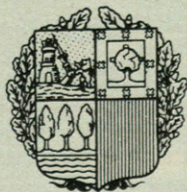
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

Joxi-Joxeanen gainean itzal berdea

TOLOSAKO lagun batek esan zidan otsailaren 5eko ARGIAren azal hura «amarillo» samarra ote zen, eta ezetz erantzun nion gogor: ea Argentinako Plaza de Mayo ama haien argazkiak sentsazionalismoa izan ziren. Zorteak nahi izan du Joxi eta Joxeanen identifikazioa eta Argentinako errepresio zaharra berriro parekaturik azaltzea. Hamar urteren buruan ipini da Espainiako ikerketa makina martxan bi errefuxiatu tolosarren gorpuen inguruan, eta preso politikoak abioietatik bizirik itsasora botatzen parte hartu zuen militar argentinaren batek ireki du berriro han ere zauri zaharra.

Une desegokian plazaratu al da Felipe Gonzalezen gobernuan prestatzen ari zen auto-amnistia? Alacanteko aurkikuntza beldugarriaren ondoren sortutako giroa holako proposamen bate-

rako aproposena ez da, baina ETaren kontrako borrokan aritu diren indar eta protagonista ezberdinen arteko mutur-jokaren ondorioak —eskandaluak— mozteko agian beharrezkoa ikusiko du Gonzalezek. Piztiak baretzeko, alegia. Baretu: GAL den elur-bola gelditzeko. Piztiak: «ETAk ez du holako basakeriarik egin» esan du Jose Luis Martin Prieto kazetari madrildarrak, eta ETA sunsitzekotan GAL justifika zitekeela sinestera iritsi zen iritzi publiko espainiarra hotzikarak hartu du. Ez euskaldunok adina.

ERREFUXIATU gazte horien hiltzaileez orain arte hain datu gutxi azaldu delarik, harrigarria da zein azkar eta nola iristen ari zaizkion gertakizun horren zipritzinak Goardia Zibilari. Batere disimulorik gabe nahasten ditu prentsa espainiarrak berak uniforme berdeak GALen adarrik ezezagunenarekin, GAL «ez-txapuzeroarekin», Intxaurrendoko Enrique Rodriguez Galindo ia jeneralararekin, «txapelokerren» —euskarazko komunikabideetan entzuten hasi da hitz hau—talde antiterroristekin. Bahiketa eta Tolosako sarekada izugarri eta famatu hura lotzen ditu kristo guztiak.

Carltonekoaren bigarren faseak ez ote du izan beharko indar politikoek etorkizunaz baino iragan hamabost urteoi buruz dituzten ikuspegiak hurbiltzeko?

Tolosako herritarrek asteotan gogoratu dituzte 1983 eta 1984eko gertakizunak. Lasa eta Zabala «algeriar cran» bahituta —orduan batzuek salatu eta gaur denek aitortzen dutenez— bi mutil gazteei ateratako informazioetan oinarrituta sekulako sarekada antolatu zuen Guardia Zibilak, egunetan Tolosa setiatuta edukiz. Operazio hark marka gogorra utzi zuen herrian, bi gazteen hilotzei buruzko informazioek utziko dutena bezala. (Arg.: Ander Gillenea).

Orain.

Irudi luke bonba gehiago daudela, noiz lehertuko zain. Juan Mari Atutxaren Herrizaingo sailetik filtrazioak iristen dira Guardia Zibilaren zerbitzu bereziek ertzain itxurak eginez burutu dituztela hainbat ekintza ilun, eta berriro hasi da aipatzen Xabier Galparsorearen kasua. Berdea hemen ez da, nonbait, itxaropen kolorea. Berdeen itzala gainetik kendu nahi. Hala ere, trantsizio garaitik gure artean torturak eta gerra zikinak utzi duten torkika errotoz kentzekotan garbiketa lan zorrotza beharko da burutu.

HAMABOST egunek luze jotzen du Euskal Herrian. Carltonen geunden atzo, eta gaur gerrilla urbanoaz ari gara eztabaidan. Zubimendi parlamentariaren «karekada» azkar itzali da. Gehienek ustez HBk deitutako mobilizazioen ondoren gazte talde batzuek eragindako istiluek ez daramate inora. Elkarrik Estatuaren bortizkeriari tresna baketsuekin erantzun behar ziaola argudiatu du, eta HB barruan ere kritikatu da Oldartzeneko zenbait ekarpenetan kale borrokaren estilo hori. Ordainetan, kaleetan egurrean zebiltzan gazteak organizatuta ari direla ohartu dira asko, harriz, koktelez eta helburu zehatzez. Errenterian tranpara eraman zituzten ertzainak, eta emaitzak hor daude. Billabonakoak bezala.

ETA geldirik dagoela dirudien bitartean, harri eta koktelka ibili diren gazte horiek eta haiekin ados daudenak ez daude borroka desaktibatzeke. Garai egokia ez delakoan, edo aurrean dauzkatenei ezer sinesten ez dietelako. Oretan kixkali zirenek zer atarramendu aterako duten oraindik ez dakigula —eta zaurituen aurpegiak eta erreduak ez ditugu ikusiak— honako honi bururatzen zaio Carlonekoaren bigarren faseak ez ote duen zentratu behar indar politikoei iragan hamabost urteoi buruz dituzten ikuspegiak hurbiltzen. Etorkizunak ez dakit zenbateraino bereizten gaituen euskaldunok. Baina hamabost urteotan sakondutako pitzadurretatik sua dario euskal gizarteari.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

TREBIÑO BANDERATZAT HARTU DU GAZTELAKO PP-K

EAJren eta PSE-EEren artean, Mario Onaindiak bultzata, Trebiño Arabaratzeko posibilitatea Madrilgo Senadutik bideratzea hitzegina zeukaten. Baina Gaztela-Leon bere gotorlekutzat duen PPk ez du onartu holako konponbiderik. Aitzitik, edozein aldaketa Gaztelak arbuiautuko duela iragarri dute PPko buruek. Ziurrenik sozialistek gaia «aparkatzera» joko dute, Gaztelan Trebiñorenak boto galera garrantzizkoa ekarriko liokeelako, eta EAEn aldiz irabazi gutxi.

PEPE REIREN TARTEA

GAL-EN ERANTZUKIZUNAK ARGITU AL DIRA?

«Galindo generala»

LASA eta Zabalen hilotzen agerpena gainezka egiten ari den egoera politikoaren ginda izan da. Hain gogorra izan da kolpea ezen Felipe Gonzalezek berak, orain arte tinko mantendu denak, ez duen zalantzarik izan gertakariengatik gaudituta dagoela aitortzeko.

Baina gora-behera hauetatik urrutiko, oraindik koronela den Enrique Roldanek Galindo Madrilan da egun hauetan generalgora eramango duen kurtsoa egiten. Galindok, oposizioetik eta komunikabideetatik jaurtikitako gezi guztiek GALen «trama berdea»-ren erantzule nagusi jotzen dutenak, ez du ahoa zabaldurik. Zortzi puntako bere lehenengo izarraren zain, gertakariengarapenaren aurrean arrantzatu eta ezaxol jarraitzen du.

Galindo ziur dago gerra zikinean inplikatzeko saiatu areen, bera ongia eta gaizkiaren gaineratik gertatuko dela. Horren arrazoia ez da aitortzeak diren sekretu politiko askori buruzko informazio pribilegiatua duela, nahiz eta baduen. Galindo babesten duena eta eta ikutuezin egiten duena, «Estatuaren sekretuak» ordezkatzen dituela da. Bestela esanda, Estatua bera.

Galindo eroriko balitz, euskal matxi-noen aurkako Estatu espainolaren borrokaren azken horma ere eroriko litzateke. Ikerketa judizialek kupula anti-terrorista mafioso-koadrila baino ez zela erakusten dute, eta hauen helburu nagusia euren odol berekoen golkotik aberastea zen, eta noski, euren etsaienengandik. Beren Espainia, euren oho-rea eta euren apelazio moralak hitzontzikeriz beteriko kontzeptu hutsak baino ez ziren, hauen bidez hilabete amaieran minuta gizontzeko. Roldanek lapurturiko 20 mila milioiak, Sancristobalen 10 milak, Veraren 800ak, Espainia borbonikoa oinarritzen den printzipio ideologikoen izenpe ezabagaitza da.

Galindo, bere garaian narkotrafikoaren «Navajas dosierra»-ri buruzko Justiziaren ekintza ikertzaileak ekiditea lortu zuena, bere botereetatik ziur dago. Eta, noski, ziur dago Bellocchi ere gailenduko zaiola. Koronelak beste inork baino hobeto daki Espainia beltza, *caní* hori, eta batua ordezkatzen duela. Odola, sua eta korrupzioan oinarrituta badago ere. Honek guztiak sinisgaiztasuna eragiten dit egunen batean GAL afera argituko den pentsatzean. Horretarako, koronelaren hilotzaren gainetik pasa beharko lukete. Eta, ABC egunkariak titulatu zuenez, «Galindo Espainiaren odola da».

Pepe Rei

«Egin-eko Ikerketa saileko arduraduna da».

Jean Jacques Lasserre, Iparraldeko Hautetsien Kontseiluko lehendakaria

«Euskal Departamendua egunen batean iritsiko dela pentsatzen dut»

Euskal Herrian oso ezaguna ez den lehendakaria du Ipar Euskal Herrian sortu berria den Hautetsien Biltzarrak. Jean Jacques Lasserrek, hala ere, postu hori politikari famatuei irabazi zien. Barnealdean gero eta indar handiagoa duen gizona, ekonomiaren alorrean orain arte egindako bideari politikan eman nahi dio jarraipena Lasserre zentristak.

1992an abiatu zen Ipar Euskal Herriaren egoera aztertzeke eta geroari buruzko proiektuen bultzatzeko xedea duen «Euskal Herri 2010» ize-neko desmartxa. Zer diozu biru urtez erama-na izan den lanaz?

Desmartxa oso interesgarria izan da orain arte eta aitzina segitzen du. Lehenik sektore eta jatorri ezberdinetako aktore asko elkartu ditugu oraingo Ipar Euskal Herriaren diagnostiko zehatz baten egiteko. Bestalde, ikerketa horrek argitaratu ditu tendentzia nagusiak eta nolako etorkizuna jasan behar-ko dugun ez badugu deus ere aldatzen. Azkenean, partaide guztien artean Ipa-

rraldearentzat lantzen ahal den proiektu egokienaren inguruko adostasuna lortzeko ahala eman du.

Zer erakutsi dute ikerketek?

Oraingo egoera argi eta garbi erakusten dute eta, are gehiago, zein arazo sortuko diren azpimarratutako desoreka-joera nagusiak horrela segituz gero. Egina izan den diagnostikoaren zehaztasun eta argitasunak jende anitz harritu dute. Lehen ondorioa da gerorako aipatzen diren ekintza kolektiboentzat indartu duen elkartasun printzipioa. Konkretuki, ni baserri mundukoa naiz eta badakit Frantziako zenbait kargudunek lurralde zenbaiten odolustea ezinbeste-

«Desmartxaren ekimena Estatutik dator». (Arg.: G. Garaialde).

kotzat ikusten dutela; lehen-tasuna eman nahi diote hirien eta eskualde ekonomiko azkarren antolakun-

tzari. Gibelean geldituko direnei liberalismoaren arrazonomenduak aitzinatuko zaizkie desagertu arte.

«Oraingo instituzioen aldekoa naiz, piska bat aldatu behar baldin badira ere». (Arg.: Garikoitz Garaialde).

Horrelakorik ez gertatzeko lurralde honetako kideen arteko elkartasuna finkatu du gure desmartxak, bereziki kostaldeko hiri nagusiak -Baiona, Angelu, Miarritze- eta barnealdeko herrien artean. Hori baliatuko dugu ekipamendu politiko orekatu baten aztertzeko. Bestalde, Ipar Euskal Herri guztiari garapenarentzat baitaezpadakoa agertzen da Unibertsitate Zentroaren azkartzea.

Beste makina bat gai nagusi ere aipatzen dugu eta seguru nago, bilkura horien guztien ondorioz, erabakitzaileak ohartu direla gauzak aldatzen ari direla. Proposamenak etorriko dira.

«**Euskal Herria 2010**» desmartxaren segidan sortu den Garapen Kon-

tseiluak bost lan taldetan aztertzen dituen proiektuak zer bilakatuko ote dira?

Pentsatu genuen bezala, Garapen Kontseiluaren ondotik Hautetsien Kontseilua sortu genuen joan zen hilabeteen, instituzio ezberdinetan dauden hautetsien arteko harremanen eskasiaz oharturik. Onarturiko proiektuak hautetsi horiek bultzatuko dituzte bai Departamenduan, bai Akitaniako Kontseiluan, bai Frantziako Gobernuan edo-

ta Europan. Dagokion erakundean.

Pentsatua zenutena baino beranduago sortu duzue Hautetsien Kontseilua. Hori horrela izateko, zein arazo ukan duzue zuen artean?

Debatea bikoitza izan da: batetik, norekin osatu egitura berri hori, eta bestetik, zer estatutu eman. Gaur arte genituen Ipar Euskal Herriko auzapezen bi biltzar sinbolikoak -Lapurdikoa eta Zuberoa-Nafarroa Beherekoa- bateratu egin ditugu.

«**Frantziako zenbait kargudunek lurralde zenbaiten odolustea ezinbestekotzat ikusten dute; lehentasuna eman nahi diote hirien eta eskualde ekonomiko azkarren antolakuntzari**»

Ondotik gure artean eztabaidatu ditugu denek onartuko zituzten Hautetsien Kontseilu berria osatzeko oinarritzko orekak: kostalde eta barnealdeko hautetsien kopurua; auzapez, kontseilarien eta diputatuen ordezkaritza. Azkenean, hipotesi asko aztertu ondoren eta ahalik eta azkarren joan ahal izateko, hautatu dugu engaiamendu guztiek eskatzen duten egitura: elkartearena.

Abal eta kompetentzia gutxi ematen duen egitura hori hautatuz, uste duzue desmartxa hasieran finkatu helburu nagusietara heltzen abalko zaretela?

Hasteko, sinesten dut zenbait egin daitekela eta nire aldetik arriskuak baizik ez ditut hartzen elkarre horren

lehendakaria izanez. Baina Euskal Herrian agertzen diren problemak aspaldidanik aipatuak baldin badira ere, Ravailen ikerketa edota Joxeren aitzin-proiektuarekin, ez da sekulan aterabide hasiera baten gauzatzerik izan.

Aldi honetan urrunago joateko egituratu gara: Garapen Kontseiluak eginiko ekonomia, lurralde antolakuntza, kultura edo hezkuntza mailako proiektuak aurkeztuko dizkio Haute-sien Kontseiluari eta honek, bere eztabaidak eta hautuak egin eta, proiektu bakoitzak hunkitzen duen konpetentzi alorreko instituzioekin negoziatuko du.

Ez du, beraz, erabakien hartzeko gaitasunik izanen Hautetsien Kontseilu borrek.

Adibide bat hartzeko, orain Baionako portuaren inguruko dosierra lantzen ari gara. Lehen aldikotz hemengo hautetsi guztiek dute proiektu bera bultzatuko Departamenduan, Akitanian eta frantses Estatuan. Tokiko garapenak bi baldintza nagusi ukango ditu: herritarren nahikeria eta konpetentzia dutenekin negoziatzeko gaitasuna.

Garapen Kontseiluaren funtzionamendurako lehen aurrekontuarentzat diru iturriak segurtatzeko arazoak izan direla entzun dugu.

Departamenduak 300.000 libera emanen dituela erabaki du. Akitaniatik laster etorriko da erantzuna, proble-

“Orain Baionako portuaren dosierra lantzen ari gara. Lehen aldikotz hemengo hautetsi guztiek dute proiektu bera bultzatuko Departamenduan, Akitanian eta frantses Estatuan”

T A N T O A

Pragmatismoa eta leialtasuna

Jean-Jacques Lasserre ez da hain ezagutua Ipar Euskal Herriko kostaldean kokatzen den biztanlegoaren zati handienarentzat. Jean-Jacques Lasserre banealdeko gizona da. Sortzez baserritarra da. Bere herria «Lurra» deitzen da. Hala ere, gutxi ezagutua izan arren, Jean-Jacques Lasserre Ipar Euskal Herriko politiko gizon inportanteetarikoa bat da.

Alde batetik hautetsia baita: Bidaxune eskualdeko Kontseilu Nagusia, Akitaniako Erregio Kontseiluaren lehendakariordea. Bestalde, ekonomia-aren egoera ezagutzen baitu bere ofizioarengatik eta bereziki Lur Berri Donapaupeko baserri kooperatiba handiaren lehendakaria baita. Politika eta ekonomia munduen arteko lokarria bilakatu da

Jean-Jacques Lasserre. Gauza hori berria da Iparraldean bi mundu horiek beren arteko harreman gutxi dutelako. Gaineratzen ahal da bere izaerarekin lotuak diren bi arrazoiengatik biharko Ipar Euskal Herriko politiko gizon garrantzitsua dela: alde batetik gaztea baita eta bestalde pragmatismoa da bere filosofia.

Gaur egungo politikari begira, Jean-Jacques Lasserre zentrista CDS alderdiaren elementu dinamikoa da. François Bayrou Pirinio Atlantiar departamenduko lehendakariaren lagun handia da. Biek aitamak baserritarrak dituzte eta biak kristauak dira. Azken bi elementu horiek inportanteak dira Ipar Euskal Herriko barnekaldean. Eta kontutan hartuz baserri eremuak egiaz-

MIXEL ESTEBAN
«Le Semaine du Pays Basque»ko erredakzio burua

ko basamortuak bilakatzeko direla eta, azpimarra daitekeenez, toki horientzat borrokatzen duen Jean-Jacques Lasserrek leialtasuna atxikitzen du. Nahiz eta Iparraldearentzat beharrezkoa den instituzio berezi baten defenditzaile ez izan, Bidaxuneko kontseilariak honen ideiarekin kontrako kanpainarik ez du bultzatzen. Hori ez da gutxi, ikusiz oraindik ere zertan den klase politikoa euskal gaudetaz hitz egiten delarik.

marik gabe. Europaren aldetik eskura dezakeguna aztertzen ari gara. Azken batean, Estatuak ezin du bere erresponsabilitatea ukatu. Desmartxa horren guztiaren inizatiba Estatutik dator. Ondoko egunetan atera behar den lurralde antolakuntza lege berriak emanen ote duenentz lanean hartzeko beharrezkoa dugun egitura ez dakit, baina beti hor iza-

nen naiz hark duen erresponsabilitatea oroitarazteko.

Ipar Euskal Herriak bere instituzio berezia ukan dezan ez litzateke egokiena?

Oraingo instituzioen aldekoa naiz, piska bat aldatu behar baldin badira ere. Beharrezkoa duguna ez da instituzio berri bat. Proiektuak dira beharrezkoak. Koadroa ez baldin bada egokiena ere, garrantzitsuena da proiektuen biltzea eta aitzina eramatea.

Zer diozu Euskal Departamenduaren eskakizunaz?

Hemengo jende gehienak

hori nahi duela badakit. Egunen batean iritsiko dela pentsatzen dut, baina ni ez naiz horren aldeko militantea, ez baitut uste oraingo departamenduaren aurrekontua bitan erdibituz dauden arazoak konponduko ditugula.

Garapen Kontseiluak aztertzen dituen proiektuen bultzatzeko konpetentziak litzuzkeen autonomi egitura egokia izan daiteke?

Ipar Euskal Herria bezain ttipia den eremu batean Departamenduak, Akitaniak eta Estatuak dituzten zenbait konpetentzia bilduz gauzak hobekiago joanen direla ez

«Elkartasuna finkatu du desmartxak». (Arg.: G. Garaialde).

dut uste. Aurretik erran dut ez dudala instituzioetan lehenetasunik ezartzen. Gainera, horrelako egitura batekin inguruko jendea bereizteko arriskua ikusten dut.

Hilabete hasieran Baionan izenpetua izan den Europako Batasuneko Kanpo Arazoetako ministroen arteko hitzarmenak zertxobait ekar diezaioke gure eskualdeari?

Geure eskualdeak, mugaz beste aldeko auzo-eskualdeekin harreman zuzenak ukateko aukera ematen duen estatutu juridiko berria

izatea aurrerapausoa da, zalantzarik gabe.

Martxoaren 16ko Biltzar Nagusian Garapen Kontseiluko lau taldeek aurkeztutako proposamenak noiz aztertuko ditu Hautetsien Kontseiluak?

Herriko bozak hurbiltzen ari dira, ez dut uste aulkia zailantzan duten hautetsiek etorkizunean engaiatzen dituzten proiektuak aztertu nahiko dituztela momentu honetan. Ekaineko hauteskundeak igaro daitezen bitartean beha egon beharko dugu.

JOJO BIDART

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

H I R U M U N D U

■ BALLADURREN ARMAK
IRANEN EI DAUDELA

BALLADURREN gobernuak Irani armak saldu ei dizkiola. Seguruenik bai, baina hori orain filtratu duenak aurretik ere bazekien, jakina. Garrantzitsuena orduan zer da, Irani armak saltzearen salaketa ala Balladurrek hauteskundeak galdu ditzala? Horrez gain, Frantziak Irani bakarrik ez, baita Ruandako gobernu genozida ohia ere bai, eta Iraki. Estatu Batuek izan zuten beren Irangatea... Zerrenda amaigabea da. Alfonso Dhalakamak, Mozambikeko Repamo gerrilaren buruzagiak, borroka hitzultzeko mehatxu egitean, gura barik, Mendebaldearen benetako izaera agerian utzi du: «Ez du gurako Mendebaldeak gure bake prozesuan gastatutako dirutza alperrikoa izatea, ez?».

■ ERRESISTENTZIA
ARRAINA HILTZEKO
ITSASOA LEHORTU

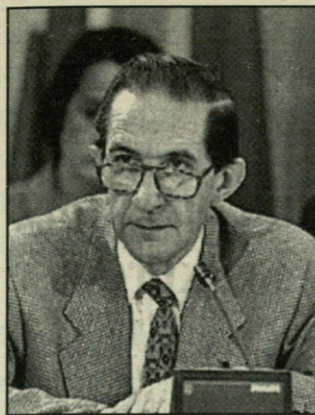
PKK-KO kurdien aurkako erasoak aurrera jarraitzen du eta urte osoa iraungo, «PKK-ko gerrila Irakeko iparraldetik kanporatu eta desuseztu arte», Ankarako gobernuaren esanetan. 80ko hamarkadaren hasieran PKK-k Turkiaren aurkako gerrari ekin zionetik behin eta berriroko asmo hutsala, orde; eta ez ahaleginik egin ez direlako, Turkia-ko gobernuak urtero 130.000 milioi pezeta (5.200 milioi libera inguru), gastatu baititu kurdien aurkako borrokan. Erasoaldia, ofizialki, PKKren baseen aurkakoa bada ere, populazio zibila gerrilariak bezain zigortua da, Turkiako armadak aspaldi ikasi baitzuen, arrainak uraren beharra zuela mugitzeko.

■ SCHENGENENKO ATEA
JADANIK ZABALIK

EUROPAKO Batasuneko 215 milioi pertsona libre ibili ahal izango dira Portugal, Espainia, Frantzia, Alemania, Belgika, Holanda eta Luxenburgeko lurretan zehar. Schengeneko polizien suordenagailuak uzten dien askatasunarekin behintzat. Hiru hilabetetan, dena den, mugetako kontrolek jarraituko dute, eta aurrerago ere, orain estatu bakoitzeko edozein lekutan gertatzen den legez, kontrolak jarri ahal izango dira. EB-ko gainerako kideak apurka sartuko dira akordioan. Schengeneko Akordioa duela hamar urte onartu zen, 1985eko ekainean, eta dagoeneko bost atzerapen jasan du, guztietan arrazoi 'teknikoak' medio. Azaleko mugak ezabatzeko, poliziaren kontrola areagotu, oster.

Ruandaren gisako genozidio berri baten lekuko izan gura ez badugu, nazioarteko komunitateak partehartu beharko beharko luke Burundin. Jadantik gutxiengo tutsiak eragin ditu ehundaka hildako eta errefuxiatu hilerak hasi dira jada Zairerantza abiatzen. Burundin hutuak gehiengoa izan eta gobernuko lehenkaria ere hutua izan arren, tutsiek armada eta erakunde garrantzitsuenak kontrolatzen dituzte. XV mendean iparralderagotik Burundiko lurretara iritsi zirenetik, gutxiengoa izan arren, tutsiek hutuak menperatu izan dituzte.

Lainu beltzez inguratua

WILLY CLAES gero eta inguratu ago dago, areago Frank Vandenbrouekeoraintsu arteko Belgikako atzerri ministroa eta alderdikideak dimisioa aurkeztu ondoren. Guztiairen sustraia 1989ean dago, Claes ekonomia ministroa zelarik Italiako Augusta enpresari 46 helikoptero erosi zizkionean. Ordainean, enpresak 800 milioi pezetako (32 bat milioi libera) dirutza eskaini zuen. 1991-ean, orain dimititu duen Vandenbrouekek, garai hartan Alderdi Sozialista Flamenkoko lehendakaria, alderdiko diruzainari banku bateko kutxan zeuden 800 milioi pezeta horietatik 24 milioi erretzea eskatu zion.

Saltsa guzti honetan, 1994ko urrian, Willy Claes NATOk idazkari nagusi izendatu zuten, erakundearen lehenbiziko europarra. Holandak jadanik eskatu dio dimisioa eta beste estatu batzuetatik ere, oraindik dimisioa ez baina laguntzarik ere ez zaio eskaintzen. Maiatzaren 31ean Belgikan hauteskunde orokorrak izango dira, data horretan Alderdi Sozialista Flamenkoak lortzen dituen emaitzak garrantzitsuak izan daitezke Claesen etorkizunerako. Era batera edo bestera, bere etorkizuna lainu beltzez inguratua ageri da.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Ezina

A

LGERIAK bizi duen gatazka basatiaren errudun bila edo erantzunkizunak argitu nahian hasiko bagina oso urruti joan gintezke denboran eta mapetan. Hala ere 1992ko otsailean militarrek, Mendebaldearen oniritziarekin, Fronte Islamiarrak nabarmen irabazitako hauteskundeak bertan behera utzi eta armen legea ezarri zutenean egin zuen gainezka indarkeriak.

HIRU urte hauetan izenik gabekoa nagusitu da estatu arabiarren artean bitxieta, bereziena eta itxaropen haundiena sortutako herri honetan. 30 urtetan Askatasunerako Fronteak ustelkeria gehienak erditu arren, estatu aberats honen askatasun bideak itxi arren, demokraziaren antzerakorik izan ez bada ere eta atzera begira nahi adina ukronia egiteko aukera begi bistakoa izanik, arabiarren artean beste inon eta inoiz ez bezala gizabanakoaren eta batez ere emakumearen eskubideak garatzeko aukeraren bat ere izan dute.

Martxoan bereziki latza izan da emakume algeriarrentzat, emakumearen nazioarteko egunean estatu arabiar batean sekula egin ez dena egiten ausartu zirelako agian. Algerren egindako asanblean beldurra astindu, indarkeria gaitzetsi eta txadorrak gabe eta gizonezkoaren itzalek at, emakume izateko eskubidea aldarrikatu zuten. Harrezkero ugaltu eta gogortu egin dituzte itxuraz sexua ezaugarri edo bereizgarri bakarizatzen duten atentatuak.

JUANJO SAN MIGUEL

Kazetaria

ISLAMISTAK nortasun galduaren bila dabilta Algerian, kanpotik ezarritakoak bereak omen dituen arauak ere bete ez dituelako besteak beste. Hortarako erlijioa dute oinarri, arrazoi gabeko sinismen ilunak. Bestaldean, demokrazia hitza ahoan hartuta, militarrek eta indarrez lortutako pribilegio eta eskubideak galdu nahi ez dituztenek gerra aukeratu dute ustez bide arrazionalagoak ezarri nahian. Erdian, taldea osatzeko lehendabizi gizabanako izan nahi duten emakumeak, batzuen derrigorrezko sinismen erotik ihesi; besteen indarkeria bideetan askatasunerako itxaropen haundirik gabe.

Dawa Thondup, Tibeteko Dalai Lamaren ordezkaria Europan

«Bide baketsua emankorra izan da eta horrela jarraituko dugu»

Tibetarrek Txinaren errepresio bortitza jasaten dute. Iraultza sozialistaren ondoren behin-betiko Txinarekin harremana finkatzea baino Txinaren okupazio basatia ezagutu zuen Tibetek. Harrezkero, Thondupék dioskun legez, «errepresioa, kolonizazioa eta kultur galera» egunerokotasun bihurtu dira.

Koka iezaguzu, historia garaikidean, Tibetek gaur egun jasaten duen

egoera.

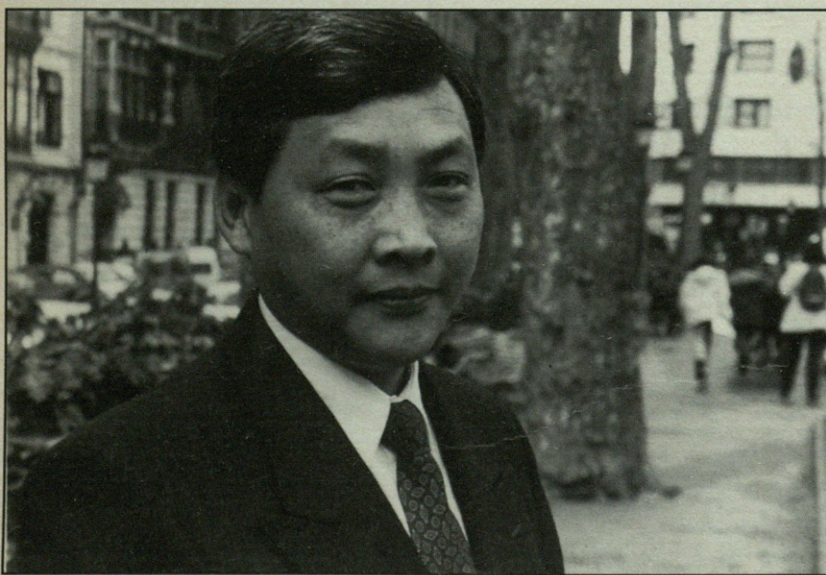
1949an estatu independentea zen, baina Txinak Tibet

bere lurralde gisa hartzen zuen. 1951n, Txina eta Tibeten arteko harremanak finkatzeko Beijingera bidalitako ordezkaritzari egindako presioa medio, «Tibeten askapen baketsua bideratzeko 17 puntuen akordioa» sinatu zen. Baina Tibeteko Gobernuaren onespina barik. Harrezkero, errepresio bortitza, gure kulturaren galera etengabea eta ekonomi kolonizazioa jasan dugu. Behin

1951tik gaurdaino batez ere modu baketsuan erresistitu izan dugu. Nik ezin dezaket esan tibetar guztiak biolentziaren aurka daudenik, Tibetek samin eta amorru izugarria baitago. Baina Dalai Lama da Tibeteko buruzagi nagusia eta bere pertsona oso sustraitua dago herritarrengan, biolentzia ezari buruzko bere iritzia oso indartsua da eta honek eragin handia du herritarrengan.

Baina samin horrek guztiak eztanda egin dezake noizbait.

Ezin da horrelakorik baztertu baina azken 36 urteotan bide baketsua jarraitu dugu, orain arte emankorra izan da eta modu horretan jarraitzeko arrazoi onak dauzkagu. Biolentzia defenditzen den mugimenduetan adimen oreka galtzen da eta honek ezegonkortasuna eta gustura ez egotea dakar. Horrez gain, biolentziak enfrentamendua dakar eta honek esentzia galtzea. Enfrentamendu barik, komunikazioa, elkarriketa eta harreman onera iritsi daiteke. **Erabili behar du herri**

Thondupen esanetan, Txinak negoziazio bide guztiak itxita ditu. (A.: X. Letona).

eta berriro egin ditugu ahaleginak Txinak Gobernuarekin Tibeteko egoera konpondu guran baina alperrik.

Errepresioak milaka heriotza ekarri dizkizue, hala ere erresistentzia bake-tsuaren alde egin duzue.

« Tibetek independentzia lortzean herri-tarrek nahi duten gobernu mota hautatuko dute»

batek noizbait biolentzia?

Normalean ez. Indarkeria-ren ordaina oso handia da. Oso logikoa eta emozionala da baina hori ez da arrazoi nahikoa, eta gainera gizate-riaren aurkakoa da. Hobe da atsegina eta lasaia izatea. Horrez gain, emaitza ez da oso argia, biolentziak bio- lentsia gehiago dakar eta azkenean arazoaren ikus- pegia galtzen da. Aurrera egiteko eta ikuspegi zehatz bat edukitzeko bihotza gor- de beharra daukagu.

1992an Dalai Lamak bost puntuko erdibidea pro- posatu zion Txinari. Txi- naren erantzunik ez bai- na tibetarren artean ikuspuntu desberdinak eragin ditu.

Dalai Lamak dagoeneko esan du puntu hauen eki- menak porrot egin duela eta, akaso, beste zerbait pentsa- tu beharko dela. Txinak le- hengoari eusten dio, hots, Tibet Txina dela eta kitto.

Beste jarrerak Tibetek independentzia defenditzen du. Dalai Lamak konponbidea negoziazio batetik etorri behar duela proposatzen du, ale- gia, ez dela indepen- dentzia izan behar baina bai autonomia, horrela Tibetek bere autogobernua izango luke.

Dalai Lamak, erli- jio boterea eta bo- tere politikoa bil- tzen ditu, ez dirudi hori oso demokra- tikoa denik.

1969ko martxoaren 10ean Dalai Lamak esan zuenez, inde- pendentzia eskura- tzean herri tibetarrak nahi duengobernu mota aukeratu be- harko du. 1992ko ur- tarrilean Dalai Lamak berretsi egin zuen etorkizuneko gober- nuan berak ez zuela zereginik izango eta ez diela Dalai Lama- ren ohizko zeregin politikoei helduko. Halaber, txinarrak erretiratzean, eta konstituzioa egin bitartean, herriak aukeratutako be- hin-behineko gobernua eta lehendakaria izango direla jakinarazi zuen.

«Ezin esan tibetar denak biolentziaren aurka daudenik; amorru handia

Txinak eraldakuntza handia ezagutu du, na- baritzen al dira aldake- tak Tibetean?

Txinan ez dago kanpoan pentsatzen den besteko al- daketarik. Dena den, indar

asko oraindik aldatzen ari dira. Tibeti dagokionez, guk kolonizazioa besterik ez dugu ezagutzen, ez dugu aldaketarik ikusten.

XABIER LETONA

Kaskazuri Kalea Tel. 49 32 26 OIARTZUN

Garapenerako Gailurrak ere izan zuen Foro Alternatiboa

Txiroen garrasia Kopenhagen

Agintarien ohizko auto beltz eta handiez gain, mundu osotik abiatutako autobuskadak ere gora eta behera aritu ziren Kopenhageko kaleetan. Iñaki Barcena EHuko irakaslea bertan izan zen eta berak kontatu dizkigu Foro Alternatiboaren inguruko gorabeherak.

MODAN jarri omen da, gobernuek nazioarteko bilera bat egiten duten bakoitzean, Gobernuak Kanpoko Erakunde (GKE) aldetik zerbait paralelo eta alternatiboa antolatzea. Printzipioz ez da ideia txarra, kontua da ea zerbait alternatiboa atera daitekeen 'alternatibotasun' horretatik. Rio de Janeiroko esperientzia positiboa izan zen, baita Madrilgo Foro Alternatiboko 'Lurreko gainerako ahotsak' ere non, Greenpeaceko ozonoaren pankartaren azpitik, Espainiako erregearen irribarre larria ikusi ahal izan genuen. Baliagarriak izan daitezke gobernuen edo, kasuan kasu, Nazioarteko Diru Fonda eta Mundu Bankuaren politikaz eta estrategiaz mundu osora mezu eta praktika antagonikoa zabaldu ahal izateko.

Egia esan, udazkenean Madrilgo gailurrean hartutako indarrarekin, autobuskada osatu, eta abiatu ginen

Kopenhagerantz. Gehienak gazte unibertsitariak, Valentzia, Madril, Bartzelona edo Zaragozakoak, eta Hego Euskal Herriko lau hiriburuetatik hiruna bidaiari, sindikatu, langabetu, ekologista eta elkartasun mugimenduak ordezkaturik. Denon ustez «Giza garapen sostengatuaren» bat- taioa une apro- po- sa zen ikusi, ikasi, ondo en- tzun eta munduko gobernari boteretsue- nen aurrean protesta egi- teko. Eta nolabait ho- rrela izan da.

Ezin genuen imagi- natu Kopen- hagen anto- la t u t a k o GKEen fo- ruma. Auto-

busean hau ez zela Madrilgo bezalakoa izango aipatzen zen, dinamika eta antolakuntzari buruz ez zegoela informazio zehatzik, eta ez zuela orientazio politiko kri- tikorik izango. Zorritzarrez, ez ginen okertu. Gauza bakarra genekien: parte hartzeko prezio handi samarra ordaindu behar zela eta ikasle, langabetu, eta antzerakoentzat ez zegoela prezio berezirik.

Kristinia hiri ondoan desagertze prozesuan dagoen base militar batean, Holmen izeneko bera, Danimarkako Gobernuak emandako

800 milioi pezetekin (32 milioi bat libera), Gobernuak Kanpoko Erakundearen erakundea prestatu zen. Txinaurri koloreanizdun gisa, astean zehar milaka bisitari aritu zen —ferry eta guzti— hara eta hona, era guztietako ikuskizun eta hitzaldi- tan murgildurik. Erlijio taldeak, edozelako sekta eta elizak, bideo, poster, liburu eta panfletoz jositako mila mahai eta txoko desberdin. Horrez gain, dozenaka bilera erakunde desberdinen gorabeherekin.

Holmestik 10 kilometro- ra, aireportua eta hiria bitar-

5.000 lagun jaitsi ziren manifestaldian Kopenhage erdiraino.

«Kopenhageko txango honetan zerbait ikasi badugu zera izan da, GKEen artean dena ez dela urre kolorekoa hain zuzen»

tean, Bella Center etxebizitza modernista erraldoian gailur ofizialaren egoitza zegoen. Poliziaz inguraturik, ordezkaritza ofizialentzako sarrera librea zen, dohainekoa esan nahi dut. Oraingoan, Nazio Batuen Erakundearen bultzadaz, Gobernuak Kanpoko Erakundeak gobernuetako ordezkaritza sartzeari eta agiriaren negoziaketetan hitz egiteko eskubidea lortu zen. Lehenengo asteburuan jada Holmen eta Bella Centerren arteko haustura emanda zegoen. GKE batzuen zatik urrats politiko berri hau baliatu beharra zegoen, NBERen dinamikan parte hartuz, beste askorentzat prozedura jokabide hau ontzat emanda; gailurraren mamia agiri eta konprometuz zehaztuz zegoen eta Bella Center horretan ateratakoa iragarrita zegoen: porrot hutsa. Hitz ederren sorta baina egin beharrik ez.

Manifestaldi koloretsua

KONTINENTE guztietako emakume eta gizon talde baten ekimenez, aste osoan zehar eta Holmengo GKE-Forumaren zuzendaritzatik inongo laguntzarik gabe bilerak, zirriborroak, hainbat deialdi eta, eztabaidatu ondoren, agiri alternatiboa ateratu ziren. «Kopenhageko Aldarrikapena» agiri honetan, neoliberalismoari aurre egi-

FMI eta Mundu Bankuaren aurkako protesta ere han izan zen.

nez, maila pribatu, lokal, nazional zein nazioarterako proposamena eta lerro politiko berriak zehaztu ziren.

Dudarik gabe, manifestaldi batzuekin batera, agiri honen ingurukoa izan zen Kopenhagen izandako gauzarik interesgarriena. Adibidez, asteartean GKE-Forumaren barnean Mundu Bankuaren presentzia eta garbitzaileen propagandaren aurka egindakoa. Handik aurrera Mundu Bankuak hanka egin zuen forotik. Ostiralean ere, Holmendik Kopenhage erdiraino manifestaldi jendetsua (han 5.000 pertsona jendetza izugarria baita) eta koloretsua egin zen, aurreko pankartan «Mundu Ordena Berriaren Aurka» mozorrotutakoak eta gero mundu guztiko arraza, hizkuntza, erlijio eta koloretako partaideak.

Zerbait ikasi badugu Kopenhageko txango honetan zera izan da, GKEen munduan dena urre kolorekoa ez dela hain zuzen, gero eta interes eta «aukera on» gehi-

ago nahasten direla. Horrek ez du ukatzen askoren lan miresgarri, iraultzaile eta elkartasunezkoa. Baina azter

dezagun gaia eta bakoitzari berea.

IÑAKI BARCENA

“1973tik bideak idekitzen
Hasi ginenetik helburuak argi
Lurralde mugak gaindituz
Hizkuntzaz gogoak elkartzuz
Hego eta iparraldeko lankidez
Erdizka osaturik lantegia
Gaurko eta biharko beharrer
Erantzuna emateko gertu.”

INDUSTRIA

ELEKTRONIKA

OSAGAI

ETA ELEKTRIZITATE

HORNITZAILEAK

ARLOETAN

IRAF

Tel. 07/33 59 20 03 82 - Fax: 07/33 59 20 46 39
BEHOBIA BIDEA 26 - 64700 HENDAIA

Iñaki Belategi, Fagor Elektrogailuak-eko gerentea

«Orain Marokkon, eta urrirako Egipton ere lantegia jarriko dugu»

Duela 42 urte urte Eibarren jaio zen baina azken 17 urteak Arrasaten bizi izan ditu Iñaki Belategik. Aretxabaletako Coprecin ekin zion Arrasateko kooperatiben munduan eta Fagor Altzariak-eko gerentea ere izan da. Fagor Elektrogailuak internazionalizazio prozesuaz jardun dugu.

Noizko zabalduko duzue Marokkoko lantegia?

Apirilean jada muntaia lanean izango da eta inaugurazioa geroxeago egingo den arren, maiatzean ekoizpen normalizatuaz izango du.

Ehun bat langile izango ditu eta helburua urtean 80.000 hozkailu egitea da.

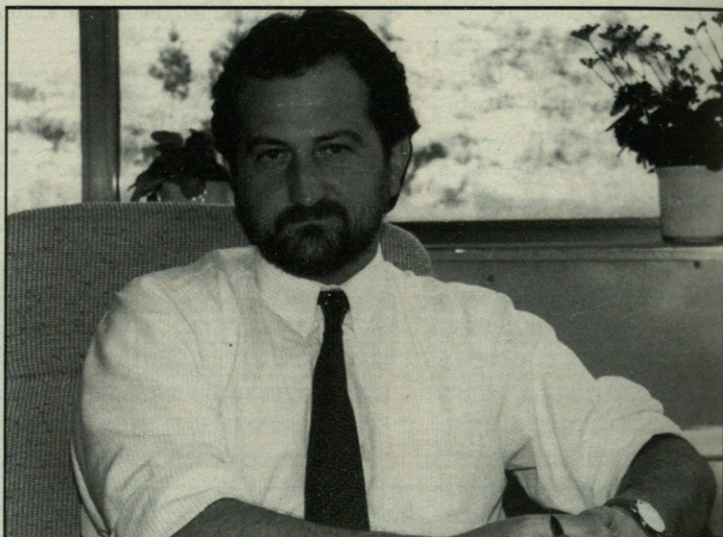
Hozkailuak egiteko, zer dela eta borren urruti joatea?

Garrantzitsuena ez da hozkailuak egitea marka lantzea baizik, bai Marokko eta batez ere Magreb osoan. Areago, funtsean Afrika osoan marka lantzeko neurria da, Marokkon hasi eta Hego Afrikaraino heltzeko. Herri hauetan arantzel oso handiak daude —Marokkon adibidez % 80ra ere irits daiteke— eta hemendik hara sartzeko oso garesti ateratzen da. Beraz, han zabaltzeko produktua han egin behar da.

Ekialde erdian ere zer-bait egitekotan ari zarete?

Urrirako Egipton ere beste lantegi bat martxan izango da, Marokkoko lantegiaren ezaugarri beretsuekin.

Hau guztia Fagorren in-

Belategik dioenez, Fagor Elektragailuak-ek bost urtetan atzerriko salmentak bikoiztu gura ditu. (Arg.: X.Letona).

ternazionalizatze prozesuan kokatzen da, azal dezakezu planaren nondik norakoa?

Bi eratako merkatuak daude: helduak eta herri azpi-garatuetaoak. Helduetan, Europa eta Estatu Batuetako modukoak izango lirake, horiek lantzen ditugu baina orain gure erronka besteak dira. Munduan bost bloke bereizi ditugu horretarako. Bat Europako ekialdea da,

Polonia, Txekiar Errepublikak... gero eta gehiago Alemaniaren koloniak, eta honetan salmenta bulegoak jarriko ditugu, Arrasaten bertan ekoiztutako produktuak han saltzeko.

Hego eta Ertamerika dira bigarren bloke bat, eta hemen hiru zati bereizten ditugu: Mexiko eta Ertamerika, hauetan batez ere Ipar-amerikako elektrogailuak sartzen dira eta guretzat

«Gertatzen ari den ekonomiaren globalizazioarekin, esportazio kontzeptua txiki geratzen ari da: kanpoan saltzekoa kanpoan ekoizteko joera dago»

merkatu zailagoa da, besteak beste elektrogailu mota desberdinak direlako; Kolonbia, Peru, Ekuador eta Venezuelak beste bloke bat osatzen dute, hauetan gehiago sar gaitezke, gutxi gorabehera elektrogailuen erdia europarren tankera-koa baita. Baina gure benetako blokea Argentina, Brasil, Uruguay eta Paraguayk osatzen duten Mercosur da. **Asia falta zaizu.**

Hemen hiru ardatz nagusi-
ren inguruan mugituko gara: bat India, 800 milioi pertsonako merkatua, 600 milioi gosez; baina beste 200 milioiren artean sal daitezke gure produktuak. Gorantz doan beste zona bat Asiako hegoekialdea da, Taiwan, Hong Kong, Singapur, Thailandia... hauek oso lehia-
korak dira, baina hemen produktuaz dugun ezagutza baliatu behar dugu eta gure teknologiaz, ikerketa eta garapena deitzen denaz alegia. Azkenik Txina dago, merkatu izugarri erraldoia, hemendik unitate bat moduan ikusten dena, baina bertatik Txina ezberdin asko erakusten dituen.

Zeintzuk dira internazionalizatzearen helburua zebatzak?

Zenbakiak oraindik aztertzen ari gara baina gaur egun % 20 esportatzen badugu —batez ere Europan—, hemendik bost urtera kopuru hori bikoiztea gurako genuke. Bizi dugun ekonomiaren globalizazioarekin esportazioaren kontzeptua txiki geratzen ari da. Gero

eta gehiago, kanpoan saltzekoa kanpoan egiteko joera dago. Horrez gain, debaluazioarekin kontuz ibili behar da, epe laburrera onuragarria delako baina kostoetan, gerora, ordainagiria pasatzen duelako.

Herri hauetako egoera ekonomiko-politiko zebatzak ere kontuan hartu beharko dituzue. Nola egiten dituzue azterketa hauek?

Bertara joanda. Baina horrez gain, Eusko Jaurlaritzak ikasle bekadunak mundu osoan banatuta dauzka eta hauek ere guretzat baliagarriak diren azterketak eta ikerketak egiten dituzte.

Marokkora itzuliz, zer eskaintzen du herri honek bertan inbertitzeko?

Hau argi utzi gura dut: guk ez dugu jarriko lantegia Marokkon deslokalizazioagatik, hau da, han hemen baino baldintza merkeagoak dauzkagulako, merkatu hartan gure marka sartzeko baizik. Batzuek pentsatzen dute lantegiak han jarri izan direla lanpostuak sortzen, baina gure benetako helburua lanpostuak hemen sortzea da, aberastasun soziala hemen egitea. Mundu osoan sare bat egiten baduzu ikerketa eta garapen guztia hemendik sortzen da, eta beraz eremu horretan lanpostuak sortzen dira. Baina garrantzitsuena da honek lehiakortasuna handitzen duela eta epe luzera egonkortasuna.

XABIER LETONA

DIRUAREN HOTSA

Industria eta ingurugiroa

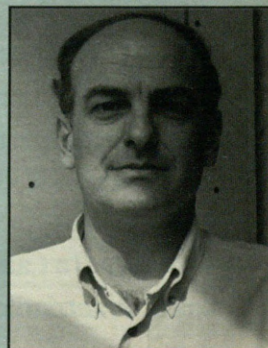
J ARDUERA industrialak desoreka handia ekarri die lurraren ekosistemei. Herri garatuetakoa joera horiek probeta bihurtu dute gure herria. Hamarkadetan kontrol barik isuritako hondakin toxikoen eraginez hondatutako lurra, erreken zikinkeria, airearen kutsadura eta hiri eta industri hedapenak paisaia erraustua utzi digute.

Edozein ekoizpen jardueran ingurugiroa ahantzia izan da. Azken urteetan, apurka, eragindako sektoreetan bertan, ekonomi garapena eta ingurugiroa aurrez aurre egon ezin daitezkeen kontzientzia hazten ari da.

BAINA, ikututxoaren gaitetik, industri ingurugiro politikan aldaketek berba egin ahal izateko, ezinbestekoa da herritarren parte hartzea eta horretarako bideak ezartzea. Herritarrek, beren ingurunea nola eta zerekin kutsatzen ari den jakiteko eskubidea dute. Ondo informatutako herritargoak modu eraginkor-
goan erantzun diezaike ingurugiro erasoei. Zoritxarrez, oraindik ere industrial askok gurago dute izkutupean kutsatzea eta egindako isurketen edozein argitze lanari oztopo ugari jartzen dizkiete. Administrazioak, beharrezko diren bide horiek ezartzeko ahalegin handiagoa egin beharko luke.

Bigarrenez, ekoizpen garbiak, erabat toxiko eta kutsakorak diren produktuak merkatutik ezabatzea aurrikusi behar du. Horretarako administrazioa produktu hauek debekatu eta, halaber, ingurugiroa lehen mailako helburua izango duen enpresa eta ikerketa sorkuntza bultzatu behar ditu. Aldaketek berba egitean, isurketa kutsatzaileen sorrerak gutxitzeko programetan pentsatzen ari naiz; energia berriagarrien behin-betiko bultzadan eta ez inoiz gauzatzen ez diren programa pilotoetan; hondakin gutxiagotan eta ez zabortege gehiagotan...

Azkenik, produktu edo lantegi berrien aurrean, oso garbi eduki behar da Aurreikuspen Printzipioa. Hots, ekoizleek erakutsi behar dute produktu bat ez dela kaltegarria eta ez kontsumitzaileek —batzutan bere osasunarekin— erakutsi beharra produktu edo lantegi bat toxikoak direla.

JULEN REKONDO
Ingurugiro asesorea

Behartsuen aldizkariak Paristik Hego Euskal Herrira ere iritsi dira

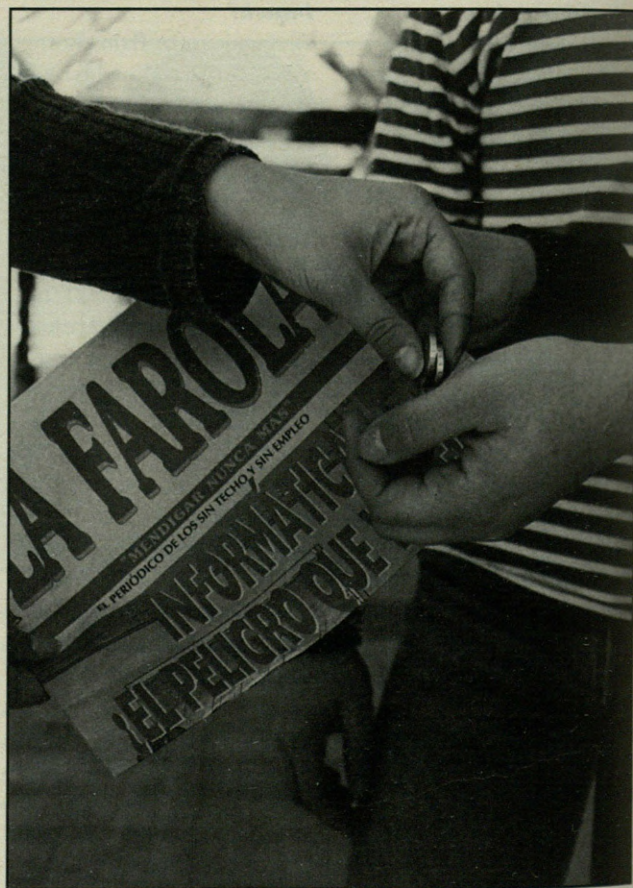
KALEETAKO MISERIARI PAPEREZKO ALTERNATIBA

Kalean bizi diren «clochard»ak aldizkariak salduz ikustera ohitzen hasiak gara Euskal Herrian ere. Iparraldera duela bi urte iritsi ziren Pariskoak eta Hegoaldeak, berriz, Bartzelonako «La Farola»z gain Bilbon sortutako «La Calle» ezagutu du. Eredua, baina, Frantziatik hartua da.

«EGUNON jaun-andreok, Francois izena dut eta SDF bat naiz. Lanik eta diru-sarrerarik gabe, 'Macadam' aldizkaria saltzen dut, SDFek eta SDFentzat egina». Parisen ordu gorietan metroko linea bat hartuz gero, frantsesek lauzpabost alditan entzun behar izaten dituzte ordu erdiko ibilbidean honen antzerako mezuak. Al datzen den bakarra, pertsonaren izena eta eskutan daraman aldizkariarena dira: «Macadam», «Reververe», «La Rue», «Faim de Siecle» o «Lampadaire» dira Frantziako hiriburuko txokoetan gehien saltzen diren tituluak. Kalea bizilekutat dutenek saldutako aldizkariak *boom* izugarria ezagutzen ari dira egun Frantzian, Parisen bereziki. Bertako ere-

dua jaso dute, hain zuzen ere, Hego Euskal Herriko kaleetan zehar salgai ikusten hasi diren aldizkariak. Hauen berezitasuna da prezioaren portzentaia handiena saltzaileek eskuratzen dutela, gutxien dutenek alegia. Editoreek, behintzat, elkartasunezko egitasmoa dela diote.

Hego Euskal Herrian, martxoan, zailtasun ekonomikoak dituzten pertsonak saldutako bi horrelako aldizkari atera berri dira: «La Calle» eta «La Farola», baina ideia hau ez da berria ez Europan ez Euskal Herrian. Ipar Euskal Herrian, esaterako, duela bi urtetik hona ikus daitezke etxebizitzarik gabekoak Parisko aipatu aldizkariak saltzen. Kaleratu berri diren bi aldizkari

Ohizkoak dira aldizkari saltzaileen irudiak. (Arg.: Elozegi).

hauen izenak ere, Frantzian jada badauden argitalpenen itzulpena dira: «La Rue» eta «Le Lampadaire».

Kaleko saltzaile berri

hauek bete dute lehenago bertako eta kanpoko atseginerako musikari eta funanbulistek betetzen zuten lekua Parisko metro za-

■ «La Calle» eta «La Farola» argitalpenen artean jada liskarra piztu da «ideiaren jabetza intelektual» dela eta; horregatik, Bartzelonakoak bere banaketa-sarea antolatu du Bilbon eta Donostian

harrean. Bilbon oraindik ez da metrorik, baina horrek ez du eragotzi txirotasunean bizi diren hamaika lagunek salmenta txoko hoberenarengatik lehiatzea. Are gehiago, bi argitalpenen artean jada liskarra piztu da «ideiaren jabetza intelektual» dela eta; horregatik, «La Farola» argitaratzen duen Ziurtasun Gabeziari Daudenen Elkartek bere banaketa sarea antolatu du Bilbon 18 saltzailearen bitartez, konpetentziak argitaratutako lehen zenbakia atera baino lehen bere espazio eskusiboa betetzearren. Donostiara ere zabaltzeko da banaketa sare hau.

«La Calle» eta «La Farola»

MARTXOAN bertan jaio da Bilbon «La Calle» izeneko aldizkaria, 30.000 aleko tirada duena eta hilabetero kalea ikusiko duena. Gaiei dagokienez, sozialak dira nagusi, gazteria, osasuna, hirugarren adina ere hizpide dituztela 32 orrialdetan zehar. Euskararen presentzia progresiboki handitzeko asmoa ere badute. Saltzaileak langabetuak eta familia-karga duten pertsonak dira, eta aldizkariak balio dituen 200 pezetatik 150 poltsikoratzen dituzte. Aldizkari honen aleak ere hasi dira agertzen Donostiako kaleetan, «La Farola»-ren argia apur bat ilunduz.

Urte honetan argia ikusi duen «La Farola» hilabetera Katalunian egiten da

bere burua *clochard* paristar definitzen duen Georges Mathisen ekimenez. Berak inportatu zuen ideia eta Bartzelona eta Madrilaren harreara ona izan zuen. Hego Euskal Herrira iritsi den era honetako lehenengo aldizkaria dugu, otsailetik jaso baitaiteke Bilboko kaleetan. Honek balio dituen 200 pezetatik ere 150 jasotzen ditu saltzaileak.

Parisko kaleak isplu

FRANTSESEK ohitura izaten dute pertsonak eta instituzioak beren siglen arabera izendatzeko. SDFak *sans domicile fixe*-ak dira, hau da, egun bizilekurik ez duten 400.000 frantsesak, egoera guztiz ziurgabe ba-

Editorearen sarrera finkoak

Saltzailea da 'lanbide' honetan arriskua duen bakarra, hau da, babesgabetuena. Aldizkariak ez dituzte depositoa ematen, saltzaileak erosi egin behar ditu eta ez dauka itzultzeko eskubiderik saltzen ez baditu. Editore frantsesak, beraz, negozio ziuara egiten du, Estatuaren laguntzak jasotzeaz gain zergak bigundu egiten baitzaizkio. Frantziako zerga-sistema gogorrean, gainera, hau ez da gutxi. SDFak salmentaren %60 bereganatzen du, baina inbertitutako liberak eta sortutako gastuak estali ahal izateko, egunkarien erdia saldu beharrean izango da, egun batere

erraza ez den lana. Izan ere, ez da batere harrizkoa Parisko metroan aldizkari berriak erosteko jendea eskatzen ikustea, galdu egin dituztelako edo zenbaki bat nahi bezala saldu ez delako. Hala ere, lan gogor honek baditu hainbat abantaila: ordainketa orrirako eskubidea, Gizarte Segurantzza, beste lantxo birtartez diru-sarrerak, galdutako beren eskubide eta laguntzak berreskuratzeke aukera eta, beren defenditzaileek goraipatzen duten bezala, «beren buruarekiko konfiantza berreskuratzea ekartzen die, lan iraunkor bat lortzeko orduan kontuan izan beharrekoa».

tean. Eskubide sozialen herrialde moduan ere ezagutua izan da Frantzia. RMIa

badago (pobreziari laguntza), baita «alokairuak» ere (ikasle, familia eta etxebizi-

■ Saltzaileek aldizkariaren %60 edo 75 jasotzen dute. (Argazkia: Alberto Elozegi).

■ Frantzian aldizkari hauek guztiak ondo hartuak izan ziren hasieran, baina gaur egun balizko erosleak jasaten duen etengabeko 'jazarpenak' salmentak gutxituarazi ditu

tzei laguntzak), ezagunenak aipatzekotan. Dena den, hauek guztiak jasoko badira beharrezkoa da gutxienez etxebizitza izatea errentan. Langabezian izanik, ez ordaintzeagatik jabeak kalean uzten baditu, SDF bihurtzen dira, inongo laguntza eta eskubiderik gabe.

Era berean, hamabi milioi pertsonak zailtasun ekonomikoak dituzte; hauen artean urtea 2.500 liberarekin (62.500 pezeta inguru) igaro behar duten bost milioi pertsonak daude. Diru kopuru hau biuzimodu arruntean nahikoa ez izanik, Parisen benetan dramatikoak bihurtzen da, bizi maila askoz ere garestiagoa baita. Eskaletza, beraz, turistek hiriko txoko guztietan aurkitzen dute eta neguoro egunkarietara iristen da, eskale batzuek hotza jasan ezin dutenean.

Kaleko kide

CLOCHARD deitutakoak metroen bizi dira eta gaueko ordu batean, ixten denean, aireztapen-hodiek bulebar handietan dituzten irteeratan lo egiten dute. Hauetako bakoitza drama bat da gizarte frantsesarentzat, hila-bete hauetan lehendakari-tzarako hautagaien joan-etorrian finkatuta baitaude begiradak, eta hauek ekonomiarentzat miseria bilakatu den egitura-arazo honi aurre egin ezinean dira.

Boom frantsesa

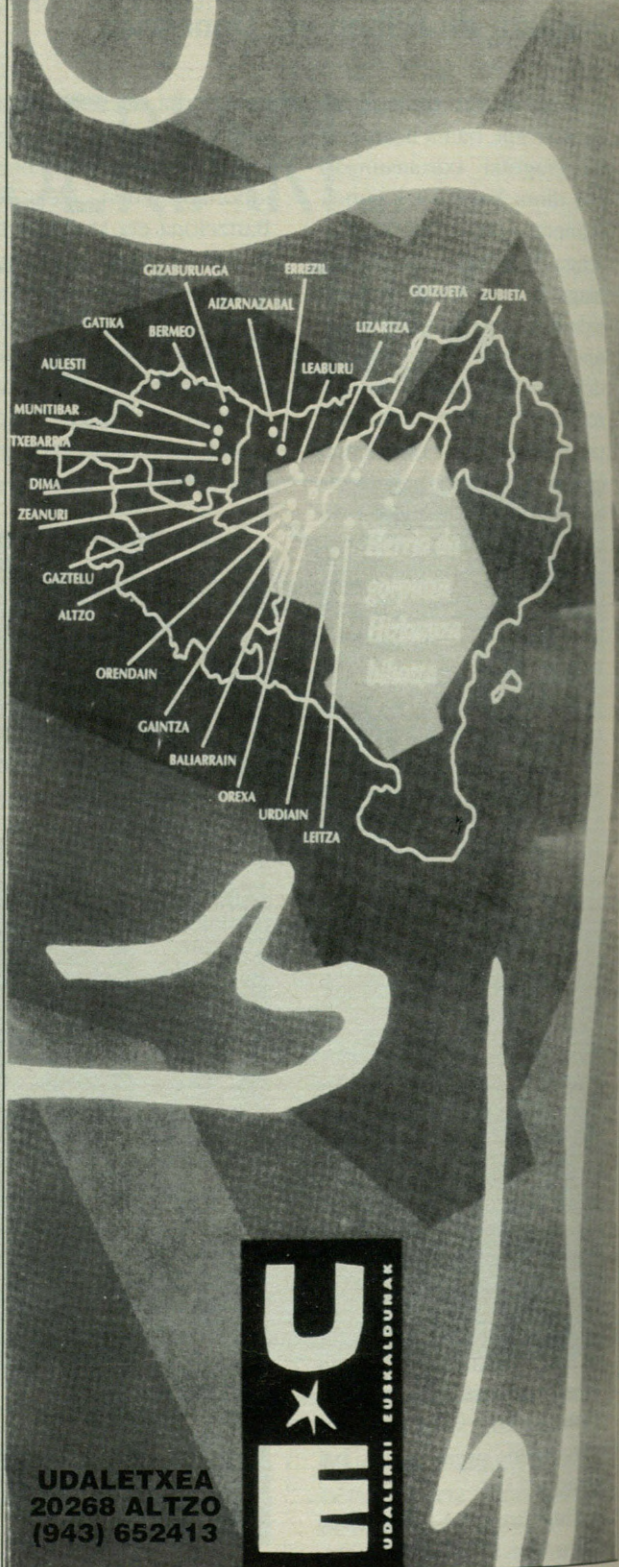
TIRADA eta maiztasun arras ezberdineko tituluak badira

Frantzian, Paris ingurunean 5.000 banatzailek saltzen dituztenak, askotan bortizki lehiatuz merkatua lortzearen. «Macadam»-ez gain, «Reverbere»-bihilabetekariak 75.000 ale inprimatzen ditu, «La Rue» hilabetekariak 100.000, «Le Lampadaire» astetekariak 50.000 eta berrienak, «Faim de Siecle»-k, 30.000.

Aldizkari hauek guztiak ondo hartuak izan ziren hasieran, baina balizko erosleak jasaten duen etengabeko 'jazarpenak' salmentak gutxituarazi ditu. Egitasmo hauen bultzatzaileek produktu arin eta kalitatezkoa eskaini nahi izan zuten aurreneko, karitatezko erosketaren gainetik egon zitekeena. Egun, hala ere, espazio berdinetan hainbeste titulu eta saltzaile elkartzen direnez, saltzaileak istorioak kontatzeko duen gaitasunaren arabera izaten da erosketak, jardunaldia hasierako pakete berarekin ez bukatzen lagunduko dion istorio erakargarri bat kontatuz alegia. Arreta gutxiz entzunak badira ere, pobrezia eta babesgabetasun drama pertsonalak gordezten dituzten istorioak. Euskal Herrian oraindik lehia-kidetasuna ez da iritsi Paris-ko ereduak mailara, horrelako aldizkariak gutxiago baitira. Istorioak kontatzeko beharrak, ordea, merkatu-ratze prozesu honetan gora egin dezake.

JULEN ARRIOLA

UDALERRI EUSKALDUNEN MANKOMUNITATEA

UDALETXEA
20268 ALTZO
(943) 652413

Datorren urtean ez da baimenik behar izango

AMAITZEKO BIDEAN DA BOKARTAREN GERRA

Azken urteotan bokartaren arrantzan izandako istiluak konpontze bidean jarri bide dira. Batetik untzi pelagikoek akordioa errespetatuko dutelako ekainera arte, eta bestetik, Europako Batasunak ematen dituen baimenen azken urtea delako hau. 1996an libre izango da bokartaren arrantza.

AZTI, arrantza eta elikadurarako institutu teknologikoak atera berri ditu joan den urteko bokartaren kanpainaren datuak: Hegoaldeko flotak 14.147 tona bokarta harrapatu zituen, eta Espainiako gainontzekoek 3.339. Ezin izan dugu Iparraldeko daturik lortu, baina Frantziako untziek 15.000

bat tona harrapatzea lortu zuten.

Datuak hotzean begiratu, badirudi antzerako harrapaketa izan zela, baina badira kontuan hartzeko beste zenbait datu. Adibidez, 1993an Estatu frantziarreko untziek 20.000 tona inguru harrapatu zituzten 9.000 harrapatzeko baimena izanik, eta aurreko urteetan berdintsu. 1984ean Estatu frantziarretik bokartara zihuan flota inguraketa sarekoa zen soilik, baina 85ean eta 86an pelagikoak hasi ziren joaten, eta inguraketa sareko lau untzitik 26ra pasatu dira, gehi gaur egun bokartara doazen beste 150 untzi pelagiko.

Hau izan da euskal arrantzaleen artean egoneza eta haserrea sortu duena, batetik Europako Batsasunak jarritako kuotak ez dituztelako inolaz ere errespetatu eta bestetik untzi pelagikoek bokartaren biomasan eragindako kalteengatik.

Eusko Jaurlaritzako Azti enpresak Estatu frantziarreko IMA institutuarekin egin du aurretiaz aipatutako bokartaren ikerketa, eta emai-

Bermeotik ateratzen da bokartaren arrantzara doazen euskal untzietan kopururik handiena.

Antxoa sartzea behar dute arrantzaleek (A.: R. Basaldua).

tzarik interesgarriena zera da, joan den urtean 70.000 tona antxoa harrapatu zirela. Hauetarik % 60 urte bateko bokarta zen eta gainontzekoa zaharragoa.

Baina bokartak badu bere berezitasuna, hilaldi naturala oso handia baitu. Jaiotako bokarta gehienak bizitza zikloaren ondorioz hiltzen dira, beste zenbait arrainen

Ikerketek ezin dute aurrikusi kanpaina bat ona izango den ala ez, aldaketa izugarriak izaten baitira urte batetik bestera

janari baitira. Honegatik, ikerketek ezin dute aurrikusi kanpaina bat ona izango den ala ez, aldaketa izugarriak egoten baitira urtero.

Hurrengo bi hilabetetan unti pelagikoak ez dira bokartaren bila abiatuko, eta honek lasaitasunaz gain, posibilitate gehiago eskaintzen die inguraketa sarea erabiltzen dutenei. Sare pelagikoaz ere eskatu diogu iritzia Aztiko Andres Uriarteri eta, bere ustetan, arte pelagikoa arrantza era bizia da, arraina jarraitzen baitu sarean sartu arte, baina ez daki zer sartzen duen sare barrura. Hau da, harrapatu nahi den arrainarekin beste zenbait sartzen dira, eta hauek normalean berriz botatzen dira uretara; baina gehiengotik hilda.

Bestetik, unti pelagikoekin denbora gehiago eman daiteke itsasoan eta, beraz, urte sasoi gehiagotan joan daiteke arrain mota

zehatz batzuen atzetik. Guztia kontuan harturik behar beharrezkoa da, Uriarteren iritziz, arrantza pelagikoa zorrozki arautzea, lizentzia eta sareen kopurua zehaztuz. Gainera, arrantza egutegia ere beharko litzateke.

Azken hamabost egunotan Hendaia eta Donibane Lohizuneko unti pelagikoek Baionako portua blokatu ondoren akordioa lortu zuten Frantziako Gobernuarekin, eta beraz ekainera arte ez dira bokarta bila abiatuko.

Iparraldeko eta beste zenbait tokitako pelagikoek diru laguntzak jasoko dituzte Frantziako Gobernutik. Bokartarentzat *label*-a lortzeko aukera ere ikertzen ari da. Askotan kontserba enpresek Afrikako iparraldetik edota Hegoameriketatik ekartzen dute bokarta salneurri merkean, eta hau izango litzateke *label*-a eskatzeko arrazoi sendoen.

Hegoaldeko euskal arrantzaleak pozik agertu dira unti pelagikoen inguruan hartutako erabakiarekin eta horrela jakinarazi dute E. Olaizola eta J. M. Gabantxo, Hondarribia eta Bermeoko kofradietako lehendakariak. Kontuan hartu behar da azken urteotan istilu bortitzak izan direla itsasoan, eta lasai aritu ahal izatea ez da edonolako berria edota lorpena.

Olaizola eta Gabantxoren aburuz oso positiboak izan ziren frantses-espainiar arrantza batzordearen bileratik ateratako ondorioak,

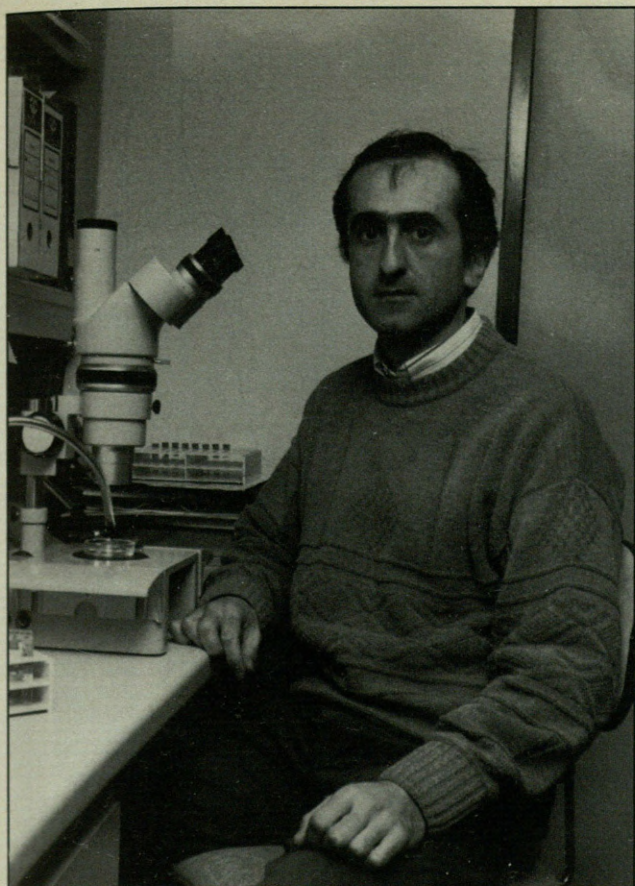
BOKARTAREN ARRANTZA

BOKARTAREN HARRAPAKETA (TONATAN)

	Hegoaldea	Estatu Espainiarra	Estatu Frantziarra
1990	13.673	9.585	10.598
1991	6.597	2.976	9.708
1992	15.972	6.496	15.207
1993	16.147	3.025	20.914
1994	14.147	3.339	15.000

ESTATU ESPAINIARREKO BOKARTARAKO FLOTA

	Bizkaia	Gipuzkoa	Kantabria	Asturias	Galiza
1990	93	92	67	8	14
1991	91	87	71	10	15
1992	83	82	71	11	12
1993	73	87	70	14	20
1994	72	86	66	14	35
1995	67	85	67	15	37

A. Uriarte da Azti enpresatik bokartaren ikerketan ari dena.

zeren nahiz eta ezinezkoa den jakitea nolakoa izango den bokartaren kanpaina eta zenbat tona harrapatuko diren, zerren eta euren esanetan itsasoa ezustekoen kutxa baita, garrantzitsuena zera da, kanpainari lasaitasunez ekingo diotela. Orain eguraldi ona egitea eta antxo sartzeari besterik ez da falta, hori baita beharrezkoena.

Lehendakari bi hauek diotenez Hegoaldeko arrantzaleak oso pozik daude: «Garaia zen zentzuz jokatzeko, eta aurreko urteotan sare pelagikoak erabiltzen dituzten untziekin izandako istiluak saibeste-ko». Oraindik orain hasitako bokartaren kanpaina, aspaldi ez legez, nahiko lasaia izango dela esan dezakegu.

Gauzak horrela, itsasoan dira dagoeneko Bizkaia eta Gipuzkoako 152 untzi, hauetarik gehienak Bermeokoak direla. Hauei Espainiako iparraldetik abiatu diren beste zenbait untzi gehitu beharko zaizkio. Azken hauei dagokionez, aipagarria da Galiziatik bokartara doan untzien kopuruaren igoera, azken bost urtetan 14 untzitik 37ra pasatu baitira.

Datorren urteari dagokionez, Europako Batasunak Frantziako uretan arrantzan aritzeko ematen dituen baimenak bertan behera geratuko dira, eta arrantzaleek libre izango dute lana, horrela hilabete gehiagotan aritzeko posibilitatea izango dutela.

JOSU TELLERIA

Harry Crews

idazle amerikarraren nobela

AUTOA

euskaratzaileak:

Eduardo Matauko - Kristin Addis

hitzaurrea:

Xabier Montoia

1993an SUSa argitaletxeak euskaraz

1994ean Gallimard argitaletxeak
lehen aldiz frantsesez

espainolez oraindik ezezaguna

Susa

☎ (943) 37 07 38

Tortura psikologikoaren gorakada adierazten du TATen 94ko txostenak

ZIEGA BELTZAK TORTURA ZURIZ JAZTEN DOAZ

Torturaren Aurkako Taldearen 1994 urteari dagokion txostenak tortura psikologikoaren gorakada adierazten du komisaldegietan jasandako tortura eta tratu txarren testigantzen ondorioztat. «Ertzaintzak erabiltzen du batez ere», datuon arabera.

TORTURAREN Aurkako Taldeak (TAT) 1994 urteari dagokionez egin duen txostenaren arabera, 114 pertsonak jasan dituzte torturak eta tratu txarrak Euskal Herriko Hegoaldeko komisaldegietan (Polizia Nazionalea, Goardia Zibila, Ertzaintza

eta Udaltzaingoen komisaldegietan). Torturaren barruan, ordea, hori baino gehiago sartzen du talde honek. Polizi ezberdinek kalean izan dituzten jokaerak eta presoek jasotako jipoiak ere biltzen dituzte txostenean, epaitegietan salatutakoak batzuk eta Taldeari zuzenean emandako testigantzak besteak. «*Tortura metodo psikologiko eta fisikoaren arteko nabasketa*» da 114 testigantza horien ondorio nagusia egileen ustez, baita egungo torturaren praktikan «*oinaze ezberdin eta anitzak sortarazteko eta areagotzeko*» metodoen sorrera, gorputzaren irauteko gaitasuna ahulduz eta jasandakoari dimentsio psikologikoa gehituz. Tortura psikologikoak gora egin du, beraz, «*batez ere Ertzaintzari dagokionez*».

Tortura fisikoaren barnean sar daitezkeenak eza-gunenak izanik ere, psikologikoaren hazkundera azpimarratu digu Begoña de la Cal TATEko kide eta abokatuak: «*Lo egiten ez uztea,*

Begoña de la Cal Torturaren Aurkako Taldeko partaidea eta abokatua. (Argazkia: Marisol Ramirez).

■ 1994an Goardia Zibila eta Ertzaintza izan dira tortura eta tratu txarren salaketetan gehien ageri direnak

etengabeko galdeketa egitea, mehatxuak, umiliazioak... Horrelakoek atxilotutako pertsonari eragiten diote eta erabaki bat hartzera bortxatzen dute. Copenhageneko Torturatuentzako Zentroan egindako ikerketen arabera, erabat lotuta daude tortura fisikoa eta psikologikoa. TATEk aztertutakoaren arabera, «kolpe batek, kasu, oinaze fisikoa sortzen du, baina horrek gizabanakoari psikologikoki ere eragiten dio. Alderantziz, tortura psikologikoa fisikoki ere eragiten du».

Torturatuaren testigantzek diote tortura psikologikoa angustia sortarazten duela, baita desorientazioa ere: «Batez ere ziegan bakarrik uzten zaituztenean mehatxuak eta familiarengan pentsatzeak sortzen du egonezina». Izan ere, familia bitarte mehatxatzea oso ohizkoa da komisaldegietan, bereziki seme-alaba gazteak dituzten kasuan. «Hurrengo zure semea izango da, arduragabe bat zara...» moduko esaldiek izua sortarazten dute, eurak pasatu behar izan dutena inguruko norbaitengan errepikatuko den beldurra.

Dena den, tortura psikologikorako baliabide erabiliena, mehatxu eta umiliazioen aurretik, etengabeko galdeketa da 1994ko txostenak dioskunez. Honi gehitzen badiogu atxilotuei

Tortura hitza entzuten dugun bakoitzean, elektrodo, poltsa, bainontzia, kolpeak eta horrelako metodoak datozkigu burura. Eta guzti hauek eragin psikologikoa badute ere, badaude atxilotuaren erresistentzia eta borondatea deuseztatzeko beste metodo espeziifikoago batzu, inolako marka fisikorik uzten ez dutenak baina pertsonaren nortasunean kalte haundiak egin ditzaketenak: inkomunikazioak sortzen dituen isolamendu eta indefentsioa, galdeketa luzeak, loa galeraztea, me-

gehienetan buru-estalkia jartzen dietela, ondorio zuzena denbora eta espazio desorientazioa izaten da, tortura fisikoaren metodo ohizkoek jarraituagatik ere (kolpeak, boltsaz ito, burua uretan sartuta izatera behartu...) gero eta gehiago baliatzen dena, TATEk jasotako lekukotasunek diotenez.

Ertzaintza eta Goardia Zibila

TORTURA psikologikoaren hazkundez gain, polizia ezberdinek erabiltzen dituzten metodoen arteko ezberdintasun gero eta nabariagoa aipatzen du TATEko Begoña de la Calek 1994ko tortura eta tratu txarretan adierazgarri, kontutan izanik urte horretan Goardia Zibila eta Ertzaintza izan direla tortura eta tratu txarren salaketetan gehien agertzen diren polizi-gorputzak (59 kasutan Goardia Zibila eta 31tan Ertzaintza). «Ertzaintza da metodo psikologikoa era-

Ubeldurarik gabeko zauriak

hatxuak, humiliazioak, polizia ona eta txarren paperak eta abar luze bat.

Atxiloteta baten inpernutik pasatu diren pertsona gehienek ezin izango dute jasandako tratuaren testimonioa baieztatzen duen ubeldurarik edo zauri nabarmenik erakutsi. Baina beraien egoera psikologikoa aztertuz, Trauma Ondoko Stress Sindromea agertuko da. Antsietatea, lokartzeko zailtasuna, ametsgaiztoak, beldurra, oraindik jarraituak diren sentipena,

norberarekiko konfiantzaren gutxipena, erru sentimenduak, depresioa, inpotentzia sortzen duen amorrua... bizi izandako traumaren adierazleak dira. Eta denbora eta ingurunearen laguntza behar-ko dira ikusten ez diren barneko zauriak osa daitezen.

Itsaso Idoiaga Medikuntzan lizentziatua da; TAT batez ere psikologo eta medikuek sortu zuten.

biltzen dituen gorputza nagusiki, eta Goardia Zibilak metodo fisikoak erabiltzen jarraitzen du». Dena den, bi polizien kasuetan bitarteko ezberdinak erabiltzen badituzte ere, helburua berdina dutela deritzo TATEko partaideak, autoinkulpazioak eta informazioa lortzea, alegia, kasu politikoetan behintza (gehinak horrela dira). Bere ustez, «ez da harritzekoa» urtetik urtera Ertzaintzaren tratu txar eta tortura kasuak areagotzea, «gero eta konpetentzia gehiago dituelako; eta polizia guztiak bortxakeria eta tortura erabiltzen ari dira ikertzeko konpetentzia ematen zaien neurrian». Arrazoi berberari egozten dio tratu txarren kasuen Udaltzaingoa ere agertzeari, «drogen gaia ikertzeko konpetentziak ematen ari zaizkien herrietan batez ere».

Poliziek kalean egindako erasoek ere gora egin dutela nabarmen izan du 94ko txostenak. Hauetan Ertzaintza nagusi da Euskal Autonomi Elkartearen eta Poliziaren Nazionala Iruñean. Izan ere, intsumisoen aldeko mobilizazioetan jokaera polizial «desproporzionatua» salatzen du Taldeak. Hau kontuan izanik, presoen aurkako erasoaren murriztea soilik ageri dute 94an jasotako testigantzek datu baikor bakartzat.

ARANTXA ERASUN

«'Txakurrak jo ta bertan hil' abesteak ez du arrakasta ziurtatzen»

Hamaika urte, hamaika, musika munduan murgilduta. Kortaturekin aurrena, Negu Gorriak-ekin ondotik. Euskal Herriko rock musikaren aurpegi ezagunenetarikoa dugu irundarra. IZk Amasan duen grabaketa estudioan harrapatu dugu Fermin Muguruza euren lan berria izango den «Ideia zabaldu»-ri azken ukituak ematen, «ilusioz beteta».

Estudioko laugarren diskoa kaleratzear duzue. Zer topatuko dugu «Ideia zabaldu» bonetan?

«Gure jarrera»-tik «Borreroak baditu milaka aurpegi»-ra pare bat urte pasatu ziren, eta batetik bestera jauzi handia egin genuen. «Hipokrisiari stop!» bira egin genuen. Bi urte hauetan biran ikusitako zenbait gauza eta en-

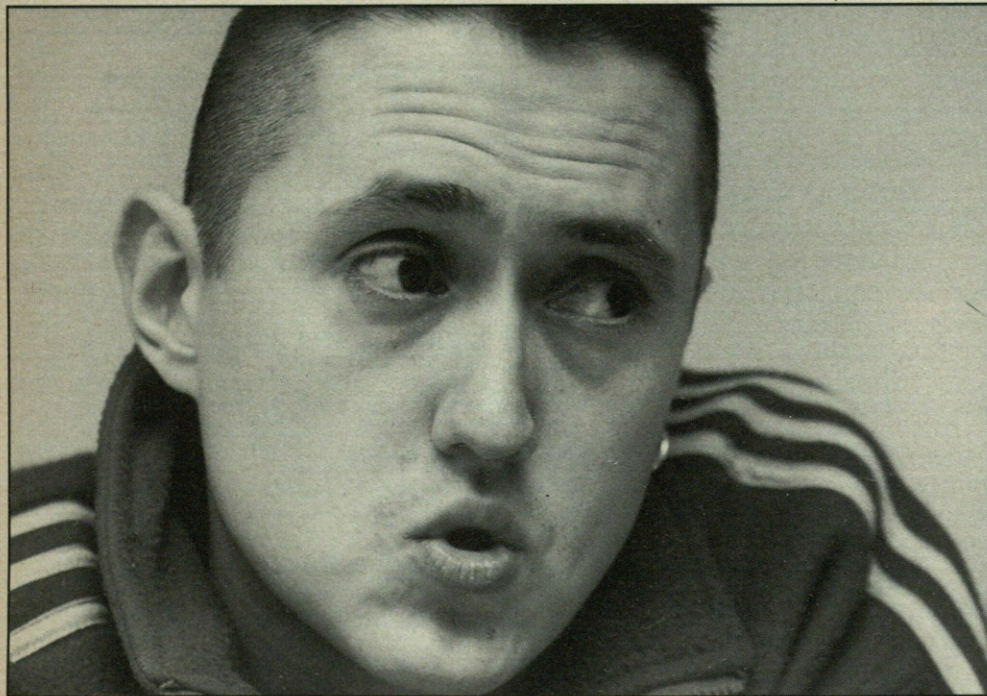
tzundako musika direla medio, disko hau landu dugu. Disko bakoitzarekin gertatu zaigun bezala, ilusioz beteta gaude, eta amaituta ikusteko irrikaz.

Gainontzeko diskoak ikusita, eboluzio koherentea egin dugu: estudioko lanean sampler piloa sartu dugu, kolaborazioak ere asko izan dira, batipat ahotsari dago-kionez... Zenbaitek ezustekoren bat hartuko du, baina oso Negu Gorriak da.

Hitzetan zer nolako gaiak jorratu dituzue?

Inigok eginiko bat izan ezik, hitz guztiak neureak dira eta bi urteotan gehien hunkitu nauten gaiak landu ditut: estatu terrorismoa eta Espainiako Gobernuaren ustelkeria, kanpoko zenbait komunitaterekiko erlazioak, gure belaunaldiko musikariak eta lagunak oso gogor jo dituen HIESa, zapatistak, bizitza eta heriotza, matxismoaren eta sexismoaren gaia... Azken honetaz Esti-txu Arozenak egin du, «Potroengatik» izenez. Gure bizitza eta besteekiko elkartasuna landu ditugu.

Euskal rock taldeetan bilakaera bandia gertatu

«Lotsagarria da dagoen ustelkeriarekin, kantu bategatik gu auziperatzea». (Arg.: Alberto Elozegi).

da urteotan. Zein eragin izan du kanpotik etorritako mestizaje izeneko mugimendu horrek?

Oso denbora urrian asimilatu ditugu mundu osoan zabaldu diren zenbait erritmo. Mestizajearen kontzeptua entzuteaz nazkatuta nago, zama da. Guri dagokigunez, Negu Gorriak esatea nahikoa da, ez du etiketarik behar, egiten dugunak nortasun zigilu propioa du.

Non geratu da «rock radical vasco» zeritzona?

Garai hartako taldeek asko borrokatu zuten eta ondo-rioz, gaur egungo musikak daukan osasuna du. Orduan eginiko lanari esker sortutako azpiegitura guztia baliatzen ari gara orain. «Rock radical vasco» ez ginen soilik talde batzuk izan, mugimendu baten musika ginen.

Euskal rockak aro osasuntsua bizi duela aitatu duzu. Kantitatez bai, baina kalitatez?

Kalitatez ere bai. Kantitatez argi dago baietz: iaz Euskal Herriko taldeen ehundik gora disko kaleratu ziren. Orain arte musika izan da modu bakarra, eta izango da, Euskal Herritik kanpo jendeak entzuteko euskara zer den. Iritsiko da eguna Mari Karmen Garmendiak edo hurrena etorriko denak euskal rock taldeoi deitu beharko diguna. Gu ere kultura egiten ari gara. Orain arte, munduan euskara zabaltzeko gai izan garen bakarrak Negu Gorriak gara.

“Negu Gorriak-ek ez du etiketarik behar, egiten dugunak nortasun zigilu propioa du”

Negu Gorriak-ek kanpo-ko merkatua landu du batipat. Zer dela eta?

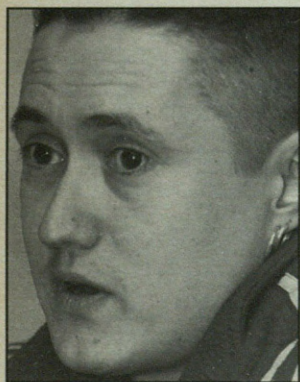
Euskal Herriko jendearengan arazo bat ikusten dugu: Euskal Herria eta mundua ikusten dutela. Guk, aldiz, Euskal Herria eta beste herri asko ikusten ditugu. Egia da kanpoan hemen baino kontzertu gehiago egiten di-

tugula, baina Euskal Herriko biztanle kopurua ikusita, alderatzen badugu kanpoan egin ditugun kontzertu kopuruekin, askoz gehiago lantzen dugu hemengoa. Jarrera horrek mesede egin digu: batetik, gure kontzertuak gertakari izatea lortzen dugu. Bestetik, lehen hainbeste jotzen erretzen eta ne-

«Kanpoan hainbeste kontzertu eskaintzeak mesede egin digu: batetik, gure kontzertuak gertakari izatea lortzen dugu, eta bestetik, orain ez gara erretzen eta nekatzen, eta jendea ere ez da erre gu ikusteaz». (Argazkia: Alberto Elozegi).

«Euskal Herrian 500.000 edo 700.000 euskaldun inguru baldin bagara, horientzat euskaraz eginiko musikak sekulako balioa dauka». (Argazkia: Alberto Elosegia)

katzen ginen bezala, orain ez gara erretzen eta jendea ere ez da erre gu ikustez.

Euskal rock talde batek nolako aukerak ditu bementik irteteko?

Zaila da ateratzea, zaila den bezala Euskal Herrian eza-guna izan eta asko saltzea. Ingelesa ez den hizkuntzan kantatuz gero, oso zaila da kanpora jotzea. Euskal He-

rrian 500.000 edo 700.000 euskaldun baldin bagara, horientzat euskaraz eginiko musikak sekulako balioa dauka. Zazpi probintzia historikoen lotura naturala lortu dugu musikaren bitartez, administrazioa eta legea oztopo izan arren.

Multinazional eta independenteen gaia ere hor dago. Multinazionalak dauka-

«Orain artean, munduan euskara zabaltzeko gai izan garen bakarrak Negu Gorriak izan gara»

ten boterearekin eta dauzkaten interesekin, egiten ari diren presioa dela medio, ez dute ezer onartzen. Estatu espainolean multinazionalak jan egin dituzte diskete independenteak. Kapitalismo basatian, neoliberalismoan eta esplotazioan kokatzen dute euren lan dena. **Rock taldeentzat bain garrantzitsuak izandako gaztetxeak ixten ari dira. Zer dela eta?**

Eredu autogestionarioa izan zirelako itxi zituzten. Instituzioek kontrolatzen ez dutena zapuztu egiten dute. Gazte-jendea hasten denean autokoordinatzen, biltzen, eztabaidatzen eta gauzak beren kabuz egiteko gai direnean, beldurra nagusitzen da instituzioetan. Ondoren, jokatzeko dute jokatzeko duten modura. Irtenbide bat litzateke, garai batean Bilbon egin zena egitea, negoziatzea. Ildo horretatik jo behar dugu. Beste gauza bat da errepresioa errepresio dela, eta Euskal Herriko egoera den bezalakoa dela. **Euskal Herrian musikatik bizitzerik ez omen dago. Zuek musikatik bizitzarete.**

Zeharka. Ni, Esan Ozenki koordinatzen dudalako. Inigo ere bai, gitarra erakusten duelako. Kaki teknikoa delako. Aldiz, Mikel Kazalis eta Mikel Abrego beste bi taldeetan aritzen direlako, Anestesia lehenengoa eta Bapen bigarrena. Euskal Herrian

NORTASUN AGIRIA

1963ko apirilaren 20an jaio zen, Irunen ● Ezkongabea, baina emakume batekin bizi da eta apirilaren hasierarako Unai txikia espero dute ● Urtero Irungo «Pasaka» pala txapelketan parte hartzen du, trinketea, baina aurten izan ezik ez du kasik partidurik

irabazi ● Kortatu 1984an sortu eta bost urte pasatxoan bertan jardun zuen, 1989ko neguan Negu Gorriak-i ekiteko ● Negu Gorriak-en bozeramaile eta aurpegi ezaguna izateak «presio handia» ekartzen omen dio ● Ez da sukaldean apenas aritzen, platerak eta ontziak garbitzeko ez baldin bada ● Aries on guztiak bezala, sutua da ● Pedagogia ikasketak egin zituen lau urtez

«Musikatik bizitzea posible genuke, baina hasieratik esan genuen ez genuela taldetik bizi nahi». (Argazkia: Alberto Elozegi).

bizi garela, euskaraz abesten dugula, zein azpiegitura dagoen eta independenteki mugitzen garela kontuan hartuz, oso zaila da ateratzea. Ondorioz, musikatik bizitzea zaila da. Posible genuke, baina hasieratik esan genuen ez genuela taldetik bizi nahi, bai baikenekien independentzia eta koherentzia galduko genuela. Gainera, Bap eta Anestesia mantendu nahi genituen.

Negu Gorriak musika baino geiago da.

Izotzean pitzadurak irekitzen dituen itsasuntzi baten modukoak gara. Ez gara musika talde soilak, ohartzen gara horretaz. Taldeari segitzeaz gain, jende askok guk ditugun ideiekin bat egiten du. Neurri batean, horregatik izendatu genuen disko hau «Ideia zabaldur». Euskal talde modura *buque insignia* gara eta saiatzeko ari gara beste taldeak irekitzen ari garen bide horretan sartzen. «AEK-ko beteranoek» zer

ekarri diote euskaldun-tze prozesuari?

AEKren azkenengo kanpainak zioen modura, «euskarak merezi du» eta gu horren lekuko gara. Herri honetan asko kostatzen zaigu eskerak ematea, asko kostatzen zaigu zenbait jenderi «*aizue, egiten ari zareten lana primerakoa da*» eta antzekoak esatea. Horrelakoak askozaz altuago kotizatu behar ditugu.

«Vascoen» mundutik euskaldunen mundura pasazara. Gaztekeraz oker-rago funtzionatuko zuela ikusi zenuelako?

Ideiengatik izan zen. Askozaz gehiago funtzionatzen du musikak gaztekeraz. Kortaturekin gaztekeraz le-

henengo diskoaren 50.000 ale inguru saldu genituen eta toki guztietara joaten ginen. Baina «Kolpez kolpegin genuenean, salmentak erdira jaitsi ziren. Kortaturekin gaztekeraz abesten jarraitu bagenu eta multinazional batekin, guztia eginga zegoen. Baina gure filosofia eta ideien kontrakoa da.

Euskaraz, gaztekeraz edo ingelesez kantatzearen inguruko eztabaida piztu da berriro ere...

Mexikon dioten bezala, «*rocka zure bizkuntzan!*». Kontsumitzen dugun musikaren %90 ingelesez baldin bada, jendea joera arruntagatik soilik hasten da ingelesez egiten, horixe baita jaten duguna. Orain, berriz, mundu

osoko taldeek ingelesez egitera jo dute, eta berdin Euskal Herrian.

Euskal rock taldeen eta ezker abertzalearen artean beti egon da lotura. Hori nabarmena da Negu Gorriak-en ere.

Munduan ezkerarekin edo errebeldeak izan diren mugimenduekin lotuta egon da rock musika. Euskal Herrian ezker abertzalearekin. Musikiariok injustizia horiek musika eta hitzen bitartez isaltzeko gai gara. Euskal Herrian bizi dugun egoera berezia -errepresioa, independentzia falta, gerra zikina... nola ez sentitu? Une gozo eta hunkigarriak bizitzen ditugu, «Euskal Herrian mugarik ez» esanez Korrika mugatik pasatu zenean adibidez, eta handik bi egunera Joxi Zabala eta Joxean Lasaren kontua agertzen da. Mundua gainera erortzen zaizu. Eta gero Ardanza gertaera hau «ikaragarria» izan dela esaten aditzen duzu.

«Rock radical vasco» zeritzona ez ginen soilik talde batzuk izan, mugimendu baten musika ginen; garai hartako taldeek asko borrokatu zuten eta ondorioz, gaur egungo musikak daukan osasuna dauka»

HIRU TRUKU

**Joseba
Tapia**

**Ruper
Ordorika**

**Bixente
Martinez**

OIARTZUN

1.995. eko Apirilak 8 - Larunbata

MADALENSORO - Gaueko 10 t'erditan

Babeslea:

**Oartzungo
Udala**

Laguntzaileak:

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Turismo Departamentua

ARGIA

Irakur bidera prentsa gaurtik

**EUSKADI
IRRATIA**

Egunkaria

Antolatzailea:

SARRERAK SALGAI:

OIARTZUN: Amazkar Taberna, Madalensoro.
DONOSTIA: Bilintx, Azoka, Frudisk, Musikarte Bengoa.
ERRETERIA: Arkaitza.
IRUN: Bertso Hop, Centro Musical Irúnés.
IESAKA: Zaldia.

«Musikak askozaz gehiago funtzionatzen du erdaraz; Kortaturekin gazteleraz abesten jarraitu izan bagenu eta multinazional batekin aurrera jo, guztia egina izango genuen, baina gure filosofia eta ideien kontrakoa da». (Argazkia: Alberto Eloseggi).

Baina orain gutxi Berako lagun batek torturatu egin dutela eta uzkitik makila sartu diotela esaten dizunean, hau guztia zer den galdetzen diozu zure buruari. Duela bi urte, biran geundela, gure oso laguna zen Txato eta Gurutze Iantzi torturapean hil ziren. Horrelako gertaerek konpromezu bat hartzera bultzatzen zaituzte.

Ezker abertzalearekiko lotura horrek ez al ditu ate asko irekitzen?

Konpromezuak eta inplikazioak ateak itxi egiten ditu musika munduan. Botereak bere menpe ditu komunikabideak, eta Euskal Herrian ikusten ari da Ajuria Eneko Itunarekin bat egiten ez duenak ez daukala lekurik inon. Talde batek uste

«Euskal Herriko zenbait gertaerak konprometitzera bultzatzen zaituzte»

badu, «txakurrak jo ta bertan hill!» abesteagatik dena egina daukala, jai du. Nik ez dut talde bakarra ezagutzen kontsignak hitzetan sartzeagatik aurrera atera dena. Hori musikarekin eta mezu landu batekin bateratuta ez badoa, eta taldeak esaten duena sentitzen ez badu, siniesgarritasun guztia galtzen du. Sorotan Beleren adibideak argia da: inork baino disko gehiago saltzen du Euskal Herrian, eta ez dauka konpromezu zehatzik.

«Ustelkeria» kantua kau-

sa Galindorekin zenuten auzia irabazi egin zenu-ten.

Guri salaketa jartzea politikoa izan zen. Negu Gorriak gero eta fenomeno handiagoa ikusten zuten, eta auzia abisua izan zen. Ez da pozgarria egunero Esan Ozenkera joan, erantzungailua piztu eta, «euskaldunak putasemeak, denak hilgo zaret» entzutea. Baina horrekin bizi behar dugu hemen. Momentuz lehenengoa irabazi dugu, baina errekurritu egin du. Orain Entzutegi Probintzialera joan behar dugu, eta ziur hau galduta ere aurrera egingo duela. Lotsagarria da dagoen ustelkeriarekin, gu kantu bategatik auzitara eramatea

MIKEL JAUREGI

Jalgi haditarren konkista

NAFARROAKO Bertsolari Txapelketari eztabaidaren errima kamutsetan kateatu zaio aurtengo edizioa. Iaz ere eztabaidaren zipriztinak epaimahaikideak lokazteaz gain, gazte eta helduen artekoak agerian utzi zituen. Lepo beretik antzeman dira kritikak bigarrenez. Eta finaleko zita Leitzan. Nafar bertsolaritzari lekutan geratzen zaizkio baina, konparazio arrunt baterako, Perurena eta Saralegiren markak. Urtean zehar apenas tajuz entrenatzeko aukerarik ez, eta txapelketaren doinuak astunegiak bilakatu zaizkion kezka zabaltzen ari dira.

Heldutasun arazoak antzeman ditu «Egunkaria»-k, edo bestela esanda, heldutasun faltarenak. Txapelketaren ingurumarian egosten diren jakietatik elikatzen da batipat nafar bertsolaritza, nahiz eta gauza jakina denez, urtean zeharreko martxa erabat hozten den

lehiari bizkar ematen zaionean. Izan ere, urtean zeharreko herriz-herriko bertso saioen oihartzunik apenas nabaritzen da, ezta gora egin dutenik ere. Eta txapelketaren ardatzean biraka eta biraka, barruak nahastu zaizkie batzuei, gazteenei. Erreleboa traumatikoa datorrela aitatu du Aingeru Epaltza epaimahaikideak.

Bertsolari batzuen eta besteen eta hauen eta epaimahaiaren artean, harreman falta nagusitu da, aitortu denez, eta arazoak egon badaudela jakin eta, horiei heltzeko gunerik antolatut ezinak ataka oso zailean jarri du txapelketa. Honen ondorio zuzenak izan daitezke gazte jendeak epaimahaiari miztoa pozoinez beterik botatako sugue gorriak. Bertsoa baino bertsolaria puntuatzen dela diote. Hau horrela balitz, txapelketa bere horretan eteteko nahikoa arrazoi litzateke. Alabai-

na, kritika hauek gazteak hil ala biziko lehian itsutu diren seinale balira, berdin jarri beharko litzateke auzitan txapelketaren funtzioa. Eta beraz, alde bietara begiratuta ondorio bera, hots, korapiloa askatu behar dela eta korapiloa askatzeak txapelketak berak baino garrantzia handiagoa lukeela une honetan. Gazteengan dago etor-

Kontzientzia eta inplikazioa osagai dutuen galipota zabaldu du hamar egunetan zehar Korrikak, mugaz goiti eta behetik, euskararen errepide luzean barrena

Ipar Euskal Herriko euskal eta kultur elkarten federazioa izan den Pizkundera bere geroaz aritu da solasean. Izenak ere hala dio eta, hilik zirudiena birbiztearen aldeko hautua egin du, euskarari lehentasuna emanen dion konfederakuntza berria sortzea deliberatuz. Deiadarrek plazaratutako agiriari heldu, eta bertan, federazioko indarrak eta beste hainbat talderenak biltzeko nahia agertu dute. Helburuak bere horretan dira beraz, tresna aldatzen da. (Argazkia: Lutxi Fourcade).

kizuna eta txapelketaren geroa, baina txapela batek ez du hainbesteko lis-karrik merezi.

KORRIKAK 2.150 kilometro bete ditu, euskararen eremuari bira osoa emanez. Marka ere tamainakoa utzi du, Donibane Garazitik Gasteizerako aurtengo ibilbidean. Hainbeste liskar, eztabaida eta gorabehera bizi dituen euskarak hamar egunetako zabalgunea ezagutu du, mugaz goiti eta beheti eremu ez ofizialetako mugak aldenik alde urratu eta batetik bestera multzo handi eta ikusgarrietan errepideak bezte. Izan ere, hainbat zatitan eraiki gabe, edo berdindu ezinean azaltzen den euskararen errepidea zeharkatu du Korrikak, hizkuntzaren aldeko kontzientzia eta inplikazioa osagai dituen galipota zabalduz.

Gasteizen amaitu zuen zita, Mikel Laboaren azken kilometroa eta Jean Haritxelharren mezua eta gero. Biak ditugu euskal kulturaren eta euskararen lekuko handiak, eremuotan asko kostata ezagutu ditugun zabalguneen eragileak. Jalgi hadiren familia betekoak. Korrika aritu diren milaka eta milaka euskaltzale bezala. Jalgi haditarrak. Izen edo abizen horren azpian kabitzen diren guztien izenean, aupa Korrika beraz, datorrenera arte.

GASTEIZEN egindako azken kilometroetako beroaldia baliagarria gertatu da gainera, egun batzuk lehenago UAK Arabako zonalde batean euskararen ofizialtasuna alboratu asmoz luzatu duen proposamenak eragindako hotzikara gaintitzeko.

Jakin-en azken alean Kike Amunarrizek dioenez, «*basiera bateko euskararen aurkako diskurtso 'gordin' eta zuzen hura 'mozorrotzen' ari da Araban*», hizkuntz politika jakin baten aurkako jarreretan. Haruntzago jo du, ordea, UAK, eta inkesta dela eta hizkuntz politikaren inguruko mugimenduen gaintetik ezten pozoindua erakutsi digu. Ikusten denez, euskarari ez dio treguarik eskaini nahi.

J.J. PETRIKORENA

UZZURRE AURREAN DUDALARIK

Antzekotasuna

GURE adiskide batzuen lagunek harreman estuak dituzte Euskalerrian bizi diren armeniar batzuekin. Armenian jaioetako hauek hemen gure artean bizi dira aspalditik. Kasualdadearen kasualdidez armeniar horien bitartez jakin berri dut Armeniako hizkuntzak eta gure euskarak antzekotasun haundi samarra dutela. Ba omen dira armenieraz mila-bi mila hitz oso antzekoak, edota ia igualak, direnak euskararekin. Aspalditik esan izan da Kaukaso, Georgia eta hango lurraldeetako hizkuntzek lotura berezia zutela euskararekin eta orain, dirudienez, armeniera ere nahiko lotuta dago euskararekin. Gauza da adiskide horiek armenierazko gramatika bat utzi didatela eta hemen nabilela azkeneko egun hauetan eta inolako trazarik hartzen diodan benetan berezia eta bitxia zaidan hizkuntza horri.

GOGORATZEN jarrita berehala ohartu naiz betidanik aipatu izan diren hitz eta toponimoekin: hemen Aralar mendia eta Araxes ibaia ditugun bitartean hango armeniarrek Arrat mendia —Noe aitaren arka famatua pausatu zen lekua— izena, hain zuzen, bibliak dioenez— eta Araxes ibaia ere badutela. Eta egia da; bertako mapa bat hartu ondoren berehaxe konturatu naiz euskararen antzeko eta pareko diren hitz eta toponimo ugari aurki daitezkeela arrazki. Horrela gure 'ur' hitza edo erroa hartuz han ere horren antzeko edo inguruko mordoak ditugu, ur, ibai, lakurekin zerikusia dutenak: Ur, Kur, Murat, Charuch, Urmia, Urartu; mendi edo haranekin zerikusi zuzena duten Ararat, Aras, Kars, Alagoz, Tanturak, Aralich, Taur, Arakatz...

JOXEMARI ITURRALDE

ORAIN arte, egia esateko oso gauza gutxi nekien Armeniari buruz eta ez jakiteagatik bere hiriburua ere zein zen ez nezaguen: orain badakit Yerevan deitzen dela. Izen ospetsu batzuk besterik ez nituen ezagutzen: Aram Khatchaturian musikari ospetsua, Charles Aznavour aktore famatua (bere benetako izena Aznavourian da), Trebanian idazlea eta beste gutxi batzuk. Armeniako historiari buruz ere ezer gutxi esan nezakeen: bere zatiketa eta partiketa Iran, Turkia eta Errusiaren artean eta nola 1915eko udan turkiarrek hil zituzten; genozidio espantagarri batean, milioi t'erdia armeniar Armeniako mende baldea erabat hustu eta eremu latz bihurtzeraino. 1918an armeniak bere independentzia lortu zuen baina ez luzerako ordea: 1920an sobietarren atzaparretan erori zen beste Errepublika bat gehiago osatu beharrean. Nire azken datuak orain hamarren bat urtekoak dira baina esan daiteke populazioa ia hiru milioitakoa dela eta ehuneko ia hirurogeia bertan bizi dela —jakina denez, emigrazioa izugarria izan baita bereziki Estatu Batuetarantz joandakoa—. Armeniarrak, diotenez, oso literaturazaleak omen dira eta hauxe da, hain zuzen, gehien harritu nauen datua: urtero mila eta hirurehun bat liburu inprimatzen omen dira eta saldu hamar milioi kopia. Ez dago, benetan, batere gaizki. Armenia bibliofiloen eta bibliomaniakoen lurra omen da eta Armenia sinbolizatzekeo beraiek aukera duten ikurra ez omen da, ez, pertsona bat ezpata eskuan daukala edota umetxo bat eskuetan galburua eramanez, irakurtzen ari den emakume bat baizik eskuetan liburu zabaldu bat duela.

TXUTXU - MUTXUKA

HELDUENTZAKO TXOTXONGILO JARDUNALDIAK BERGARAN

BI urtean behin Bergaran egin ohi diren Helduentzako Txotxongilo Jardunaldiak apirilaren 27tik 30era beteko dute aurtengo zita. Bertan, hamabi talde aurkeztuko dira, kalē edo areto hala kafe-antzerkiaren esparruetan beren obrak erakusteko. Nazioartekoak dira gehienak, Frantzia, Italia, Mexiko eta Espainiakoak; Euskal Herriko ordezkariak Goloka, Taun-Taun eta Tenderete taldeen esku egongo da. Erakusketa bat ere osatuko da, Kubako txotxongilogintzaren azken 35 urteotako historiaren inguruan. Taun-Taun taldeak antolatu ditu jardunaldiak, 3,5 milioi pezetako (140.000 libera inguru) aurrekontuaz.

NOR - NORI - NORK

LUIS FERNANDEZ

kazetaria bere lehen liburuak kaleratzear da, «Tetrix» izenekoa, Elkar argitaletxearen eskutik. Bi zati ditu: «Arrasate Press», ARGIA nahiz «Egunkaria» bere garaian kaleratutako iritzi artikuluek osatua bata, eta bestea, libururako propio idatzi dituen saiakera testuek datorrena. Aurretik ere eibartar gaztearen lumari erreparatu diotenek izango dute beraz, zeri heldu. Apirilaren azken aldera izango da salgai ●

MARIASUN LANDARI

liburu berria ezagutuko diogu berehala, «Nire eskua zurean», Erein argitaletxeak «Auskalo» sailean eta gaztetxoei begira plazaratuko duena. Honekin batera, sei boltsikoko liburu argitaratuko ditu, bost atzerritar idazleen testuekin eta seigarrena Joxe Mari Iturraldearen liburuetatik jasotako hainbat ipuinez. Hauek guztiak Liburuaren Egunarekin batera izango dira kalean. Bernardo Atxagaren «Zeru horiek» barne ●

GOZATEGITARREK

eman die hasiera Elkar disketxeak Triki izeneko azpizigiluaz plazaratuko dituen erreferentzia berrien uztari. Melodia alai eta dantzagarriak bildu ditu Gozategi taldeak, jende gaztearentzat eginak. Honekin batera, betiko hainbat erreferentzia ere egokitu ditu Triki CDra: Maurizia, Leon eta Fasioren doinuak; Maurizia, Leon eta Basiliorenak; Kepa, Zabaleta eta Mutriku eginak; Tapiatarren trikitixa dela... ●

TELLAK

TXISTULARIEN EGUNAK

APIRILAREN 1 eta 2an Txistularien Eguna antolatu ditu Kanbon Txistularien Federazioak Euskal Kultur Erakundearekin batera. Larunbatez hasiko dira ekitaldiak, arratseko bederatzietan, Hego nahiz Ipar Euskal Herriko txistu, alboka, gaita eta txalaparta joleen eskutik. Igande berriz, egun osoko egitaraua lotu dute: 10.30etan meza, eta jarraian, 11.30etan, musika emanaldiak izanen dira elizaren aitizinean. Guztira ehun bat txistulari gazte biltzea espero da okasio honetan. 12.15etan, eta amaiera emanez, haurren ibildaldia egingen da karriketan zehar.

BERTSOAK ETA MARRAZKIAK

BERTSOAK eta marrazkiak batera jorratu dira Izurako Haize-Berri kulturetxeak eta «Laborari» aldizkariak kaleratu duten liburuan. Mixel Aire, Gabi Phagaburu, Arño Osandabarrats, Frantsua Irigoien, Mattin Irigoien, Pantxo Etxeberri, Mixel Berokoirigoin, Joanes Arrosagarai eta Jean Bernard Irazabalek izkiriaturik «Laborari» aldizkarian agertu izan diren bertsoak bildu dituzte liburua osatzeko, eta hainbat marrazkigileren irudiak erantsi, jarraian aipatzen direnenak: Marko Armspach, Irene Borda, Pascal Burgoin, Pierres Erdozaintzi, Jean Ber Iribarne eta Alain Pessans. Formulari dagokionez, bixia izateaz gain, alor hauetan lanean ari direnen testigantza jasotzeko aukera eskaintzen du liburua. Marrazkierren azken edizioan egin zen aurkezpene eta dagoeneko salgai dago.

ADOLFO

HERRI

LARRUN 23

SALGA

LA

ASTER DUZU

berri bat

REGI

POLITIKA: Ezker

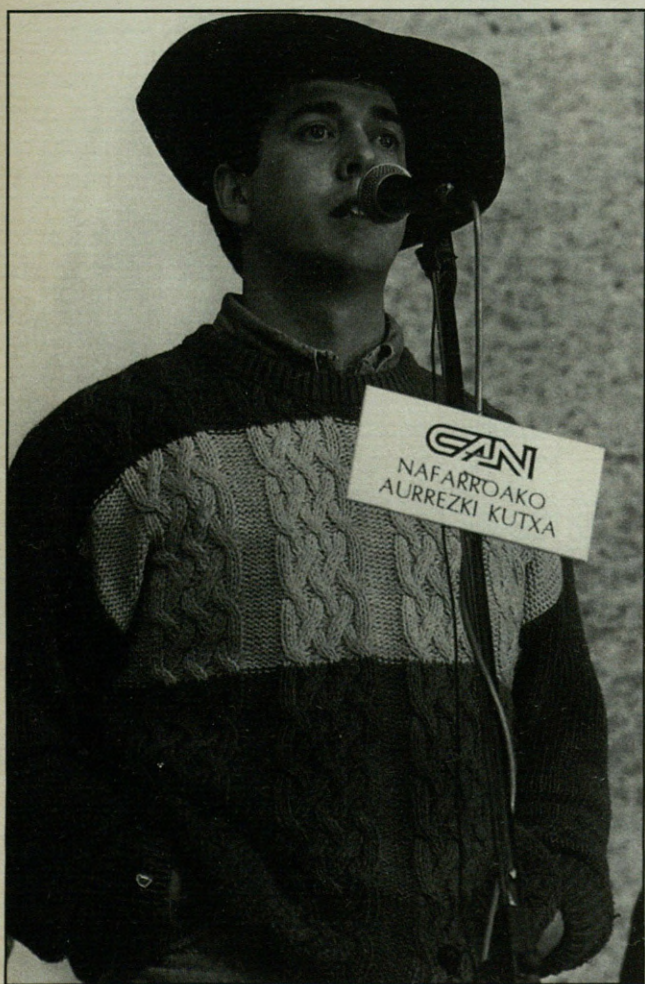
ZABALETA

HISTORIA: Euskal

toriografiaz. IOSU CHUECA

Apirilaren 2an amaituko da Nafarroako Bertsolari Txapelketa

Leitzak jantziko dio txapela bero-bero datorren finalari

Bitor Elizagoienek iazko txapelari aurtengoa erantsi nahiko dio. Ez du arerio txikirik izango ondoan. (A: Leire Arzuaga).

Aldude, Doneztebe eta Barañaindik pasa ondoren, Leitzan jokatu da txapela. Erreleboak prest du burua jazteko. Helduek baina, uzteko asmorik ez. Finalurreko eztabaidak eta gero, bero dator aurtengo zita.

NAFARROAKO Bertsolari Txapelketaren finala Leitzan jokatu da apirilaren 2an. Bertan parte hartuko dutenak, bat ezik, iazko berdinak dira: Manolo Arozena, Mixel Aire «Xalbador», Kexux Arzallus, Bitor Elizagoien, Xabier Silveira, Estitu Arozena, Ernest Alkat eta Amaia Telletxea. Parte hartu dutenen arteko gazteena dugu aurtengo nobedadea, Xabier Silveira lesakarra.

Aldude eta Donezteben egin ziren kanporaketetan lau 'zaharrek' lortu zuten finalerako zuzeneko txartela. Baina heldu eta gazteen arteko lehia partikularra Barañaingo finalurrean orekatu zen, hiru gazte eta heldu bat sailkatu zirelarik. Beraz, bost heldu (hiru Iparraldekoak) eta hiru gazte izango dira finalean.

Aurten txapelketan lehenengo aldiz parte hartu zuten bi bertsolariak, Xabier Legarreta aranoarrak eta Josema Leiza arbizuarak, ezin izan zuten kanporaketa gainditu lan ona egin arren.

Finalurrea, saiorik hoberena

NAFARROA Behereko Alduden egin zen lehenengo kanporaketan 250 lagun inguru bildu ziren Herriko zinema txikian: jende asko Iparraldean izateko. Manolo Arozenak eskuratu zuen lehenengo postua eta Xalbadorrekin batera zuzenean sailkatu zen Leitzarako. Saio horretan lortutako maila nahiko ontzat jo daiteke.

Donezteben aldiz, bertsolariak erakutsitako maila ez zen espero bezain ona izan. Alduden baino jende gehiago egon arren, giroa hotzagoa suertatu zen. Kexux Arzallusek finalaren aurretik lortu den puntuaziorik altuena eskuratu zuen, hala ere. Iazko txapelketa, Bittor Elizagoien, eta biek egin zuten aurrera.

Barañaingo finalaurreak kanporaketek baino maila hobea azaldu zuen. «Bertso txarrik apenas izan da gaur» adierazi zuen Manolo Arozenak saioaren ondoren. 350 bat lagunuen aurrean aritu ziren bertsolariak, dotore jantzitako polikiroldegian.

Galtzaile asko, irabazle gutxi

IAZ bezala, aurten ere epaimahaiak nahi baino protagonismo gehiago jaso du. Barañainen adibidez, txistuak entzun ziren ikusleen sektore batengandik Iñigo Olaetxea gazteak lortu zuen seigarren postuaren berri eman zenean. Baina ez zen hori azalduetako kexu bakarra. «Amaia Telletxeak finalan ez zuela egon behar esan du batek baino gehiagok», dio Mikel Bujanda epaimahaiakideak. «Hala ere jarraitzen du Bujandak», bertsoak aztertu ondoren

Manolo Arozenak esan digunez, bere azken txapelketa izan daiteke aurtengoa. (A: Leire Arzuaga).

garbi dago Telletxeak finalerako postua merezi zuela.

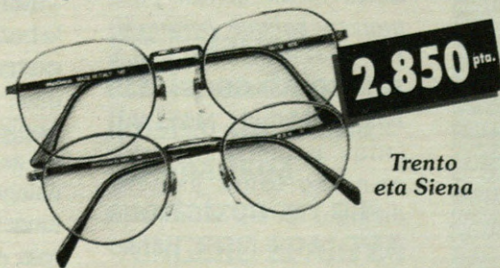
Lehengo urtean Burlatan gertatu zen bezala, bertsolariak azken agurreko bertsoa erabili zuten Barañainen beren kritikak azaltzeko. Jose Fermin Argiñarenak adibidez, zalantzan jarri zuen epaimahaiakideek kontzientzia berea bezain garbia ote zuten. Bertsolari gazteak ere ez ziren atzean gelditu eta epaimahaiaren puntuaketa salatu zuten. Ele gordinak, ikusten denez.

Gazteengatik sortutako kritikei buruz, epaimahaiakide den Aingeru Epaltza horrela mintzatu zen: «Nafarroan, beste herrialdeko txapelketetan gertatzen ari den bezala, erreleboa ikusten da, hemengo bertsolari gazteak helduen maila berdintzen ari baitira. Erreleboa orde, traumatikoa suertatzen ari da». Gazteek orain arte helduek betetzen zuten lekua hartzea positiboa dela dio Epaltzak, baina bere iritziz «bi urteotan gaz-

te batzuk erreleboa ostikoka egin nahi dute». Puntuaketa kritika daitezkeela onartzen du, «baina ni gehien kezkatzen nauena bertsolari helduenekiko adierazten duten errespetu falta da». Epaltzak gaineratzen du bertsolari gazte batzuek ahaleginik ez dutela egiten Iparraldeko bertsolariak ulertzeko. Gauzak horrela, ez du uste datorren urtean epaimahaiak beteko denik.

Xabier Silveirak Barañaingo finalaurrearen on-

BESTE PREZIOEKIN EZER IKUSTEKORIK EZ

450 saltegi baino gehiago dituen Estatuko lehen erakunde optikoak bakarrik eskain diezazkizuke betaurreko bildumarik eskusiboan 2.850 pezetatik aurrera. Eta garrantia guztiekin, jakina.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba.

Hernani, 4 - DONOSTIA

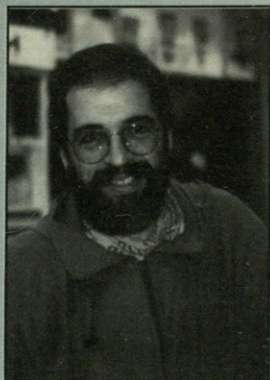
Eltzariaren osagaiak

URTE guttiren tartean aldatu egin dira Txapelketako taulen gainera igiten direnen aurpegiak. Erdiak hogeit urtetik beheitikoak ditugu. Horietatik bi aurten lehenbizikoz aritu direnak, Leitza eta Legarreta. Horientzat, Txapelketakoa euren lehenbiziko plaza izan da.

Eskarmentu ttikia eta plaza falta hori agerian gelditzen da. Eta gehixeago ibili direnak segituan nabarmentzen dira. Txapelketa urtero antolatzeke arrazoietakoa bat horixe da, gazteei (eta gutti xamar ari direnei) jende aitzinean trebatzeko aukera eskaintzea.

Estitxu daukate buru. Bi urtez segidan txapel-dunorde merezimendu osoz izan denak, ongi irabazia du leku hori. Gazteen artean bizkorren eta ibiliena da. Baina gainerakoak ere gaitasun paregabearekin heldu zaizkigu. Bertze mundua dakarte, bertze ikasbidea, eta hagitz gauza ederrak egiteko kapaz direla erakutsi dute (Silveiraren Barañaingo saioa, kasu).

Hortaz, Txapelketa antolatu haiek bertsotan ari daitezen, eta bertsotan aritzea, haientzat, orain arte txapelketan parte hartzea bakarrik. Arriskugarria. Bertsolaritzaren eremua sobera mugatzeko arriskua. Bertsotan aritzea zeinek 'puntu' gehien aterako jardutea bihurtzeko arriskua. Aurpegi serioak eta neurritz goitiko larritasuna. Eta konprenitzen zaila den

MIKEL TABERNA, «KAPI»
Gai-jartzailea

protesta eta zalaparta epaimahaiak hartutako erabakiaren kontra.

Gazteak utzita, bertze aldetik, eskola zaharretik segitzen dutenak ditugu. Bertsolaritza ulertu eta bizitzeko modu diferentea, osoagoa. Erretiratu egin dira xahar eta ez hain xahar ziren xarmagarri haiek, Jaso, Mada-riagatarak, Yantzi, Olaetxea, Perurena, Martikorena... Pixka bat alde batera gelditu dira bertze batzuk, Argiñarena, Ezponda, Arrosagarai, Olano, Fagoagatarak... Eta hor ditugu urte urte mordoskaren ondotik Xalbador, Mendiburu eta Alkat bezalako bertsolari ondu eta umoak, eta denbora guttiagorekin badira ere sendo dabiltzan Arozena, Elizagoien, Arzallus, Laka eta Mihura.

Eltzea su gainean dugu eta osagai horiek ditu irakiten. Leitza norbaitek jantziko du udaberriko txapela. Saio ona atera dadila.

Zortzi partaide finalerako eta ezin geratu lotan zeren bestela sorpresak ere izaten dira askotan
Arozena ere arituko da
Leitza aldeko final hortan behin galdu zuen hura berriro eskuratzeko asmotan

Xalbador eta Alkat ditugu
Iparraldeko ondare
sobran daukagun mugaz bestalde dabiltzanen adibide
Leitzara helduko dira beraien bertso gaitasunen jabe eta ez dute itzuli nahiko etxeruntza ezer gabe

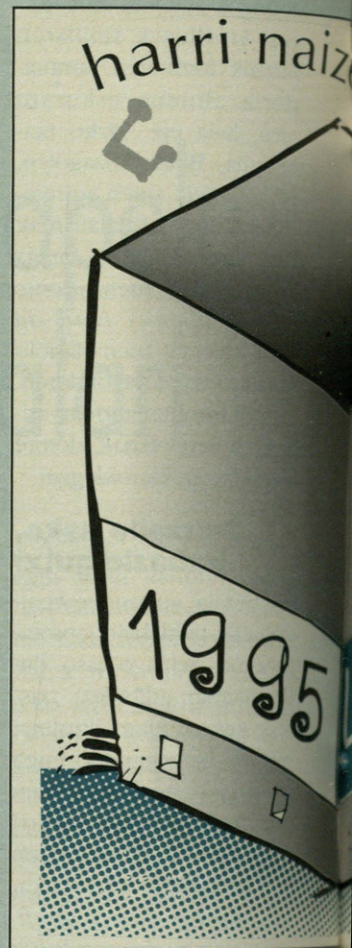
Silveira doa aurtengo hontan finalerantza serio han aurkituko ditu mutilak beste zazpi arerio ta protestatzen jarraitzen badu bere oihuak medio epaimahaiak txartel gorria atera beharko dio

dotik zioenez, «ez zen zuzena izan» epaimahaiak erabakitakoa. «Nik onartzen dut bertsoa botatzea bezain zaila dela bertsoa puntuatzea —zioen Silveirak—, baina argi ikusten da ez direla modu berean puntuatzen kalitate berdineko bi bertso, bakoitza zeinek botatzen duen ere kontuan hartzen baitute». Mikel Bujanda epaimahaikideak esandako hauek gaitzetsi dizkigu. Berak ziurtatzen duenaren arabera, bertso guztiak eskuetan edukita,

gero eta argiago dago epaimahaiaren emaitzak oso oinarrituak daudela. Bere ustez, bertsoen kalitateaz gehiago hitz egin behar da, «umekeria eta tontakeriak» alde batera utziz.

Aurten lehendabiziz epaimahaiaren emaitzak oso oinarrituak daudela. Bere ustez, bertsoen kalitateaz gehiago hitz egin behar da, «umekeria eta tontakeriak» alde batera utziz. Aurten lehendabiziz epaimahaiaren emaitzak oso oinarrituak daudela. Bere ustez, bertsoen kalitateaz gehiago hitz egin behar da, «umekeria eta tontakeriak» alde batera utziz.

Bertsoa

nork gorago jaso ikuskizun

la harri naizelaaa....

Elizagoien albuma osatzen dabil belarri ta buru kromo berriak lortu nahiean gastatzen du hainbat diru bat bereziki eskuratzea oraingoz bere helburu txapelarekin agertzen zuen kromo hura 'repe' nahi du

Amaia eta Estitxun lana ez da izango ustela bata bereak esatekoan badu estilo epela besteak gordin botatzen ditu honela bada honela ongi dakigu topiko asko hautsiz kantako dutela

Bizardun batek osatuko du zortzi finalisten banda gogoan daukat holako zerbait nola behin zigun esan ba hara ta hona ohi zebilela bertsotan dinbi ta danba Arzallus bere abizenaren zama ezin eramanda

da epaileen artean arazorik gerta ez dadin», dio.

Inigo Olaetxeak espero zuen finalera pasatzea, Barañaingo saioa bukatu ondoren aitortu zigun bezala. Aurtengo Bertsolari Txapelketari buruzko iritzia eskatu eta, bertso-idatzi honen bidez erantzun digu: «Egun-karitan polemikaren/ irudi ematen duena/ kritikagarri bainbat alditan/ epaima-baiaren izena/ jakina zaila izaten baita/ guztion lana zuzena/ mota guztiko bertsolariak/ dagola da nabar-

mena/ muga horretan argi baitago/ adina ta bizkuntzarena/ ta urtez urte maila hobetuz/ etengabe ari dena/ gazte ta zahar arteko lebian/ nor izango da onena». Txapelketaren gorabeherak

« Nafarroan erreleboa datorrela ikusten da; baina traumatikoa suertatzen ari da» AINGERU EPALTZA

ordea, ondoren argitzeko aukerarik izango ahal da.

Izan ere, aurtengo edizioak badakar bestelako berririk ere. Lau txapelen jabe den Manolo Arozena ez dugu agian ikusiko hurrengo txapelketan: «*Lan ona eginez gero, aurtengoa izan daitezke azkenekoa*», aitortu digu. Estitxu Arozena, bere alaba eta finalean 'arerio' izango denaren iritziz: «*Aitak gogo handiak ditu aurtengo txapela lortzeko*». Ikusteko ederra izango da bi Arozenatarren arteko lehia,

biek erakutsi baitute txapel-dun izateko maila.

Manolo Arozenak ez du bertsolaritza utziko ordea, «*ez behintzat bizi naizen artean*». Aurrera begira, gazteei txapelketan ate gehiago irekitzea da bere asmoa. «*Beste berrialdeetan nire adineko bertsolariek utzi diote txapelketan parte hartzeari*», arrazoitu du bertsolari maisuak. Leitza bertan jakingo da beste guztia.

**GUILLERMO GURRUTXAGA
IMANOL GARCIA**

Ekin eta jarrai... baina diru faltan noraino?

Frantziak Euskaltzaindia onura publikoko elkarte izendatu zuen egun berean jakinarazi zen Euskaltzaindiaren inguruko beste berria. Iluna hura. Finantzaketa arazoak. Eusko Jaurlaritzak, Nafarroako Gobernuak eta EAEko hiru aldundiek 1989an euskararen akademiari laguntzeko konpromezua hartu arren, 1993an administrazio ezberdinek diru jariora murriztuz hasi ziren. «Ekin eta Jarrai» ez dago seguru, beraz, eta irtenbideak nondik irits daitezkeen jakiten saiatu gara.

HERRI Kontuen Euskal Auzitegiak eta Nafarroako Kontu Ganbarak elkarrekin egin eta kaleratu berri duten fiskalizazio txostenak mahai gainean ipini ditu Euskal-

tzaindiak dituen diru arazo larriak.

Eusko Jaurlaritzak, Nafarroako Gobernuak eta Euskal Autonomi Elkarteak hiru aldundiek, sei urteko epean

Euskaltzaindiarekin batera elkarlanean aritu eta berorri laguntzeko konpromezua hartu zuten 1989. urtean. 1993. urtean, baina, diru laguntzak 28 milioi pezetako

murrizketa izan zuen, eta Euskaltzaindiak 48 milioi pezetako galera (bi milioi libera inguru).

Gai honen inguruan mintzatu zaigu Jose Mari Zerberio Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Politikarako idazkari nagusia: «*Erakundearen diru baliabideen eta Euskaltzaindiaren beharren artean desoreka dago. Bistan dago, ordea, urte urte horrek ezin duela jarraitu, Euskaltzaindiak porrot egingo bailuke.*

Aurten, Eusko Jaurlaritzak 92,8 milioi pezeta igorriko dizkio «Ekin eta Jarrai» leloa duen Akademiari. Iaz baino ia hiru milioi gutxiago. Eta Euskaltzaindia kexu da, bere irudikoz, dirulaguntza horiek ez direlako igo funtzionamendu arruntaren eta ikerketarako egitasmoen premien arabera.

Egoerak, gainera, ez du berehala aldatuko den itxurarik. Kultura Saitetik jakinarazi zaigunez, datozen urteetan baliabideen eboluzioak berdintsu jarraituko baitu. Haatik, arazoa konpontzeko pausoak ematen hasia ezinbestekoa da Zerberioren iritziz. «*Saiatu berebarko genuke Euskaltzain-*

EUSKALTZAINDIARI IGORRITAKO DIRULAGUNTZAK

milioi pezetatan	1991	1992	1993	1994
► Eusko Jaurlaritza	104,4	108,6	110,6	95,2
► Nafarroako Gobernua	18,5	19,2	20,1	16,8
► Arabako Foru Aldundia	8,0	8,3	8,3	7,3
► Bizkaiko Foru Aldundia	30,5	32,0	32,0	26,7
► Gipuzkoako Foru Aldundia	18,5	19,2	20,1	16,8
► OSOTARA	179,2	186,0	191,3	163,1
► Euskaltzaindiaren aurrekontua	226,4	242,3	224,8	283,7
► Euskaltzaindiaren zorra	47,2	56,3	33,5	120,6

Endrike Knörr, euskatzaina:

«Hau lotsagarria da»

Azken egunotan Euskaltzaindiaren finantzaketa arazoez maiz hitz egin da, zein balorazio egiten duzu zorraren inguruan?

Herri Kontuen Euskal Epaitegiak eta Kontu Garbarak egin duten txostenak bi gauza nabarmendu ditu: batetik, Euskaltzaindiaren kontuak zuzen daudela puntu guztietan; eta bestetik, Akademiaren defizita ematen zaion diru kopurua aski ez izatetik datorrela.

Instituzioetatik ez duzue, beraz, behar bainbat babes jasotzen.

Ez. Fruitu gehiago emango lituzke Euskaltzaindiak, diruz ongi hornitua balego. Akademiak zenbait proiektu hasi gabe ditu, edo nahi baino astiroago daramatza, euskararentzat axola handikoak diren

arren. Eta ezin zaigu esan bonbonkerian gabiltzala. Euskaltzaindiaren lanak izugarri ugaltu badira ere, langile zerrendak bere horretan jarraitu du azken 17 urteotan. Bestalde, Euskaltzaindiak ezin die ordaindu beren kideei eta laguntzaileei nahiko lukeen neurrian. Gainera, tresneria berritzea edota berria erostea ere geroko utzi du Euskaltzaindia, premia larri-larria izan arren. Batzuetan, egiten ditugun fotokopiak besteren makinetan egiten ditugu, hain dira zaharrak gure zenbait aparatu.

Euskaltzaindia defizitarioa izatera kondenatuta al dago?

Ezetz esango nuke. Zinez ez dut ulertzen zergatik bizi diren egoera negargarri honetan Euskal Herri

osora hedatzen diren bi erakunde bakarrak: Euskaltzaindia eta Eusko Ikaskuntza. Hau lotsagarria da, euskaldun hiritar naizen aldetik lotsatzen naiz. Dena dela, aurtengo aurrekontuei begira elkarriketak ditugu egunotan Jaurilaritzarekin eta talde parlamentariarekin. Zerbait lortuko ahal dugu.

Zuloak izanez gero beste bide batzuk bilatu beharko al ditu Euskaltzaindiak?

Euskaltzaindiak beste diru

iturri batzuk bilatu (eta aurkitu) ditu, BBV, BBK, Iberdrola, dirua ematen duten hiritarrak direla (Bai Euskarari kanpainaz gero). Herri aginteei esan behar digute noraino nahi duten iritsi. Gainerakoan, saiaturako gara beste bide horiek zabaltzen. Eta horrekin batera, herri aginteei harremanak hobetu nahi ditugu. Gezurra badirudi ere, 1994ko urte guztian ez da bildu herri aginteei eta Euskaltzaindiak osatzen duten batzordea...

diari zerbait gehiago eskaintzen. Zalantzarik gabe, Euskaltzaindiak ere bere gastuak baliabideen araberak egokitu beharko ditu.

Beste diru iturri batzuen beharra

EUSKALTZAINDIK dituen kostuen artean, programa bik merezi dute aparteko aipamena: «Orotariko Euskal Hiztegia» eta «Euskal He-

rriko Atlas Linguistikoa». Beroriek produzitzeko 77 milioi pezeta erabili ditu Euskaltzaindiak. Hizkuntz Politikarako idazkari nagusiak azaldutakoaren ildotik, «horiek ere aztertu egin behar dira; hor darabilzkgun baliabideak ondo erabiliak dauden eta esperotako etekina ematen duten begiratu. Berraztertu beharrean gaude orain eskuarte

dugun guztia».

Datozen hilabeteetan jarraituko dute Kultura Sailean dagoeneko hasia duten funtzionamenduko aurrekontuaren azterketa; eta erabakiko, azkenean, zertan gelditzen den. «Pentsatu nahi dugu dirua ongi administratua dagoela; ondorioz, aurrezteko aukera gutxi izango da. Programa nagusiekin zer egin, lehen-tasunak ipini eta administrazioak noraino iritsi gaitzkeen ikusi behar da».

Eusko Jaurilaritzako Kultura Sailean argi dute Euskaltzaindiak ez duela dirua pilatzeko erakundea izan behar, baina Jose Mari Ze-

berioi argitu moduan, defizitarioa ere ezin du izan. «Berak saldu eta erakundeek ematen diotenaren gainetik ezin du gastatu».

Gauzak honela, begi onez ikusiko lukete Lakuan, administrazioen laguntzaz soilik ase ezin arren, lanak aurrera ateratzeko, beste diru iturri zenbaitetara jotzea. «Baina ez horregatik txapela pasatu, e? Ez da hori helburua. Euskaltzaindiak dituen helburu oro gauzatzeko, beste erakunde publiko zein pribatuekin hitzarmen batzuetara iristea bai-zik, adierazi du Zeberioi.

«Gure baliabideak ongi erabili diren eta esperotako etekina ematen duten aztertu behar dugu. Berraztertu beharrean gaude orain, eskuarte dugun guztia»

JOSE MARI ZEBERIO

MAITE ARTOLA

EUSKAL NAZIONALISMOA
ULERTZEKOEZINBESTEKO
LIBURUAK.
JADANIK ZURE LIBURUDENDAN

INDEPENDENTZIA

1936KO AUKERA GALDUA

Alizia Stürtze/Pelai Pagès i Blanch

NAZIONALISMOA ETA BESTE IDEOLOGIA GARAIKIDE

Francisco Letamendia ("Ortzi")

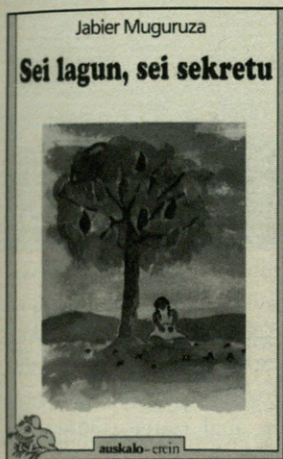
GEROA
AUSNARTZEN

NAZIONALISMOA
GARATZEN

GAIK ARGITALDARIA

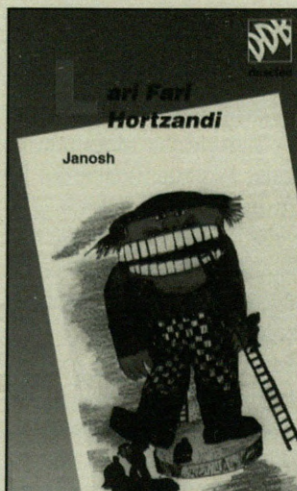
LIBURUAK

SEI LAGUN, SEI SEKRETU
JABIER MUGURUZA
EREIN 80 or.

Musikari bezala ezagutzen badugu ere, idazle ere bade-la erakutsi du Jabier Muguruza. Erein argitaletxearen eskutik liburu hau kaleratu zuen Durangoko Azokan.

Birenak izan ordez, sekretuak sei lagunen artekoak izan daitezela proposatzen die Maritxuk taldeki-deei. Horrela askoz ere sekretu handiagoak izango direla uste du. Hau kontuan izahda, klub bat sortzea proposatu die, bertan seiak bilduko lirake elkarri euren sekretuak kontatzeko. Jon Zabaletaren marrazkiek atseginagoa egiten dute liburuaren irakurketa ●

LARI FARI HORTZANDI
JANOSH
ITZULPENA: XABIER

**MENDIGUREN
DESCLÉE DE BROWER**
116 or.

Lanbide desberdin askotan ibili bada ere, liburu ugari idatzi ditu Janosch-ek. Eleberri eta saiakeraz gain, haur liburu asko idatzi eta ilustratu ditu. Alemaniako haur-gazte literatura saria eta nederlandar haur-gazte literatura sariko Zilarrezko luma irabazi ditu.

Lari Fari Hortzandiren kantua entzun bezain laster, bizidun bihurtzen dira jostailuen kutxako biztanleak eta honek kontatzen dizkien abenturak adi-adi entzuten dituzte ●

JOXERRA AIZPURUAREN BEGIETAN

Argia: gorpuzkulu ala uhin?

Zientzilari asko saiatu da aspaldidantik argiaren izaera definitzen. Argiaren definizio historikoak nonnahi aurki daitezke; ez bakarrik zientzietan, baita letretan eta artean ere.

Zientziaren ikuspegitik Newton izan zen argiaren inguruko zientzia gorpuzten hasi zen lehenetarikoa. Hala ere, bere garaikide baten teoria, Huygens-en teoria, argia uhina dela zioena alegia, izan da gaur egunera indartsuena ailegatu zaiguna.

Argia uhina edo bibrazioa den neurrian, ikusten ez den argiari buruz hitzegitea zilegi da. Izan ere, gure begiek uhin-luzera jakin batzuen artean soilik ikusteko ahalmena baitute.

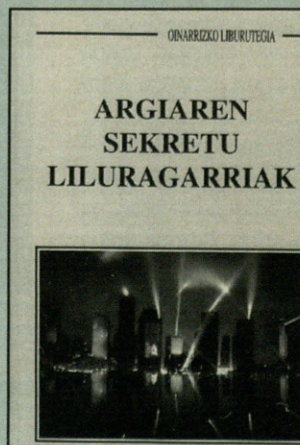
Beraz, argi ikuskorraz eta ikustezi-naz inguratuta gaude...

Orain arte idatzitakoa nahikoa

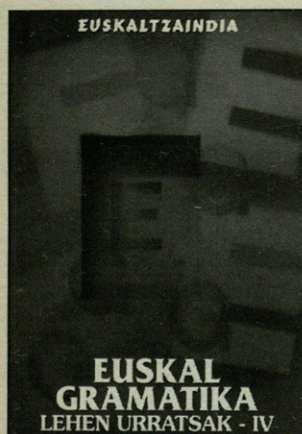
deskriptiboa eta ulerterraza dela iruditzen zait. Liburuak, nik aurreko parrafoetan kontatzeko erabili dudana eskemaren antzekoa erabiltzen du, hau da, progresio historiko eta zientifikoa oinarrituz transmititzen dira argiaren inguruko gorabeherak.

Beti ere, erabilitako hizkuntza eta kontzeptuak lantzeko era, batez ere gai honi buruz ezer-gutxi jakin baina jakinmina dutenentzat pentsatuta daude. Liburuaren amaieran dagoen glosarioan ematen diren hitzen definizioak ere oso era ulergarrian emanda daude.

Liburua irakurri ondoren, etxeko edo bulegoetako bonbiletatik ateratako uhinak misterio izaten segituko badute ere, posibilitatez beteriko misterioa dela pentsatzea eta ulertzea errazagoa izango da.

**ARGIAREN SEKRETU
LILURAGARRIAK**
GAIK

EUSKAL GRAMATIKA LEHEN URRATSAK-IV (JUNTAGAILUAK)

GRAMATIKA BATZORDEA EUSKALTZAINDIA 240 or. Bi perpaus elkarganatzeko erabiltzen dira juntagailuak. Euskaltzaindiak kaleraturiko honek, orainarteko euskal gramatika liburuak baino askoz ere orrialde gehiago eskaintzen dizkie junta-gailuei.

Batez ere iturrietara jo du-te eta euskal literaturako tes-tuak arakatu dituzte infor-mazio oparoa eman ahal iza-teko, puntu askotan berria den doktrina ematea lortu dutela.

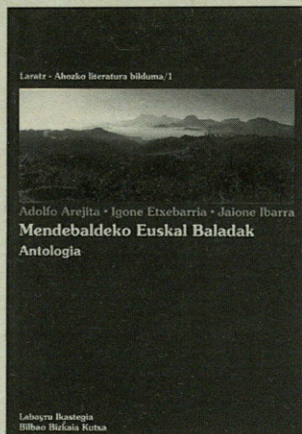
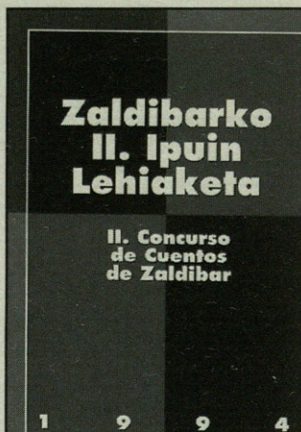
Bi urtez lanean ibili ondo-ren, euskararen esparruan gutxiena landua eta gorriena zegoen arloa landuxeagoa gelditzea lortu dute ●

ZALDIBARKO II. IPUIN LEHIAKETA, 1994 ZALDIBAR ELIZATEKO UDALA 30 or.

Pasa den urtean bezala, Du-rangaldeko II. Ipuin Lehia-ketan irabazle suertatu diren ipuinak liburuska batean bildu eta argitaratu ditu Zal-dibarko Udalak.

Gaztelegaz idatzitakoez gain, euskaraz idatziriko hi-ru ipuin jasotzen ditu libu-ruak, A mailan lehen hiru sariak irabazi dituztenak: Izaskun Azpitarte Astobiza-ren «Kanika taldea», Nora Leon Garcíaren «Buztan ga-beko zaldia» eta Andoni Or-maetxea Azpitarteren «Men-diko haurra».

Ipuin motz hauekin ba-tera marrazki batzuk ere ageri dira liburuko orrien artean ●

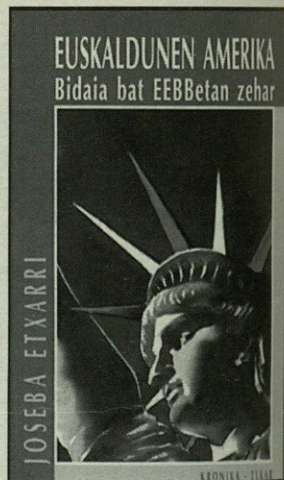
MENDEBALDEKO EUSKAL BALADAK ADOLFO AREJITA, IGONE ETXEBARRIA ETA JAIONE IBARRA. LABAYRU IKASTEGIA 176 or.

Euskal Herriko ahozko lite-raturaren ereduak agertzea da «Laratx-Ahozko Literatu-raren Bilduma» izeneko libu-ru-sorta berriaren helburua.

Bizkaiko balada-tradi-zioaren antologia egiten da liburu honetan. Balada-ere-du nagusiak aurkezten dira (tradicionalak, erlijiosoak eta bertso narratibo moder-noak) eta eredu bakoitzeko aldaerarik aipagarrienak ja-sotzen dituzte, aurkezpen orokorrean eta filologikoz hornituak. Musika arloa ere zaindu nahi izan da Lauziri-ka musikari-ikerlariak egini-ko transkribapenetan ●

EUSKALDUNEN AMERIKA. BIDAIA BAT EEBB-ETAN ZEHA JOSEBA ETXARRI ELKAR 264 or.

Estatu Batuetan zehar egi-n daitekeen bidaia berezia es-kaintzen digu kazetari do-nostiarraren lehen liburu honek. Tokian tokiko eus-kaldunak topatu, elkarriz-ketatu eta esperientzia eta iritziak jaso ditu. New Yor-keko euskal etxeok, Was-hingtongo politikari euskal-dunak, Miami pilotariak, Kaliforniako euskal pikini-kak, Renoko unibertsitatea, Idahoko artzainak... ezagu-tu ahal izango ditugu. Ge-hienak han jaiotakoak badi-ra ere, euskaldun izatea dute amerikar izateko modu be-rezia ●

ARGITALPEN BERRIAK

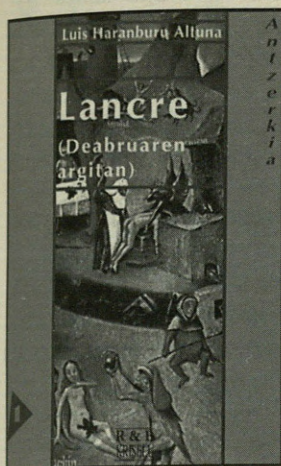
"TXOR TXOR" BILDUMA

- TXOR-TXOR 6 EUSKERA
- TXOR-TXOR 6 EUSKERA GIDA

AUKERA
ZABALA!!

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

LANCRE

LUIS HARANBURU ALTUNA. KRISEILU 124 or. Obra honekin osatzen du Haranburu Altunak euskal dramagintza historikoaren zikloa. ST. Cyran, Loiola, Zumalakarregi eta Sabino izan dira beste pertsonaiak.

Pierre de Lancre XVI. mendean Lapurdiko inkisidorea izandakoa oinarritzat hartu eta intolerantziari buruzko erreflexio intenporala egin du idazleak ●

«EL SOL DEL MEMBRILLO» ETA «OZKAK» ENTZAKO MUSIKA PASCAL GAIGNE NO-CD RECORDS

Konpaktu honek Victor Eri-
ceren «El sol del membrillo»,
behin baino gehiagotan sa-

ritu duten filmearen soinu-
bandarako Pascal Gaigne
konpositore eta instrumen-
tistak eginiko musika dakar.
Soinu-banda horretaz gain,
«Ozkak Pikondo Enborre-
tan» Ekarle konpainiaren
baleterako egindako musika
ere badakar.

ESAN OZENKI BILDUMA ESAN OZENKI

Sanplerra entzun ondoren
zigilu osoaren ideia bat egi-
tera iritsi gaitezke. Ideia hori,
taldeen estiloen artean des-
berdintasun haundi bat da-
goela da, ez dago zigilu izpi-
ritu bat; talde guztiak erlazio-
natzen dituen gauza bakarra
euskara da. Estilo batura bat
falta da, baina erreferentzi
interesgarriak ez dira falta...
Eta hauek lekua egin beharko
lukete merkatuan.

Pascal Gaigneren alderik
klasikoena erakusten digu
disco honek. Hamar musi-
kari baino gehiagoren la-
guntzarekin grabatu du: kor-
da-koartetoa, pianoa, klari-
netea, koruak, flauta, ban-
doneola, berinbaua, gitarra
eta sintetizadoreak ●

JON MARTIJAREN BELARRIZ

HAMABIAK DAUDE

Gero eta gehiago zabaltzen
ari den ohitura bat dugu az-
tergai oraingoan: zigiluen
bildumak edo sanplerrak,
orain deitzen zaien bezala,
zigilu batek, bere erreferen-
tzien edo taldeen bilduma bat
egiten du, normalean mer-
katu herrietan sartzeko.
Hauek hasieran promoziora-
ko bakarrik egiten ziren, hau
da, irratia eta prentsarako, ez
ziren salgai jartzen. Baina po-
liki-poliki dendetara iristen
ari dira, eta honek baditu
hainbat abantaila: eroslea-
rentzat, hainbat talde gainetik
ezagutzeko aukera izatea eta
konpacto normal bat baino
merkeago izatea, eta zigilua-
rentzat ere baditu bere aban-
tailak; jende gehiagori iriste-
ko aukera eta sanplerraren bi-
tartzet jendea taldeen disko
osoak erostera errexago au-
sartzea batipat.

Espainian argitaratu dira
sanpler ba-tzuk, zigilu inde-
pendienteen eskutik gehien-
bat, eta Euskal Herrian lehen-
dabizikoa orain dela hilabete
gutxi atera da kalera, hemen
dugun zigilu internazionala-
goaren eskutik, nola ez, Esan
Ozenkiren eskutik.

Zigiluan dauden 12 taldeak
aurkitzen ditugu bertan, ba-
koitzak abesti bat sartuz, Ne-
gu Gorriak-ek ezik, hauek bi
sartzen dituzte.

Abestietan murgilduz, ge-
hienak aski ezagunak dira eta
normalean singelak aukeratu
dituzte. Opari bakartzat Negu
Gorriak-en «Gora herria» har-
tu genezake, hau orain arte
biniloan bakarrik aurki bai-
tzitekeen. Zuzeneko grabazio
batzuk (Delirium, Kortatu...),
baina azken batean abesti
guztiak disko ofizialetan ar-
gitaratuak zeudelarik.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Euskal pilotak gerran sartu ditu telebistak

Asegarce eta ETB ez dira pilota partiduak eskaintzeko adostasunera heltzen eta hau dela eta, euskaldunok TVEren bigarren katean —eta erdaraz— ikusi behar ditugu eskuzko profesionalen arteko partiduak, berak baitu eskusiba. Partiduak erretransmititu ahal izateko Asegarcek eskatzen dion diru kopurua gehiegizkoa dela argudiatzen du ETBk.

ETB-k argi dauka pilota heringo kirola dela eta berak eman beharko lukeela, baina une honetan ezinezko dela uste du. «Urte askotan pilota guk eman dugu, gure torneoak eta guzti, baina partidu horiek eman ahal izateko baldintza gogorrak jarri dizkigute. Gure iritziz, ekonomi aldetik aztertuta onartezinak dira, oso prezio altuak eskatu dizkigutela. Bizpabiru aldiz bitz egin dugu baina ez gara ados jarri», azaldu digu Mikel Olazabal Euskal Telebis-

tako kiroletako arduradunak.

Euskal Telebistak zesta punta eta erremonte mailako kontratua dauka. Pala ere Asegarceren esku gelditu da. Eskuz eta profesional mailan hiru edo lau partidu besterik ez zituen eskaini iaz ETBk. Amateur mailan gehiago, eta batez ere zesta punta eta erremontea eskaintzen du ETBk, 70 pilota partidu inguru urtean. Kontraturik ez izan arren, esku pilota partidu onak eman ditu ETBk. Joan zen urtean es-

ku huskako txapelketa pilota eman zituen, bataz beste 35 partidu eman zituen eskuz, nahiz eta profesional mailakoak ez izan. «Guk pilotarekin jarraituko dugu, etxe honen obligazio moral bat, odolean dagoen zerbait da pilota ematea, baina beti ere merkatua aztoratu gabe», azaldu du Olazabalek.

Euskal Herriko eta inguruko ikusleak

TVEk (bere bigarren katean), bestalde, gutxienez lau partidu eskaintzen ditu

hilero. Partidu hauek Hegoaldean eta Errioxan ikusten dira (Burgos, Soria eta Kantabriako zenbait lekutan ere bai), eta Iparraldeko kostaldean PAL sistema edukiz. Hauetaz gain, Estatu osoarentzat egiten dituen emankizunak 8 inguru izaten dira, finalak gehienetan.

«Asko ikusten da, joan den hilabetea, esate baterako, Anoetan jokatu zen binakako finala Estatu oso-rako eman zen eta 3 milioitik gora ikusle izan zuten. Datu garrantzitsua da, kontuan hartzekoa», azaldu du Asegarceko Edorta Gorostizak.

Modalitate desberdinak

EUSKAL HERRIA oso pilotazalea bada ere, pilota modalitate bakoitzak leku desberdinetan dauzka zaleak: «Zesta zale gehienak bizkaitarrak dira; esku pilotan Nafarroa eta Gipuzkoan dago zaletasunik handiena; trinketeari buruz bitz egiten badugu Iparraldekoak dira hori gehien maite dutenak; pala Bizkaian jarraitzen da gehienbat; erremontea Gipuzkoa eta Nafarroan», argitu du Mikel Olazabalek. Baina Euskal Herri osoari begira esku pilota da nagusia.

Pilotarien egoeraz hobe-tzeaz gain asteburuero pilota partiduak telebistaz botatzea lortu duela dio Asegarcek. Gorostizaren ustez, «jendearen artean pilota lehen baino ezagunagoa izatea eragiten du horrek. Urte batzuk barru, euskal pilotariak Almeria edo beste lekuetako pilotarien aurka jokatzea lortzea gustatuko litzaiguke».

AINHOA GERRA

Xabier Amuriza: «Marrazkietan hizkuntz errejistroak errezagoak dira»

Etxanon jaio zen 1941eko maiatzean. Burgosko prozesuan parte hartu zuen eta Zamorako apaiz-espetsuan preso egona da Xabier Amuriza. Bertsolari txapelduna, diskoak eta liburuak kaleratu ditu, itzultzaile lanak egin ditu... alor desberdinetan azaldu du burua. Berak euskaratua da haurren artean hain arrakastatsua den «Dragoi Bola». Liburu batean ari da orain.

Zein izan da zure lana «Dragoi Bola»n?

Itzultzea eta egokitzea, hau da, pertsonaien esaldien eritmoa eta aho mugimenduen arabera, testua pantailan ikusten eta entzuten den modura egokitzea.

Edertrack izeneko estudioentzat egiten nuen lan. Nik gaztelerazko itzulpena neukan eta horrekin egu-

nero kapitulu bat edo ahal nuena egokitzen nuen. Konzentrazio handia eskatzen duen lana da.

Desberdina al da filmea eta marrazki bizidunak itzultzea?

Telebistarako lana mota desberdinetakoa izaten da: filmeak, marrazkiak eta dokumentalak. Dokumentaletan itzuli bakarrik egiten da.

Boza off-ean doa eta ez dago egokitu beharrik. Itzulpen soiltzat jo daiteke. Ordaina ere diferentea izaten du.

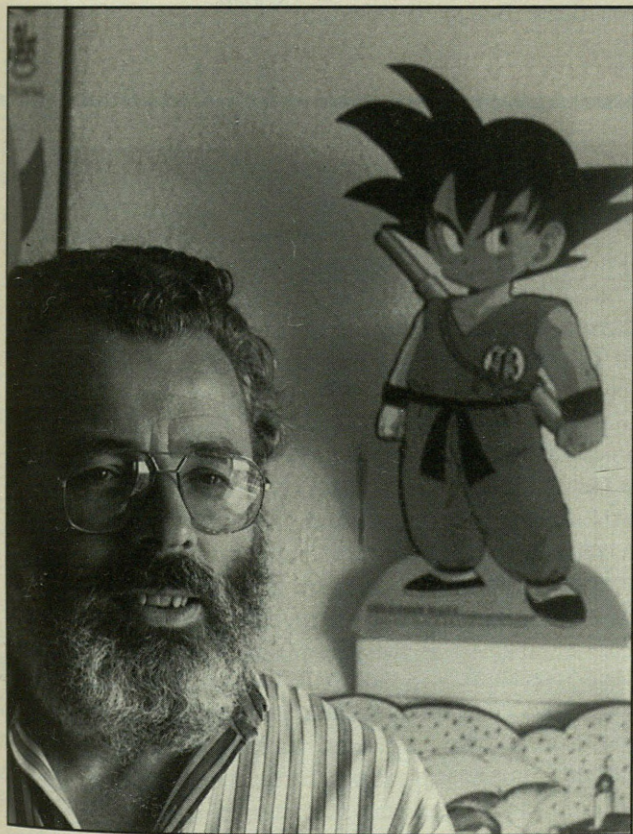
Filmeetan pertsonaia errealenak eta marrazkiak bereizten dira. Filmeetan gama guztia dago; testuaren, ekintza motaren, pertsonaia kopuruaren... arabera izaten da lana. Oro har, marrazki bizidunekin lan egitea errazagoa da, marrazkien mugimenduak nahiko estereotipatuak izaten dira. Egokitu behar den arren, errejistroak eta tonuak errazagoa aurkitzen dira.

Haurrentzat lan egiteak ba al du berezitasunik?

Kontzeptu eta narrazio eta elkarrizketa errazagoak, elementalagoak izaten dira. Alde horretatik itzultzen errazagoak dira eta egokitzen i-gualtsu. Horrek daukan zailtasuna, haurren errejistroak eta haurrentzako moduko hizkera erabiltzean datza.

Orain filme gutxiago euskaratzen dira...

Duela urte mordo bat ia as-tero filme bat itzultzen nuen. Duela 3-4 bat urtetik honantz ia ez nuen filmerik egiten. Telebistan murrizketa handiak izan dira eta orain nonbait stocka egin dute eta murriztu egin da.

«Haurren errejistroak eta hizkera erabiltzea da zailena».

AINHOA GERRA

TXORI BATEK

ESAN DIGU

«Goenkale»-k irai-lean jarraituko du ziurrenik. Laneko hirugarren hiru labetealdia hasi da eta ekainaren 20-a bitartean grabatuko dituzte «Goenkale»-ren kapituluak. Orduan bukatzen dira aktoreen kontratuak, baina Pausoka eta ETB negoziatzian dabilta «Goenkale»-k irailean jarri dezan. Negoziaziook nahiko aurreratuak daude.

ETBren Brusselako korrespontsalian

aldaketak egon dira azkenaldian. Arazo familiarak direla eta, han zegoen M. Agirrek New Yorkera joan behar izan du. Orain arte Bilboko korrespontsalian egon den Felipe Etxebarriak beteko du haren lekua. Jadanik Brusselan da eta hango erakunde eta bestelakoekin harremanetan jartzen ari da. Laister hasiko da kamara aurrean lanean. Maria Jesus Gerrarekin batera emango ditu hango berriak.

Apirilerako filme eskaintza oparoa

prestatu du ETB-k. Baina taularatuko dituen hirurogeita hamar maikatatik, bederatzi baino ez ditu euskaraz emango. Bigarren kateak egunero gutxienez bi filme eskaintzen dituen bitartean, lehenengoan ostiral eta larunbat gauetan bakarrik ikus daitezke filmeak.

■ Iron Botton Sound un- tzari buruzko errepor- taiaren bigarren zatia «National Geographic» saioan

Pasa den astean «The lost fleet of Guadalcanal» erreportaiaren lehen parte ikusi ondoren, bigarrena taularatuko du asteazkenean «National Geographic» saioak. Robert Ballard zientzilaria eta esploradoreak bildutako taldeak, Guadalcanaleko sarraski izugarria ekarriko du gogora, 38.000 lagun hil ziren gatazka. Antolaturiko espedizioak estatu Batuetako Itsas Armadaren laguntza tekniko eta babesa du. (Aste-azkena, 29a, 22.35etan)

■ «Urretxindorrak» taldeko partaideak zertan dabilen erakutsiko digu «Goraintzi»-k

«Urretxindorrak» taldea gonbidatu dute «Goraintzi»-ko 'Zertan dabil

orain' atalera. In Fraganti taldeak, bestalde, programarako zehazki eginiko bi abesti kantatuko ditu. Jose Antonio Urdiain tenoreak ere bi kantu eskainiko ditu.

Politikaririk ere ez da faltako, Eli Galdos entzungo dugu 'Ospetsuak kantari' atalean. Ikasi beharreko herri kanta «San Simon eta San Judas» izango da aste honetan. Gustura ikusteko moduko ordubeteko saioa prestatu du «Goraintzi»-ko lan taldeak. (Igandea, 2-a, 15.25etan).

■ «Lizarrako Sari Nagusia» txirrindularitza froga larunbat arratsaldean

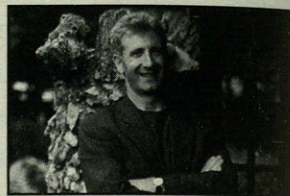
Bostak laurden gutxiagotan hasita, txirrindularitza eta lehen eta bigarren mailako futbol partidua jabetuko dira ETB-ren pantailaz. Txirrindularitzan, Lizarrako Sari Nagusia eskainiko dute. Segidan, sei terdietatik aurrera, bigarren mailako futbol partidua, eta «Gaur Egun» albistegiari tarte utzi eta bederatzieta Espainiako ligako Valencia-Deportivo taldeen arteko norgehiagoka eskainiko du ETB-k. (Larunbata, 1a).

■ «Irlandarren Klana»-rekin zita ostiralean

Phil Joanouk 1990ean zuzenduriko «Irlandarren Klana» filmea taularatuko du ETBk. Sean Penn, Ed Harris eta Gary Oldman dira bi ordu pasatxoko filmeko aktore nagusiak.

Manhattan Ekialdean «Infernuaren sukaldea» izeneko indarkeriak astindutako auzoa dago. Bertan «westies»

izeneko irlandarrak bizi dira, negozio ilunetan diharduten irlandarrak, alegia. Hamabi urte kanpoan egon ondoren, lagunak ikustera itzuliko da Terry Noonan. (Ostirala, 31, 22.00etan).

■ Pierre Paul Berzaitz «Kantuz Bizi»-n

«Amodioaren tena» abestia kantatuko du Pierre Paul Berzaitzek Imanolek aurkeztu duen saioan. Xabier Lete, Jean Mixel Bedaxagar, Maria Eugenia Etxeberria, Imanol, Iñaki Eizmendi, Peio eta Pantxo, Txomin Artola eta Bernardo Atxagak ere parte hartuko dute saioan.

Z A P P I N G

Donostiari buruzko saio berriak hasiko dira aurki TeleDonostin

Udako programazioari begira edo, gutxienez lau saio berri esku artean dauzkate TeleDonostikoek. Saio hauek oso aurreratuak daude, jadanik grabatzen ari dira, baina ezbeharririk ez izateko, bost edo sei programa grabatuak eduki arte ez dute emititzen hasi nahi. Saioren izenak ez daude zehazturik, baina gaiak bai. Musikari buruzkoa, Donostiako kaleen historia agertuko duena, Donostiako pertsonaia ezagun edo esateko zerbait duen ezezagun bati buruzko programa eta osasunari buruzkoa dira prestatzen ari diren saio berriak. Aurki izango dugu programa berriak ikusteko aukera.

■ Informatiboen jarraitzaile kopurua asko handitu da 1995eko aurreneko hilabeteetan

Telebista kate desberdinetako ikusentzule kopuruak kontuan hartzeko igoera izan du urte honetako lehen hiru hilabeteetan. Euskal Telebistak, esaterako, bere bi kateetan ezagutu du igoera hau. Lehen kateak %22ko igoera izan du, eta bigarrenak, aldiz, %40a eduki du.

Luis Barreiro Asumendi kazetariak aurkeztu du ETBren erdal kateko «Teleberri» informatiboa. Saio honek gauero 360.000 jarraitzaile inguru izaten duela agertzen dute eginiko inkestek.

■ Hilabetero bezala, inozente famatuekin zita izango dugu asteartean gauean

Hilabetetan behin bakarrik dugu Juanma Lopez Iturriaga eta Isabel Serranok aurkeztu duen umore saio hau ikusteko aukera. Bertan, telebista, zine, kultura eta antzeko giroetan mugitzen den jende famatuari eginiko broma eta inozentadak ikus ditzaiegu. Teknika berriak eta medio originalak erabiltzen dituzte lau edo bost lagun oharkabearen egoera zentzugabetan harrapatzeko. Pantaila atzean lan talde ona dagoela ezin da ukatu, zaila baita inguruko guztia gezurrezkoa, guztiz faltsua dela ez nabaritzea. Asteartean, apirilak 4ean, gaueko hamarrak bost gutxitan da zita, «Roseanne» umore seriearen ondoren.

Baimenik gabeko irrati herrikoia

Duela ia sei urte t'erdi, 1988ko azaroaren 7an hasi zen emititzen Euskalerrria Irratia. Ibilbidea ez da erraza izan, baina hala ere, oztopoak oztopo, Iruñerriko biztanleentzat euskara hutsez emititzen jarraitzen du Irrintzi Dorretik.

Euskalerrria Irratiak ez du lizentziarik, lehiaketa publikora aurkeztu den arren ez diote eman. Laster beste lehiaketa publikoa egongo da eta berriz ere eskaera luzatuko dute. Hala ere, gizar-tearen zati handia beraiekin dagoela badakite.

Iruñerrian dauden euskaldun guztiengana iritsi nahi du irratiak. Datu zehatzik ez

badute ere, 8.000 entzule inguru dituztelakoan daude. Han-hemenka sakabana-tuak dauden euskaldunak batzea da Euskalerrria Irratiaren helburuetako bat.

Diru laguntza oso murriztak jasotzen dituenek, dirua beste modu batera bilatu behar du irratiak. Eskuratzen dituen laguntzak, gainera, euskarazko jarduerara egitea-

Uste baino diru gehiago jaso du Irulegi irratiak. (Argazkia: Alberto Elozegi).

gatik jasotzen ditu, eta ez komunikabide izateagatik. Hilero bostehun pezetako laguntza ematen duten be-deratzehun bat elkarkide biltzen dituen Irratiaren El-kartea sortu zen irratiari la-guntzeko.

Ordubete emititzetik egu-nero sei ordu emititzera pa-satu dira. «Mantso goaz, bai-

na aurrera jarraitzen dugu» esan digu Mikel Bujanda irratiako kideak. Egun sei la-gun daude lanean eta kola-boratzaille ugari dituzte. Tresneria aldetik, beharrez-ko gutxiena dute eta estudio bakarra izateak sortarazten die eragozpen gehien.

AINHOA GERRA

B A G A K

■ Nafarroako bertso-lari Txapelketaren fi-nal Euskadi Irratian

Igandean, Apirilaren 2-an Leitzan izango den Na-farroako bertsolari Txa-pelketaren finala grabatu eta diferituan eskainiko du Euskadi Irratiak.

Euskal Eskola Publi-koaren Jaialdia ere egun berean izango da eta ekitaldi guztien jarraipen informatibo zehatza egingo dute Euskadi Irratiko kazetariek.

■ Euskal Herriko itzuliaren jarraipen zuzena egingo dute euskal irratiak

Kirolak garrantzia handia eta jarraitzaile ugari dauzka Euskal Herrian,

eta nola ez, Euskal herri-ko Itzuliak jarraipen be-rezia merezi du. Hau dela eta, irrati gehienek txi-rindularitzari tarte bere-zia eskainiko diote baz-kalostean.

■ Gau Izarra Irulegi Irratian

Irulegi Irratiak emanki-zun berezia eskaintzen du hilabeteko azkeneko asteazkenetan. Irratitik kanpo egiten den Gau Izarra saioak gonbidatu bereziak izaten ditu aldi-ro eta hauen laguntzaz gai ezberdinak jorratzen dira. Apirileko saioan, kantatu tradizionalari bu-ruz hitzegingo da, Eltze-gor izanik irratiak gonbi-datutako taldea.

A U R P E G I A

Dorleta Alberdi (Bizkaia Irratia)

1967ko irailaren 27an Ba-rakaldon jaio zen Dorleta. Hala ere, «akzidentez» izan zela eta gernikarra dela zehaztu digu. Ezkondua dago eta Arratzun bizi da orain. Kazetaritza ikas-

ketak bukatu ditu eta Zien-tzia Politikoak hasiak dauzka.

Herri Irratian bi urtez ibili ondoren, Bizkaia Irratira pasatu zen. Dara-matzan bost urtetan dene-tarik egin du. Gustukoen duen lanean dabil, eguer-diko magazinean eta prest egoteko «aktualitateaz blai egitea» atsegin du.

Etorkizunari begira, irrati berean jarraitzea bai-na lan egiteko baliabide gehiago iza- tea gustatuko litzaioke. «Barrutik ezagutu dudak Gernikako Telebis-tak baino medio gehiago dituen telebista batean aurkezle lana egitea ere ez legoke gaizki», azaldu di-gu.

MARTXOAK
31
ostirala

■ BERTSO AFARIA ARETXABALETAN

Aretxabaleetako Loramendi Kultur Elkarteak Bertso Afaria prestatu du Muru-Alde elkartearen. Afaria, gaueko 21.00etan hasiko da eta **Sebastian Lizaso eta Andoni Egañak** jardungo dute bertso kantari. Aretxabaleetako Gurea eta Arlutz tabernetan eta Kultur Elkartearen eskura daitezke txartelak 2.000 pezetaren (80 libera inguru) truke Loramendiko bazkideek, eta 2.500 pezeta bazkide ez direnek.

■ HITANO IKASTAROA

1 Aretxabaletan hitanoa gutxi erabiltzen dela eta, **Loramendi Kultur Elkarteak** Hitano Ikastaroa antolatuko du. Helburua hizkera mota honen hutsunea betetzea da. Izen ematea, Lora-

mendiren aretoan, Arlutz-en edo 77 09 70 telefonoan egin daiteke eta 500 pezeta (20 libera) ordaindu behar dira.

■ PANTAILA OZENA

Miarritzen gaur hasi eta hilabete osora zabalduko da pantaila ozenaren jaialdia, Palais des Festivals-en. Ekitaldi hauekin, konposatzaile handiak eta musikagile gazteak omendu eta filme mutuen ilustrazio musikalak erakutsiko dira. Finean, zinemarako **Yared, Petit, Legrand** eta **Jarre** bezalako konposatzaileek egindako aportazioa erakutsiko da jaialdian.

■ ANTZERKIA MIARRITZEN

«Tartuffe» antzezlanaren aurkeztuko da Kasinu Munizipalean 21.00etan. Mollereren lan hau J. Weber-ek zuzenduko du; antzezleak R. Blanche, I. Nanty eta zuzendaria bera dira.

Intolerantziaren aurka sortu den Batzen Koordinakundeak ekintza ugari egin ditu azken bi asteetan, Intolerantziaren aurkako kanpainaren barruan. Hamabostaldia apirilaren 1ean bukatuko da Oizartzungo Madalensoro pilotalekuan egingo den jaialdian. Dut, Sorotan Bele, Lin Ton Taun eta Su Ta Gar taldeen kontzertua eta Iker eta Larraitx, Maixa, Itziar eta Garbiñeren trikitiak entzun ahal izango dira. Aurkezle lanetan «Goenkale»ko antzezleak ikusiko ditugu, eta aurkezteaz gain esketxak egingo dituzte. Sarrerak 1.200 pezetan (48 libera) salduko dira bertan erosiz gero eta 1.000 pezetan aurrez.

I H E S I

Aspeko gailurra

Aspe, Kandantxuko tontorrik ezagunenetakoa duzue. Aragon erreka eta Aisa haranaren artean dagoen gailurrik altuena da eta eskalada egiteko ibilbide interesgarriak eskaintzen ditu, bai iparraldetik egindakoetan, baita Aisako zintzarritik egin daitezkenetan ere.

Kandantxuko estaziotik abiatu, eta ordu t'erdian irits daiteke Tobazoren mendebaldean 1998 metrora dagoen Pastor lepokara. Hemendik, hego-mendebaldeko bideari jarraituz Tortiellas zabalgunera helduko gara. Jaitisiera erraza izango da Tuca Blancaren ekialdetik Tortillako harantxoetaraino.

Une honetan sartuko gara mendi garaien eremuan. Mendebalderantz abiatuz, ordubetean 2.320 metrotan dagoen Tuca Blancara helduko zara. Bestaldean, Aspe ageriko da, eder. Hegoalderantz abiatu eta 2.600 metrotan dagoen Cuello de Aspera iritsiko gara.

Igoera hau aurrekoa baino gogorragoa egingo da, harri txikiz betetako aldapa handia igo behar baita bertara iristeko, hiru ordu laurdenez, gutxi gorabehera. Ibilbide hau oraindik izoztuta egongo da urte sasoi honetan, eta horregatik material egokia beharrezkoa da, pioletak eta kranpoiak ezinbestekoak egiten direla.

Cuello de Aspetik gailurre-raino erraz iritsiko gara hamabost minutu eskasetan.

Benetan ederra da bertatik ikusten den bista. Pirineotako mendi altuenak urrun geratzen direnez gero, aereoa egiten da bista. Anson hasi eta Echo, Bisaurin eta Bernera ikusten dira, baita Aragon bailaretaraino

doazen Roya kanalearen eta Izas kanalearen ibai-biltokiak ere. Anayet, Pala de Ip, eta hegoaldean Collarada izugarria.

Honen guztiaren gainean Midi d'Ossau, Lurien, Palas, Arriel, Balaitus, Infernua, Garmo Beltza eta Macizo Perdido ikus daitezke, besteak beste.

■ HENDAIA ROCKA

Irungo «T.A.D.» eta «Komando Tri-pontzi», Lesakako «Amets Gaizto» eta Hendaia «Skunk» eta «Siniskeriak» taldeek kontzertua eskainiko dute Aurtortean, 20.00etan, Bidasoako Hamabostaldi Antimilitaristaren barruan. **Etxalargo plazan herri merienda** egingo da hamabostaldi honen barruko ekintza gisa, arratsaldeko 16.00etan. Eserialdia egingo da ondoren.

■ HAUR LIBURUAREN EGUNA GETXON

Getxoko Kultur Etxeak antolatuta, Nazioarteko Haur Liburuaren Eguna egingo da. Areetako Es-koletako plazan **Pinotxo** izeneko txontxongilo emanaldia egingo du Antzezkiuzuna taldeak 12.00etan. Algortako Urgull kaleko liburutegian **ipuin-kontalariak** egongo dira, baita **mailegatzeko komiki eta haurrentzako liburu erakusketa** ere. Gonbidapenak liburutegian jaso.

APIRILAK

2

igandea

■ IKUSKIZUN BEREZIA BASAURIN

Basauriko Udal Txistu Eskolak, bere X. urteau-

rrena ospatzeko Txistu Eskolak, Basauriko Dantza Taldeak, Erandioko Banda, Basauriko Abesbatza Elkartea eta Atzerki Eskolak parte hartuko duten ikuskizuna antolatu du. Eguerdiko 12.00etan izango da ikus-entzun-gai Social Antzokian.

■ NAFARROAKO ANTZERKI ESKOLA

Bertolt Brechten landutako antzerki testuetatik abiatuta, Joan Abellánen Interpretazio Tailerrean landutako «No sólo de amor vive el hombre» antzerkia ikusgai dago Nafarroako Antzerki Eskolan arratsaldeko 20.00etatik aurrera.

Donostiako Antzoki Zaharrean J. Renoir-en omenez egiten ari diren zikloan, 1936an egindako bi filme erakutsiko dira apirilaren 5ean. Alde batetik, «La Vie est á nous» filme frantziarra, P. Vaillant-Couturier-en ideian oinarritutakoa. Bestalde, «Partie de campagne», frantziarra hau ere eta Maupassanten eleberrian oinarriturikoa. 20.15etan hasiko dira eta jatorrizko bertsioan eta gaztelaniaz azpiztitulaturik emango dira. Uztailaren 20ra arte luzatuko den ziklo honetarako abonoa nahi izanez gero, 4.000 pezeta (160 libera) ordaindu behar dira.

M O K O F I N A

Amonaren babarrun haiek

Amonak joan eta ekonomika haiek kenduta, badirudi janik gabetuak gaudela. Egurrak eta ikatzak bestelako kutsua ematen diote janari, baina gaurregun erlojua agintari eta bitrozeramika jaun-ta-jabe, denok alfer-alfer egin gar-lako.

Joan den udara-udazkena lehor eta beroa izan bada, hobe dugu babarrun (baba-urruna), indaba (indietako baba) edo (Nafarroan) ilar horiek bezperatik aski uretan beratzeta, egospenean ezus-tekorik ez hartzeko. Lekariak laguntzaile bikainak ditu bazarrazki edo berdura freskoak: porrua, tipula, tipulina, azenarioa, baratxuria... txiki-txiki eginda, denek lagunduko

dute zaporea borobiltzen, babarruna kalitate on-onoa izaki ere.

Hasieratik, ur freskoz es-talita, pil-pilean, su ez-tian jarriko dugu dena (aleak leher ez daitezten), ongi egosi arte, hiru bat orduz. Erdialde-ra, oliotan txikituriko tipula pixka bat eransten zaio, irakiten. Amona zaharrek salda loditzeko zerabilten metodoaz baliatuko gara: irakin ez-tian ari dela, pare bat 'izu-aldi' egingo diegu baba-runeiei, basokada ur fresko erantsita. Alearen azalean barnealdean, badago enzima bat 67-95 gradu bitartean hartzitzen dena: honexek desegiten du salda garbia eta honexegatik jarri behar dira

egoskari haiek lurrezko ontzian: beroaren konduktore eskasa denez, denetik ber-dintsu berotzen du.

Txerrikia sartzeaz buruz txintik ez dugu esango, kontu hauetaz maisu on asko da-goelako herrian.

EDORTA AGIRRE

Ochoa Lágrima

Nafarroako Erriberrin daude Ochoa ardandegiak. Lagri-ma ardo gorriak duen gradu alkoholikoa 12,5ekoa da eta 9-11 graduko tenperaturan edatea gomendatzen dute. Hazi gabeko ardoa da Ochoa Lágrima eta garnacha eta cabernet-sauvignon^o barietateen nahasketaz osatzen da. Kolore argia du eta arin eta fresku edan daiteke. Botilaren prezioa 525 peze-takoa (21 libera) da ■

■ AIZIRITZEN KANTU LEHIAKETA

Haurren kantu lehiaketa egingo dute aiziritzarrek.

■ GAZTETXOEN ASTEBURUA

Musika, jolasak eta bideo-filme ugari eskainiko dira **Algorta eta Erromoko kultur etxeetan** 16.30etatik 21.30etara, hamalau urtetik gorako gatzetxoentzat.

■ 60KO HAMARKADAKO ARTEA

Gaur itxiko da Koldo Mitxelenako Era-kustaretoan 60ko hamarkadako artearen obra erakusketa. **Artista europarren eta amerikarren lan bilduma** honetan irudi, lerro, kolore, testura eta keinu landuak bildu dira.

■ ANTZERKI

APIRILAK

3

astelehena

SEMINARIOA

Nafarroako Unibertsitate Publikoan **Carla Mattei-nik** hitzaldia emango du gaur egungo antzerkigintzaren tendentzia eta proposamenez aritzeko. 19.30etan izango da hitzaldia.

■ LIBURUAREN HISTORIA

Areetako Liburutegian, arratsaldeko 17.00etatik 19.00etara Liburuaren Historiari buruzko **diapositiba proiektzioa** emango da. Sarrera dohainik da.

APIRILAK

5

asteazkena

■ LAZKAO TXIKIREN ESAERAK

Lazkao Txikik erabilitako esaera zaharrak eta atsotitzak onarritzat hartuta, hauek bertso-

Arteleku Tailerrean proiektu berri bati emango zaio hasiera maiatzean. Proiektu honetan serigrafia izango da landuko den teknika eta honen erabateko garapena da lortu nahi dena. Bi hilabete iraungo dituen ikastaro honetan bi ekintza paralelo egingo dira batera. Batetik, Pepe Albacetek landuko dituen proiektu batzuk eskatuko zaizkie Antonio Ballester, Pep Duran eta Jorge Ruedari. Aldi berean, gainontzeko partehartzaileen obra eta proiektuak aukeratuko dira. Pepe Albaceteren laguntza izango dute partehartzaileek. Artelekuko azpiegitura guztia ere eskuragai izango da.

E T X E Z U L O A N

Zuhaitzen aldaketa

Neguko hotzak guztiz desagertu ez badira ere, orain duzu jardinerako arbolak eta zuhamuxkak aldatzeko ordua. Garai honetan landutako zuhaitzen adar eta sustraiak ondo baino hobeto erneko dira. Pausoka azalduko dugu ondoren zuhaitz eta zuhamuxken aldaketak nolakoa izan behar duen.

1- Lorontzi eta kubetetan erositako zuhaitz eta zuhamuxkuen egoera hobea da, bestela baino hiruzpalau aldiz garestiagoa ateratzen bada ere. Bi kasuetan landaketa prozedura bera da.

2- Zulo zabala eta sakona egin. Landarearen adartxo eta sustraien puntak ebaki eta lurra ongarriz hornitu ondoren sartu eta lurrez estali, ureztatu eta zanpatuz.

3- Oraindik izozteak izan daitezkeela kontuan hartu, eta haizearen indarra eragotziko duten neurriak ere erabili. Bestalde, enborrean sor daitezkeen zulotxoak tratatzeko badira produktuak franko eta loratze eta fruitupena bermatuko duzu hauek erabiliz ■

Katarroei aurre egiteko, lore freskuak irakiten dagoen ur litrora bota, sua itzali eta ordu erdian geratzen den zukua edatea oso egokia da. Eztiarekin gozatu eta egunean zehar tragu txikietan hiruzpalau baso edanez hobekuntza igeriko duzu. Negu hasieratik duzun katarro txarra kentzeko, bi pomelo eta tipula batez egin dako zukua egunean behin baraurik hartu eta berehala sendatuko zara ■

Kanpo isolatzaile batzuk isolatu ezezik, arriskua ere sortzen dute. Adibide ezagunenetakoa, beiradun fibra dugu, alergia ugari eragin baititu, dagoeneko, material hau erabilitako etxeen bizilagunengan. Baina bada hau baino arriskutsuagorik, proiektaturiko poliuretanoa, esaterako. Suteran bat gertatuz gero, poliuretanoak igortzen dituen gas pozointsuen arnasketak heriotza eragin lezake, zuzenean ■

laritzan betetzen duten funtzioa hitzez eta kantuz agertuko dute **E. Sorazu**, **J.M. Lekuona**, **Iñaki Murua** eta **Andoni Egañak**. Ekitaldia Lazkaoko Udaltxan egingo da 19.30etan.

■ ROCK KONTZERTUA

Algortako Gwendolyne dantzalekuan «**The Gravestone**» eta «**The Inmates**» rock taldeak arituko dira 20.00etatik aurrera. Sarrerak 700 pezetan (28 libera) eros daitezke txarteldegian, edo 500 pezetan aurrez erosiz gero. Txartelak ohizko lekuetan daude salgai.

■ «AZUL» FILMEA GETXON

Getxo Antzokian 19.00etan «Tres colores: azul» filmearen proiektzioa eta foruma dago Getxoko Kultur Elkartek antolatuta. 200 pezeta (8 libera) ordaindu behar dira sarreragatik.

■ MUSIKA JAIA

Miarritzeko Kultur Elkartea apirilaren 9a bitartean Musika Jaia ekitaldia prestatu du. 18.00etatik aurrera eta **Miarritzeko txoko ezberdinetan**, kontzertuak dohain izango dira.

APIRILAK

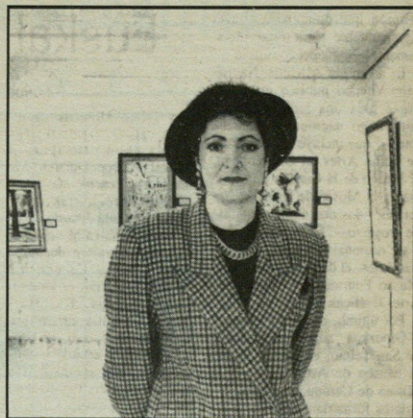
6
osteguna

■ IV. POP-ROCK LEHIAKETA

Getxoko Kultur Elkartek antolatutako pop-rock lehiaketan lehendabiziko hamarren artean geratu diren **Pornobus** eta **Fickus** taldeek Gwendolynen joko dute 20.00etan. Sarrera doan da.

■ MOSKUKO BALETA

Basauriko Social Antzokian Moskuko Baleta arituko da 20.00etatik aurrera. Sarrerak: 2.200 / 1.200 pezeta; Antzokiko lagunentzat: 1.425 / 775 pezeta.

Gasteizen arte galeria ireki berri da **Vera Fajardo Margolari**aren kalean. Dukessak ikuspegi berria eman nahi dio galerien funtzioari eta erakusketak ezezik tailerrak, kurtsuak eta hitzaldiak ere egingo dira, artistak eta ikusleak artearen munduan benetan murgil daitezten. Lehendabiziko erakusketa talde-erakusketa izan zen, «**Lagun Margolariak**» izeneko eta artista arabarrekin osatua. Sala komertziala baino, artisten topaleku izango da areto berria.

J A K I N M I N E Z

Haragi xehetuaren arauak

Europa Batasuneko Kontseiluak arau berriak atera ditu haragi xehetuaren ekoizpen eta komertzializazioarako eta 1996ko urtarriaren 1ean barneratuko dira EBko estatu guztietan.

Kontseiluak, haragi xehe-

tuaren lorpenetik enbasatzen denerainoko norabidea finkatu du. Kontserbazio tratamenduak nolako izan behar duen ere zehazten da.

Ekoizpena hasieratik bukaeraino ikuskatuko da. Baldintza bat, haragia despieze arrastoetatik edo haragiaren banatze mekanikotik ez ateratzea da.

Izozteko orduan, aukeratutako haragi xehetua freskua izango da eta hemezortzi hilabetetan eduki ahal izango da gordeta behikien kasuan, hamabi ardien haragiarekin eta sei basterik ez txerrikiarekin.

Arautegi berriarekin, osasun kontrola zorrotzagoa izatea espero da ■

Naltrexona, heroinaren menpekotasuna gainditzeko erabiltzen den farmakoa, alkoholismoari aurre egiteko ere erabiliko da hementik aurrera. EEBBetan egindako frogak klinikoen emaitzen arabera, alkoholiko-ohia edarian berriro erortzeko arriskua erdira jaisten da farmako hau hartuz, eta sentitzen duten alkoholaren kontsumoarekiko menpekotasun psikologikoa ere gutxitzen da ■

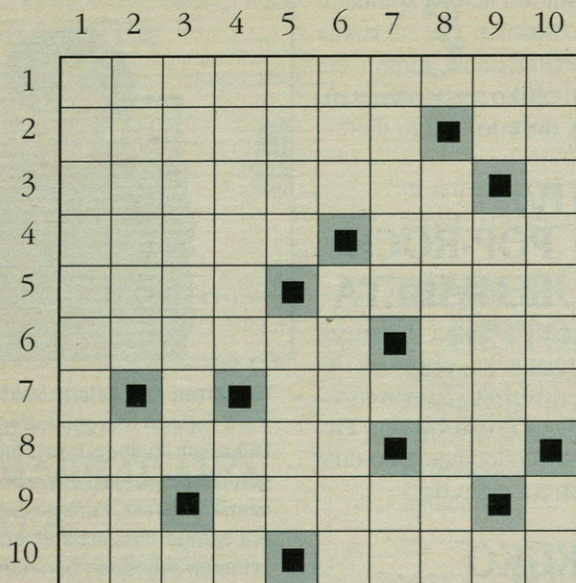

Kafea moderazioz hartzeak ez du kalterik sortzen. Egunean 200 miligramo baino gehiago hartzeak antsietatea ezezik, abstinentsia sindromea ere sortzen du.

Kafeinak menpekotasuna sortzen du, drogek eta alkoholak egiten duten bezala, eta ondorioz, egun batetik kafea utziz gero, zefalea, lo hartu ezinak eta depresioak bezalako sintomak jasango ditu kafea hartzea ohitua dagoen pertsonak ■

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Gizarte eredua aldarrikatzen duen teoria eta higukunde politiko mota. 2.- Olagizonak. Idi, hitz elkarketan. 3.- Orri multzo aski handiak. Azkenekoa. 4.- Erlijioigizon. Letoniako hiriburua. 5.- Soldata. Ibar. 6.- Anarkoa. Gabarra. 7.- Berrogeita hamar. Lehenengoa. Nahiak, gurariak. 8.- Amerindiar adreria, siux taldeko hizkuntza darabilena. Musika nota. 9.- Iridioaren sinbolo kimikoa. Bular muturra. Kontsonantea. 10.- Sarrera. Zuhaitz mota.

GOITIK BEHERA: 1.- Elkarriketa. 2.- Olibondoaren fruituak. Argi, hitz elkarketan. 3.- Trauskilak. Bokala. 4.- Imajina. Poesia mota. 5.- Interjakzioa, Eskaini eta ez eman. 6.- Bi eta bi. Iparraldean, hatsanditu. 7.- Dardara. Bokala. Biraren erdian. 8.- Sufrearen sinbolo kimikoa. Pl., usain txarra. 9.- Musika nota. Lerden. Bat. 10.- Bareak. Musika nota.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitza. Pasa eza zu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Animalia
Labaindu
Meatzari
Ziraunak

7 letra

Bizitza
Idunekoa
Makalak
Minbizi

4 letra

Aker
Alua
Aran
Enda
Erak
Eroa
Ezar
Ibar
Ikur
Irin
Izai
Lazo

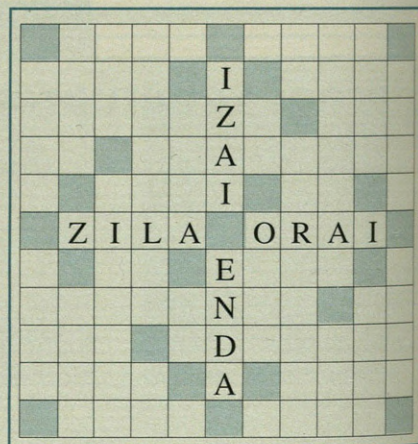
Mami
Nazi
Nian
Oboe
Orai
Ordu
Oren
Oria
Plan
Seme
Tema
Zila

3 letra

Ari
BEZ
Ele
Kar

2 letra

At
El
Ia
Ii
IL
Ir
Ni
On

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, aktorea ezagunaren izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6			
7	8	9	10	11	12	13	14	15

Bete Presio berdinak lotzeko lerroa		Lapurak Une honetan		Asiako estatua Arrain mota		Neba	
5		10					
Hegazti uxatzaile	Zakur	Garraiatu					
Pobrezia	1	Ausart	Kaukasoko lurraldea				
		14		13			
Antzi ezaguna		Ontzi mota			Bat		
Inuten duena		Lurralde	2	Gip., nirea		8	
				Urania		11	
Ukitu				Ihardun			
Emaiza	3		7	Joan den urtean			Uti
				Dardara ... egin, agindutakoa bete			6
Interjek- zioa		Sortu zintuena		Behorra bero			
Ipar- halere		Ald., musu		Iparre- tarrak			
		Ez ahal			500		
		Iodoa			9		Tona
Garratz				Burdinazko lokarri			
12				4			

—Hieroglifikoa—

1
R

Noiz eskaini zuten pelikula hori?

Aurreko asteko soluzioak

J	O	S	E	M	A	R	I	A
S	E	T	I	E	N			
S		Z		L				
M	E	S	E	D	E	Z		
J	B	G	O	R	A	K	I	
S	O	B	E	R	A	K	I	N
L	E	H	O	I	A	T	I	
K	A	L	A	L	E	Z	E	N
S	E	R	R	A	I	L	A	K
I	L	A	R	K	L	E	R	A
E	K	A	I	E	I	I	I	
I	K	K	A	I	L	A	N	
U	T	Z	E	R	U	K	A	K

Gurutzagrama

EZKER ESKUTU 1. Demokrazia. 2. Oreka. Nire.
3. Has. Illoak. 4. Abel. Oe' G. 5. Kadira. Ear. 6.
Aker. Leuna. 7. Bizarduna. 8. Ea. Irisa. E. 9. A. On.
Aktak. 10. Kuitak. Oe. I.
GOITIK BEHERA: 1. Dohakabeak. 2. Erabakia.
U. 3. Mesedez. Oe' 4. Ok. Liraina. 5. Kai. R. Rr. K.
6. R. Lualdia. 7. Ande. Eusko. 8. Zio. Eunate. 9.
Iragana. A. 10. AEK. Ra. Eki.

Hieroglifikoa:

Herrenka

Bosteko ttipiak

A 1. Abando. 2. Apain. 3. Onartu.

4. Ditia. 5. Tonuak.

B 1. Igeldo. 2. Erail. 3. Ilargi.

4. Diguk. 5. Poliki.

Kate hitzak

K	I	S	U	B	A	B	A		
B	A	R	E	I	Z	E	R	I	
O	S	A	G	I	L	E	R	O	N
T	U	A	R	E	R	I	O	A	K
A	D	I	R	A	K	K	A		
B	O	L	I	I	A	I	O		
G	L	A	A	R	R	A	E		
E	M	A	K	U	M	E	A	E	Z
L	A	R	K	A	N	T	A	R	I
A	R	E	A	K	I	R	I	N	
I	A	I	A	B	A	T	A		

Bosteko ttipiak

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Bageunde
2. Iruñeko mugerrria
3. Bilatzaile
4. Higuina, nazka
5. Soldatak

1. Gasteizko aldiria
2. Aurki
3. Egon gaitezen
4. Trufa
5. Gailurrak

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

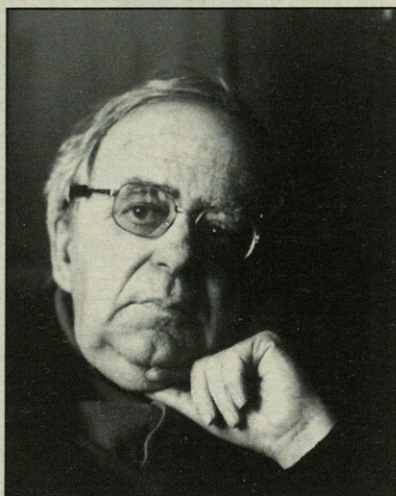
Pakearen zai

AMAITU dira Elkarriren pake-mahai inguruan izandako topaketak. Besterik ez bada, giro berri bat sortuz. Bazkideak, batzuek betikoak, betidanik bake bila dabilzanak. Berriak besteak, mahai zaharrearik ikusten ez zirenak. Eta hor, zokoan, nolabait mahai batean edo bestean, lekurik ez dutenak arkitzen. Pake kontzeptua hain mugatua dutelako, onartzen dituzten estatu inposaketez. Eta hain nahastua, herri honen kemenak zapaltzearen zenbat asmorekin.

Tankera berri bat sortu dela elkarrizketa honetatik, dudarik ez, noizean behin ezagutu izan dugun manikeismo pittin baten tentalditik urrun. Garbi azaldu dela ere zein desberdinak diren pake mamitze hortan aztertutako pakearen oinarriak. Eta ez dugula pakerik ahalezko izaneren, bakoitzak bere pake motari eusten ba dio. Hortan dirudi gabilzala oraindion.

ZENBAIT egun direla, Karmelo Landak HBko kideak Sevillako eztaiki zirela eta, horrela zion, «Arduja jauna hara joan da, pinguinoz jantzia... Borboien aurrean burua lotsagabeki makurtuz...», iritzi bat ziti zarta formulatua. Bestetik ordea, edozein jeltxidek liokena, «Arduja jauna, edozein lehendakariari dagokion bezala jantzia, Sevillako ezteietan izan da, erregeak gonbidatua...». Beste iritzi bat hau eta bere ikuspegitik zentzu faltarik ez duena, ikusiz Gernikako Estatutoak ba duela nolabaiteko lotura berezi bat erregearekin, edo ta Borboiekin, ahanzia ba dute ere, zerbait baldin ba dira eskubidez, Nafarroako errege direla... Nahi edo ez Euskal Herriaren bihotz den Nafarroa.

Bi ikuspegi ba, segur aski abertzaletasun berean oinarrituak eta bata bestetik hain urrun. Komunikazio falta ote den, edo konpromiso zentzu edo ta sutraizko integritasua, gauza da ahultasun bat sortzen duela giro honek eusko berpiztearen prozesuan.

RAMON LABAIEN

Donostiako alkate ohia

IRAUNKORRAK gera benetan euskaldun jendeak. Resistenteak litza ke hitz egokia. Sofritu ditugu behin eta berriro Kastillako inperialismoaren asimilazio entsegu planifikatuak. Eskola arrotz mota bat inposatuz, euskara zapalduz eta umiliatuz, Eusko Administralgoa kanpotik ekarritako serbitzari publiko etsaien eskuetan jarritz. Igaro dira urteak eta hemen gaude gu, euskaldun eta zutik.

Ez gera asimilatuak izan. Gu gera asimilatzen hasiak, euskalduntzen, benetan gure bihurtzen hartu eman dinamika aberasgarri batean, kanpotik etorritako hain beste jende zintzo. Esnatzen ere, lo ziren lur honen semeak.

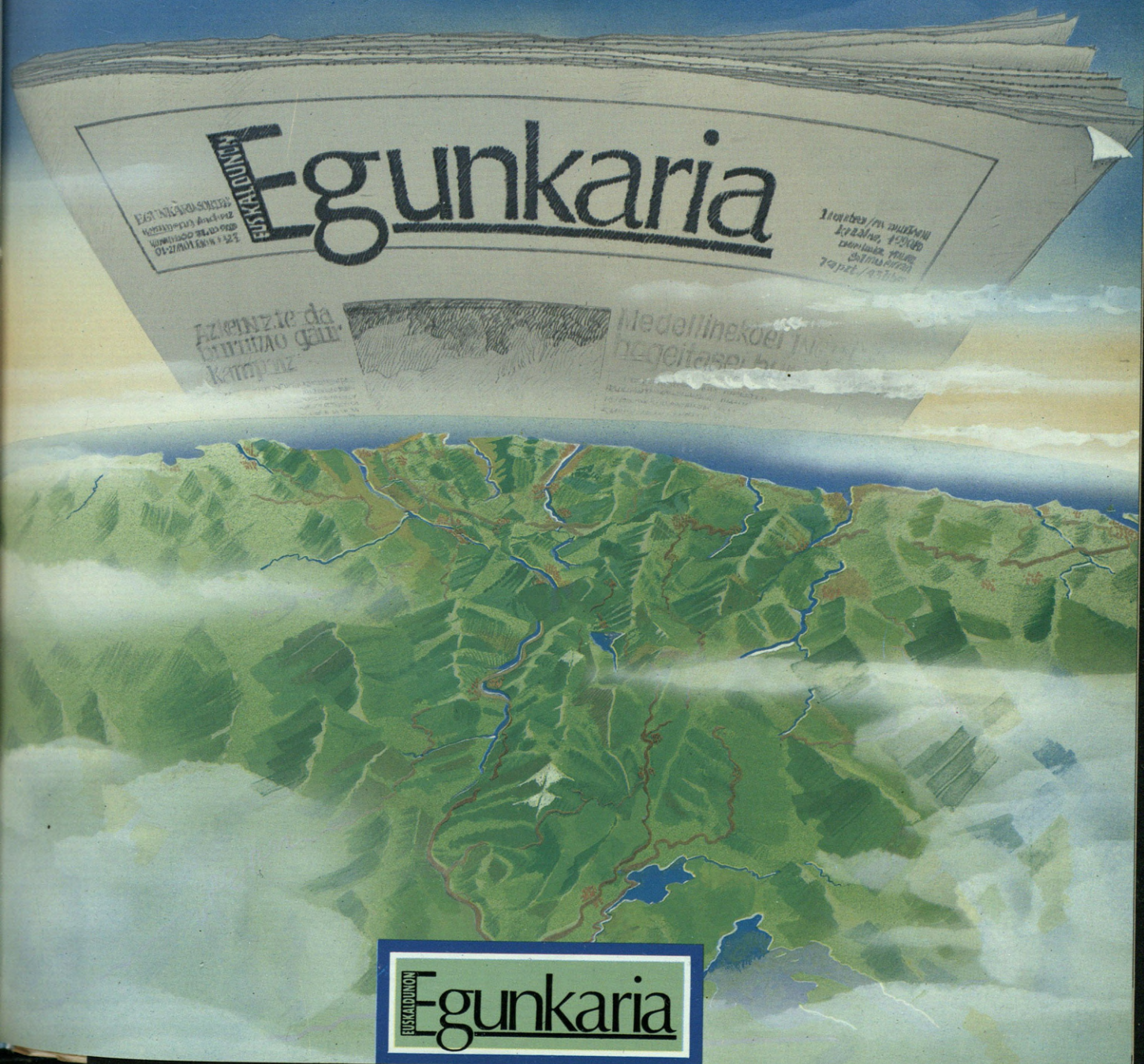
Horrelako mirariak ordea, edozein lekuetan eta beti, tentsio giro bizi batean gertatzen dire. Tentsio eta gatazka eta gerla ez ba da, antzeko zerbaiten giroan. sortzea eta berpiztea betidanik izan direlako nekean. Eta dinamika honek ez du izaneren bukaerarik eusko abertzaletasuna ez bada epeltzen, abertzaletasunean dagoelako finkatua. Ez dugu egiazko konponketarik

ezagutuko herri honek segurantzaz bat lortzen ez duen bitartean, bere izaera ez dagoela desagertzeko arriskuan. Ate bat zaiola irikitzen etorkizuneruntz. Horra hor, euskal nazioaren indar bizi direnak, mahai huntan edo hartan aztertu behar lituzken gaiak, modu pragmatikoan itxurapen estrategiko bat oinarrituz. Nolakoak eta norainokoak behar ditugun segurantzak, eta nork emaiten dituen, bai estatu honek edo beste zerbaitek... Gaitezen bizi, bildurrik gabe, ari ote geran hiltzen.

ETA horiekin, nola lortzen dugun gaur egun mugatua dugun erabakiak hartzeko ahultasuna. Eta medioen aukera. Ez edozein medio eta edozein aukera, Eusko nazioaren ohoreari dagozkionak baizik. Azken mahai topaketan, horrelako gai bakoitzak desberdintasun berri bat azpimarratu ba du ere, onartu behar harko da, politika dugula, demokrazian eta garbitasunean finkatua, zikin-gailu eta odol ixuritzeak baztertuz, aginte eta diru publikoen kontrolatzeko bidea. Premiazko ditugunak, azken hitza izaneren duen batailan. Kulturaren alorrean irabazi edo galduko duguna. Eusko kulturaren alorrean, euskeran sustraitua dagoen hortan. Zait iruditzen huntan dugula azterketa nagusi baten gai nagusia. Hurrengo mahaia, hezkuntza politikan akordio orokorren bat lortuko baluke, pakeruntz lehen pauso sakona emana legoke. Hizkuntza -gurea- eta hezkuntza direlako bi giltzak, Euskal Herrian gizarte berezi bat sartuko dutenak. Berezia izaeraz, joku estiloz, etikaz. Berezia egiten duen guzian, artean, teknologian, kalitatean, seriotasunean. Berezia ere, etorkizunari bildur gabe begiratzeko gauza izaneren delako. Gaurko abertzale belaunaldiak tentsio sortzaile gera, eta nola ez, ikusirik ikusi ditugunak. Ziur nago gure hezkuntza sisteman loretzen dagoenak, izaneren direla azkenekotz, Euskal Herriari pakea ekarriko diotenak.

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

SKIA ASTE SANTUAN

PAS DE LA CASA

04/ 7tik 12ra	19.900 pta.
04/12tik 17ra	32.200 pta.
04/17tik 22ra	23.300 pta.

Barne ditu Bus+Forfaita+Aloj.+Izarak

VAL THORENS

04/ 7tik 13ra	36.900 pta.
04/12tik 17ra	43.900 pta.
04/ 7tik 16ra	49.900 pta.
04/14tik 23ra	43.900 pta.

Barne ditu Bus litera+Forfaita+ Aloj.+
 Tasak

BAQUEIRA

04/15tik 17ra	24.900 pta.
04/16tik 23ra	44.900 pta.
04/17tik 22ra	31.800 pta.

Barne ditu Bus+Forfaita+Aloj.+Pentsio ^{1/2}

LES 2 ALPES

04/12tik 17ra	37.400 pta.
04/ 7tik 16ra	43.700 pta.
04/14tik 23ra	43.700 pta.

Barne ditu: Bus litera+Forfaita+Aloj.+Tasak

SESTRIERES

04/ 7tik 16ra	40.700 pta.
04/14tik 23ra	38.700 pta.

Barne ditu: Bus litera+Forfaita+Aloj.+
 Izarak+Tasak

CAUTERETS

04/12tik 16ra	18.500 pta.
---------------	-------------

Barne ditu: Forfaita+Aloj.

SAINT LARY

04/12tik 16ra	16.600 pta.
---------------	-------------

Barne ditu: Forfaita+Aloj

ASTE SANTUA BUSE

SALOU	13tik 17ra	21.000 pta.
	17tik 23ra	16.200 pta.

BENIDORM	13tik 17ra	21.500 pta.
	17tik 23ra	22.300 pta.

GALIZIA	12tik 17ra	30.200 pta.
---------	------------	-------------

COSTA BRAVA	13tik 17ra	21.800 pta.
-------------	------------	-------------

LA MANGA	12tik 17ra	36.100 pta.
----------	------------	-------------

FUENGIROLA	12tik 17ra	31.600 pta.
	16tik 23ra	29.900 pta.

TOCHA	12tik 17ra	26.900 pta.
-------	------------	-------------

ERICEIRA	12tik 17ra	34.200 pta.
----------	------------	-------------

Barne ditu: Bus + Aloj. + Pentsio Osoa

SEVILLA	12tik 17ra	38.700 pta.
---------	------------	-------------

Barne ditu: Bus + Aloj. + Gosaria

PARIS EURODIS.	12tik 17ra	47.700 pta.
	17tik 22ra	43.800 pta.

Barne ditu: Bus + Aloj. + Gosaria +
 Sarrera

ASTE SANTUA HEGAZKINEZ

PRAGA	13tik 17ra	66.900 pta.
-------	------------	-------------

TUNEZ	12tik 17ra	57.500 pta.
-------	------------	-------------

MALLORCA	13tik 17ra	41.600 pta.
----------	------------	-------------

LANZAROTE	12tik 17ra	57.200 pta.
-----------	------------	-------------

TENERIFE	12tik 17ra	60.400 pta.
----------	------------	-------------

LONDRES	13tik 17ra	59.800 pta.
---------	------------	-------------

Barne ditu: Hegazkina+Aloj.+Traslado